

การสำรวจงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช

(The Searching of Folk Craft in Nakhon Si Thammarat)

โดย

นายวิเชียร ณ นคร

นางสาวบารณี ดาวระ

นายประหยัด เกษม

นายชวน เพ็ชรแก้ว

นายฉัตรชัย ศุภระกาญจน์

นางสาวเสาวภา ชานีรัตน์

นายอำพล ศิริพันธ์

นายวิมล คำศรี

เสนอต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ตามโครงการศึกษา ค้นคว้า วิจัยงานช่างฝีมือประจำท้องถิ่นภาคใต้

กุมภาพันธ์ 2524

สำเนา

คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ที่ 207/2523

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานวิจัย

ตามที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มีมติให้จัดทำโครงการศึกษา ค้นคว้า วิจัย งานช่างฝีมือศิลปประจำท้องถิ่นภาคใต้ นั้น เพื่อให้การดำเนินการวิจัยในโครงการ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ

จึงขอแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามโครงการ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้

1. นายวิเชียร ฌ นคร	ประธานกรรมการ
2. นายประหยัด เกษม	รองประธานกรรมการ
3. นายอำพล ศิริพันธ์	กรรมการ
4. นายชวน เพชรแก้ว	กรรมการ
5. นายฉัตรชัย ศุภระกาจูจน์	กรรมการ
6. นายปรีชา นุนสุข	กรรมการ
7. นางสาวมารณี ถาวรระ	กรรมการ
8. นางสาวเสาวภา ชานีรัตน์	กรรมการ
9. นายวิมล คำศรี	กรรมการและเลขานุการ
10. นางสาวนงคราญ เกาวัลย์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2523 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 24 มิถุนายน 2523

(ลงชื่อ) พระนอม แก้วกำเนิด

(นายพระนอม แก้วกำเนิด)

เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นายฉัตรชัย ศุภระกาจูจน์)

อาจารย์ 1

บทคัดย่อ

1. วัตถุประสงค์ของการสำรวจ

การสำรวจงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะทราบถึงประเภทของงานช่างฝีมือ จำนวนช่างฝีมือแต่ละประเภท แหล่งผลิตงานช่างฝีมือแต่ละประเภท สภาพของการประกอบอาชีพช่างฝีมือ ปัญหาและความต้องการของช่างฝีมือในการประกอบอาชีพช่างฝีมือ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจะได้นำเอาข้อมูลที่ได้ไปประกอบการพิจารณาคำเนิการปรับปรุงส่งเสริมต่อไป

2. ขอบเขตของการสำรวจและกลุ่มประชากรที่ใช้

คณะผู้สำรวจได้สำรวจช่างฝีมือทุกประเภทจากอำเภอต่าง ๆ ทุกอำเภอในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมจากมวลประชากร (Population) ของอำเภอต่าง ๆ

3. เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสำรวจช่างฝีมือครั้งนี้ผู้สำรวจได้ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ การบันทึกภาพวิทยากรและงานช่างฝีมือ โดยใช้หลักการและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักวิชาทัศนวิทยาที่ดี คือ เก็บข้อมูลประเภทปฐมภูมิ และออกปฏิบัติภาคสนามอย่างจริงจัง การบันทึกการบันทึกภาพ การบันทึกภาพนิ่ง และเก็บเอาตัวอย่างของจริงบางชนิดมาด้วย

4. ผลจากการสำรวจและศึกษาวิเคราะห์

เมื่อนำเอาข้อมูลต่าง ๆ นี้ไปมาศึกษาวิเคราะห์ โดยอาศัยหลักวิชาทางสถิติ คือ การหาการยดะ (Percentage) ของข้อมูลแต่ละอย่างแล้ว ปรากฏว่าช่างฝีมือในเขตจังหวัด

นครศรีธรรมราชมีอยู่หลายประเภท โดยเฉพาะช่างจักสานมีมากที่สุด ช่างฝีมือส่วนมากเป็นชาย ได้รับการศึกษาระดับชั้นประถมปีที่ 1 - 4 และทำงานช่างฝีมือเป็นงานอดิเรกมากกว่าทำเป็นงานอาชีพ

ลักษณะของการผลิตงานช่างฝีมือส่วนมากมักจะทำคนเดียวสำเร็จรูป โดยใช้บ้านเป็นแหล่งผลิตมากกว่าการแบ่งงานกันผลิตเป็นขั้นตอน (Mass production) และการผลิตที่ห้างร้าน

วัสดุที่ใช้ประกอบการผลิตงานช่างฝีมือมีหลายชนิด ที่มากที่สุดคือไม้ไผ่และหวาย ซึ่งช่างฝีมือจะได้มาด้วยการซื้อมากกว่าวิธีการอื่น ๆ

การจำหน่ายผลผลิตงานช่างฝีมือ ส่วนใหญ่จะจำหน่ายในละแวกบ้านใกล้เคียง หรือเขตท้องที่เดียวกันกับบ้านเรือนของช่างฝีมือ โดยจะจำหน่ายปลีกมากกว่าจำหน่ายส่ง รายได้จากกิจการจำหน่ายตอนช่างทำ คือประมาณ 100 - 1,000 บาท ต่อเดือน

ผลผลิตงานช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ ไม้คอยได้รับการเผยแพร่ และช่างฝีมือมีปัญหาย่อยบ้างเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ประกอบการ ตลาด และรายได้

5. ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยเห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมแต่ละแห่ง มูลนิธิศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชูปถัมภ์ ตลอดจนนักสำรวจและวิจัย ควรจะได้หันมารวมมือประสานงานกันเพื่อศึกษา พัฒนา เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประเภทงานช่างฝีมืออย่างจริงจังต่อไป

ABSTRACT

1 The Purpose

The purpose of this surveying the craftsmen in Nakhon Si Thammarat is to know the varieties of the crafts, to classify the craftsmen in each variety, to know the product resources of each one and the conditions of the craftsmen in earning their living, to understand the problems and needs of them clearly. The obtained data are considered as the criteria in improving and promoting the crafts in the future

2 The Scope and Sampling

The researchers surveyed all the craftsmen by interviewing (them) and collected the craft products from population in all districts of Nakhon Si Thammarat province.

3 Tools and Procedure

In carrying out this survey, the researchers relied on questionnaires as guidelines of interview, took the photographs of the craft experts and their products. The field research was conducted earnestly by collecting data according to the Folklore Approach. We kept data by taking photographs, making slides, and bringing some real materials.

4 The Results (of Survey and Analysis)

The data analyzed by statistical method in order to find out the percentage show that there are many kinds of craftsmen in Nakhon Si Thammarat. Most of them are basketworkers and mostly they are male with education of grade 1 - 4 level. They prefer producing crafts as hobby to making them profession. (Business)

All the process of the crafts is usually run by one person by using his house as product place rather than sharing the process with others or making production in shops.

Many different materials are used for the crafts, especially the pieces of bamboo and ratten. These materials can be obtained by purchasing from people more than other ways.

The products are mostly sold in the neighbouring or local areas of the producers by means of retail more than wholesale. The earnings from the products is slightly low about 100-1,000 baht per month.

The craft products of these craftsmen are scarcely publicized and the craftsmen themselves have to face some problems concerning the material for production, market and incomes.

5 Recommendations

The researchers would like to recommend that the Office of the National Cultural Committee, various centers for promotion and development of culture, and related offices such as Ministry of Industry, Fine Arts Department, the department of Corrections and the Special Craft Arts Foundation Under Her Majesty's Patronage, as well as surveyers

(5)

and researchers should pay attention to the mentioned problems.

These institutions and persons should co-operate each other in order to study, develop, and spread out the crafts, as parts of cultural arts, earnestly both at present and in the future time.

กิติกรรมประกาศ

รายงานการสำรวจงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชฉบับนี้ สำเร็จลง
ด้วยดี เพราะได้รับความร่วมมือจากบุคคล และส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวน
มาก อันได้แก่

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งได้สนับสนุนเงินทุนในการสำรวจ
และในการจัดพิมพ์อย่างเต็มที่

อำเภอต่างๆของจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกอำเภอ ซึ่งได้อนุเคราะห์ข้อมูลและ
แผนที่ของอำเภอ เพื่อนำมาประกอบรายงานการสำรวจฉบับนี้

วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ซึ่งได้อนุญาตให้คณะผู้สำรวจใช้เวลาราชการบาง
ส่วน เพื่อทำการศึกษา สำรวจข้อมูล และอนุเคราะห์ยานพาหนะ ตลอดจนบุคคลากรที่
เกี่ยวข้อง ไปทำการเก็บข้อมูลในครั้งนี้อย่างเต็มที่

บุคคลต่างๆที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ นายทวี ชานีรัตน์ นายแทน
ลักษณะวิลาศ นายเคลือบ คำออน นายทรงชีพ ปฐมบุญพงษ์ นายสะเทือน บุญชูวงศ์
นายสัมฤทธิ์ ฅ นคร นายไพรัช สุทธิพิณ นายถาวร คำศรี นายธรรมรักษ์ มุขโรจน์
นางสาวสมร ล้วนศิริ นายเสนอ มีสิทธิ์ นายไพบูลย์ อรัญพฤษ นายสมพร หนูเอียก
และนายบรรจง สวัสดิ์ชัย รวมทั้งบุคคลที่ให้ข้อมูลด้วยความจริงใจ จนเป็นผลให้งานนี้
สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ข้าพเจ้าในนามคณะผู้ศึกษาสำรวจงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงขอ
ขอบพระคุณส่วนราชการ และบุคคลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

วิเชียร ฅ นคร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	1
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการสำรวจ	4
ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการสำรวจ	5
วิธีดำเนินการสำรวจ	5
2	7
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดนครศรีธรรมราช	7
ประวัติความเป็นมาของจังหวัด	7
ประวัติความเป็นมาของอำเภอ	19
สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของจังหวัด	25
สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของอำเภอ	41
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานช่างฝีมือพื้นบ้าน	77
3	88
วิธีดำเนินการ	88
การจัดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ	88
การสร้างแบบสอบถาม	90
การรวบรวมข้อมูล	91
การจัดกระทำกับข้อมูล	91
การวิเคราะห์ข้อมูล	92
4	93
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	93

5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	114
	สรุปผลการสำรวจ	114
	อภิปรายผล	118
	ข้อเสนอแนะ	122
	บรรณานุกรม	125
	ภาคผนวก	127
	ภาคผนวก ก. แบบสำรวจงานช่างฝีมือจังหวัดนครศรีธรรมราช	128
	ภาคผนวก ข. ทำเนียบช่างฝีมือจังหวัดนครศรีธรรมราช	132
	ภาคผนวก ค. คำบรรยายภาพและภาพนิ่งผลิตภัณฑ์ช่างฝีมือ	162

บัญชีตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดง เพศของผู้ประกอบอาชีพช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช	94
2 แสดงระดับการศึกษาของผู้ประกอบการ	95
3 แสดงอาชีพหลักของช่างฝีมือ	96
4 แสดงวัตถุประสงค์ของการผลิตงานช่างฝีมือ	97
5 แสดงลักษณะการผลิต	98
6 แสดงสถานที่ทำการผลิต	99
7 แสดงชนิดของวัสดุที่นำมาประกอบการ	99
8 แสดงรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตต่อเดือน	100
9 แสดงแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์	101
10 แสดงวิธีจำหน่ายผลิตภัณฑ์	102
11 แสดงลักษณะการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์	103
12 แสดงการยอมรับผลิตภัณฑ์	104
13 ปัญหาการจำหน่าย	105
14 แสดงปัญหาสถานที่ใช้ในการผลิต	106
15 แสดงปัญหาการเผยแพร่และโฆษณาผลงาน	107
16 แสดงปัญหาวัสดุ	108
17 แสดงปัญหาตลาดและการขนส่ง	109
18 แสดงปัญหารายได้	110
19 แสดงปัญหาเครื่องมือเครื่องใช้	111
20 แสดงปัญหาความแรง	112
21 แสดงปัญหาเรื่องกินฟ้าอากาศ	113

บัญชีแผนที่

แผนที่

หน้า

1	แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช	6
2	แผนที่อำเภอเมือง	42
3	แผนที่อำเภอท่าศาลา	44
4	แผนที่อำเภอสิชล	46
5	แผนที่อำเภอขนอม	49
6	แผนที่อำเภอลานสกา	51
7	แผนที่อำเภอพรหมคีรี	53
8	แผนที่อำเภอกรอนพิบูลย์	55
9	แผนที่อำเภอทุ่งสง	57
10	แผนที่อำเภอนาบอน	60
11	แผนที่อำเภอฉวาง	62
12	แผนที่อำเภอพิปูน	65
13	แผนที่อำเภอทุ่งใหญ่	67
14	แผนที่อำเภอหัวไทร	69
15	แผนที่อำเภอปากพนัง	72
16	แผนที่อำเภอเชียรใหญ่	74
17	แผนที่อำเภอชะอวด	76

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานช่างฝีมือหรืองานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นงานที่เกิดขึ้นควบคู่กับการ
ดำเนินชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่น งานช่างฝีมือพื้นบ้านส่วนใหญ่ มักจะเป็น
ผลผลิตเพื่อการใช้สอยในชีวิตประจำวันเป็นอันดับแรก และเพื่อสนองความต้องการ
ด้านอื่น ๆ เป็นต้นว่า สอนองความต้องการด้านสุนทรีย์ภาพ เป็นอันดับรองลงมา
เป็นงานประติมากรรมที่เป็นผลจากการผสมผสานระหว่างฝีมือกับความคิด จิตใจ และคตินิยม
ต่าง ๆ ของคนในท้องถิ่น สืบเนื่องกันต่อ ๆ มาเป็นเวลานาน จนกระทั่งกลายเป็น
ศิลปหัตถกรรม อันแสดงถึงเอกลักษณ์ และเป็นสิ่งเชิดหน้าชูตาประจำถิ่นไปในที่สุด¹

งานช่างฝีมือหรือศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจึงมีความสำคัญ และมีคุณค่า
อย่างยิ่ง กล่าวคือนอกจากจะเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต้องใช้เป็นประโยชน์ในชีวิต
ประจำวันของคนในท้องถิ่นแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ของแต่ละ
ท้องถิ่นให้เป็นอย่างดียิ่งด้วย เป็นต้นว่า แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญา ความคิดสร้างสรรค์
ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี ระบอบจิตใจ สภาพทางอารมณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจและ
สังคม รวมทั้งอาชีพเป็นอย่างดี งานช่างฝีมือหรือศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจึงเป็นศิลปะ
ที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษา อนุรักษ์ และพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิต
ของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และมีผลกระทบต่องานช่างฝีมือหรือศิลปหัตถกรรม

พื้นบ้านอย่างมากมายและรวดเร็ว จนบางถิ่นศิลปะหัตถกรรมบางอย่างถึงกับสลายตัวไปเลย
มูลเหตุสำคัญในเรื่องนี้ก็น่าเนื่องมาจากความเจริญด้านการคมนาคม ที่สามารถติดต่อระหว่างเมือง
กับชนบท และภูมิภาคกับเมืองหลวงได้สะดวก ผลจากการนี้จึงทำให้วัฒนธรรมของเมืองใหญ่
หรือเมืองหลวงซึ่งเป็นวัฒนธรรมใหม่ ไต่บ่าเข้าสู่ชนบทอย่างรวดเร็ว จนเกิดการเปลี่ยนแปลง
ที่มีผลกระทบต่องานช่างฝีมือหรือศิลปะหัตถกรรมในแง่ต่าง ๆ อย่างมากมาย

ความเปลี่ยนแปลงของศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านดังกล่าวนี้ ถ้าจะกล่าวโดยสรุปก็เห็นได้
ว่า ได้เปลี่ยนแปลงไปในสามประเด็นใหญ่ ๆ ประเด็นแรกคือรูปแบบและฝีมือที่สวยงามได้เปลี่ยน
ไป ผู้คนรุ่นหลังในชนบทมักรับเอาเครื่องใช้สำเร็จรูปที่ผลิตจากกรรมวิธีอุตสาหกรรมจากตัวเมือง
เข้ามาใช้มากกว่าที่ผลิตขึ้นเอง หรือถ้าจะทำขึ้นใช้เอง ก็มักจะทำแต่เพียงให้พอใช้การได้
ไม่สนใจที่จะทำให้ประณีตสวยงามเหมือนแต่ก่อน ครั้นพอถึงยุคที่พลาสติกแพร่หลายมากขึ้น ผลิต-
ภัณฑ์พลาสติกก็ได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็ว งานศิลปะหัตถกรรมที่เคยทำอยู่บ้าง ก็ถูกทอดทิ้งไป
อย่างน่าเสียดาย รูปแบบและฝีมืออันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นก็สูญสลายไปโดยไม่มีการพัฒนา
ฝีมือขึ้นอีกเลย

ความเปลี่ยนแปลงของศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านประเด็นที่สอง ก็คือความเปลี่ยนแปลงในเรื่อง
วัตถุประสงค์ของการผลิต ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านประเพณีขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยตามความ
จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ครั้นการคมนาคมดีขึ้น ผู้คนสามารถติดต่อสัมพันธ์กันมากขึ้น
ผลิตภัณฑ์ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านจำนวนมากไม่ได้ออกซื้อขายไปเพื่อประโยชน์ใช้สอยตามวัตถุประสงค์
เดิมอีก หากแต่ถูกซื้อขายไปเพื่อเป็นของกุเลิน เพื่อใช้เป็นเครื่องประดับบ้าน หรือเป็นของที่
ระลึก ตลอดจนเป็นสิ่งของที่พึงสะสมไว้ในพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคลของชาวตะวัน
ตก ลักษณะดังกล่าวนี้จึงเป็นลักษณะความเปลี่ยนแปลงในเรื่องวัตถุประสงค์การผลิตอย่างแท้
จริง

ความเปลี่ยนแปลงของศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านประเด็นที่สาม ก็คือขบวนการผลิตได้
เปลี่ยนไป แต่เดิมการผลิตเป็นไปในลักษณะการผลิตเพื่อใช้สอยในครัวเรือนเท่าที่จำเป็นต้องใช้
หรือไม่ก็ทำเป็นงานอดิเรก โดยมีได้มุ่งหวังผลกำไรจากงานอดิเรกนี้นานัก ครั้นมาถึงปัจจุบัน
เมื่อเส้นทางคมนาคมดีขึ้น มีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์มาว่าจ้างให้ประติมากรงานศิลปะหัตถกรรม
ตามรูปแบบ ขนาด และสีสันทึกร้านจำหน่ายซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างต้องการ กระบวนการผลิตซึ่งเคย

เป็นลักษณะการทำคนเดี่ยวจนสำเร็จรูป ก็กลายเป็นการผลิตแบบอุตสาหกรรม หรือการผลิตแบบมวล (mass production) มากขึ้น ขบวนการผลิตแบบนี้ผู้ประกอบการแต่ละคนก็จะทำการผลิตผลงานเฉพาะชิ้นส่วนหรือเฉพาะขั้นตอน ต่างคนต่างก็ผลิตงานของตนตามที่ได้รับมอบหมาย จากนั้นจึงจะนำมาประกอบกันเป็นงานสำเร็จรูป

ความเปลี่ยนแปลงทั้งสามประการข้างต้นนี้ ย่อมมีผลทำให้ปริมาณของช่างฝีมือพื้นบ้านต้องลดจำนวนลง ที่ยืนหยัดประกอบอาชีพอยู่ต่อไป ก็จำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลงลักษณะและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไปเพื่อความอยู่รอด ซึ่งอาจจะเป็นผลให้ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านต้องเสื่อมสลายลงไปอย่างน่าเสียดาย

นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดเก่าแก่ และมีความเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน เคยเป็นศูนย์กลางแห่งศิลปวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ในดินแดนภาคใต้¹ และยิ่งไปกว่านั้นศิลปวัฒนธรรมประเภทของงานช่างฝีมือและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ของนครศรีธรรมราช ยังเป็นที่รู้จักและนิยมของคนระแวกต่าง ๆ ในจังหวัดใกล้เคียงและภูมิภาคอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ฅัษัตริย์ และขุนนาง ในเมืองหลวง (กรุงเทพมหานคร) ดังปรากฏหลักฐานแน่ชัดในเสภาขุนช้างขุนแผน พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 เป็นต้น²

ช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ กระจายอยู่ตามท้องที่อำเภอต่าง ๆ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจำนวนมาก งานเหล่านี้ล้วนถูกอิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาทำลายเอกลักษณ์อันดั้งเดิมและทรงคุณค่าทางศิลปะ เช่นเดียวกับศิลปวัฒนธรรมสาขาอื่น ๆ ของชาติ ดังนั้นการสำรวจงานช่างฝีมือซึ่งเป็นเอกลักษณ์อันดั้งเดิมและทรงคุณค่า ในภูมิภาคที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมมาช้านานเช่นนี้ จึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำและสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการศึกษา อนุรักษ์ พัฒนาและสนับสนุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเภทช่างฝีมือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเจริญแห่งชาติให้ดำรงอยู่ต่อไป

¹ วิเชียร ๗ นคร และคนอื่น ๆ นครศรีธรรมราช หน้าค่านำ.

² สมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานุภาพ เสภาขุนช้างขุนแผน หน้า (4)

วัตถุประสงค์ของการสำรวจ

1. เพื่อให้ทราบประเภทของงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อให้ทราบจำนวนช่างฝีมือแต่ละประเภทในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อให้ทราบแหล่งผลิตงานช่างฝีมือแต่ละประเภทในจังหวัดนครศรี-
ธรรมราช
4. เพื่อให้ทราบสภาพต่าง ๆ ของการประกอบอาชีพงานช่างฝีมือในค้
ต่าง ๆ คือ
  - 4.1 ปริมาณการผลิตและการจำหน่าย
  - 4.2 แหล่งวัสดุที่ใช้ในการผลิต
5. เพื่อให้ทราบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพงานช่างฝีมือ
6. เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรี-
ธรรมราช เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงและส่งเสริมใน
โอกาสต่อไป

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

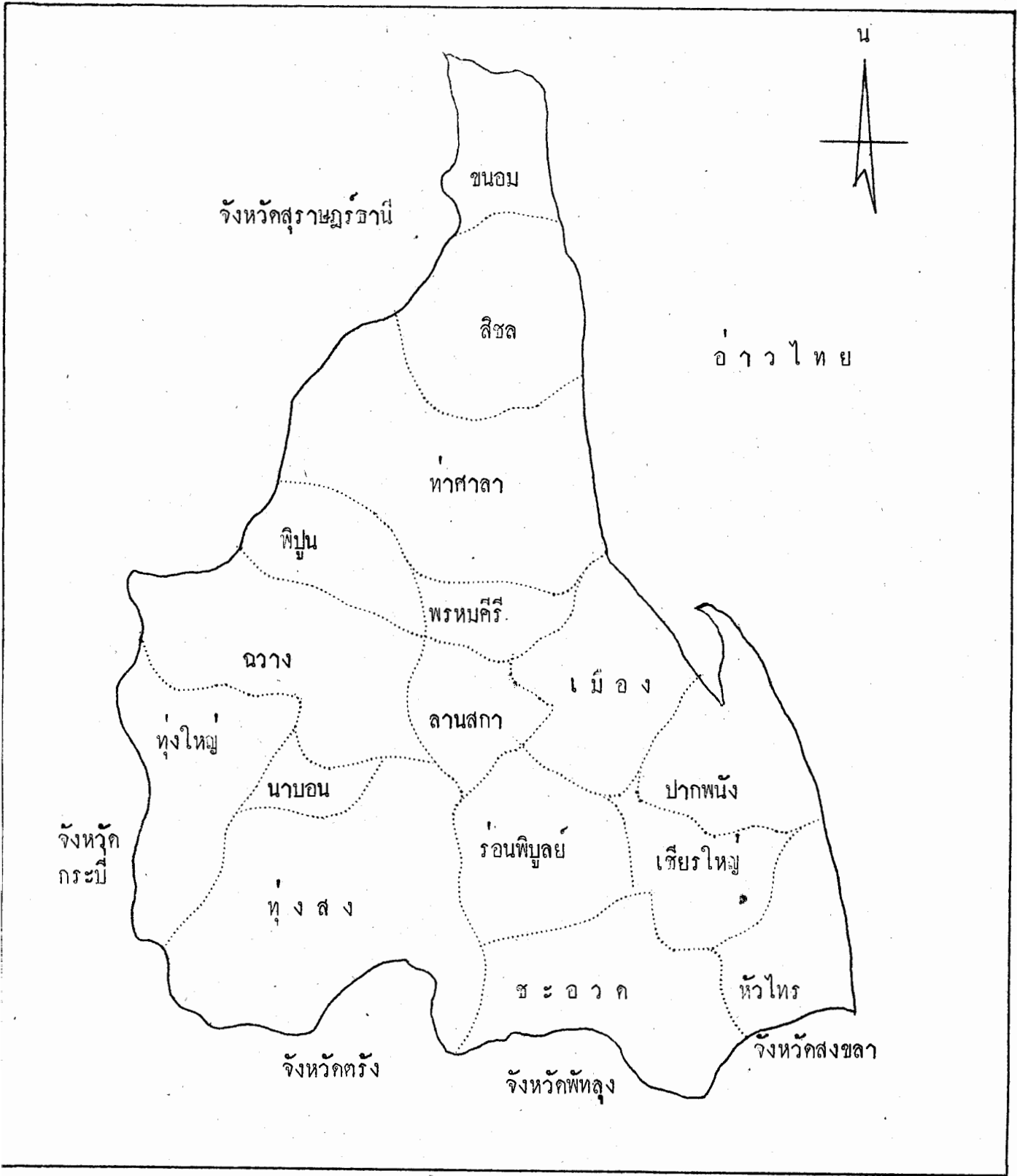
1. ทำให้ทราบประเภทของงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ทำให้ทราบจำนวนช่างฝีมือแต่ละประเภทในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ทำให้ทราบแหล่งผลิตงานช่างฝีมือแต่ละประเภทในจังหวัดนครศรี-
ธรรมราช
4. ทำให้ทราบสภาพของการประกอบอาชีพงานช่างฝีมือในค้
ต่าง ๆ
  - 4.1 ปริมาณการผลิตและการจำหน่าย
  - 4.2 แหล่งวัสดุที่ใช้ในการผลิต
5. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการผลิตงานช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ
อันจะช่วยให้สะดวกในการพิจารณาปรับปรุงส่งเสริมในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการสำรวจ

สำรวจงานช่างฝีมือทุกประเภทในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
ทุกอำเภอ

วิธีการดำเนินการสำรวจ

1. ขั้นตอนและวิธีการ เก็บข้อมูล
  - 1.1 ออกสำรวจและเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในทุกท้องที่ใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช ในลักษณะประชากร (population)
  - 1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานช่างฝีมือทุกประเภทในจังหวัด
นครศรีธรรมราช
2. ขั้นตอนและการจัดกระทำข้อมูล
  - 2.1 จำแนกประเภทงานช่างฝีมือ
  - 2.2 หารายละเอียดคัดค้านต่าง ๆ ของงานช่างฝีมือแต่ละประเภท
    - 2.2.1 จำนวนช่าง
    - 2.2.2 แหล่งผลิตและจำหน่าย
    - 2.2.3 สถานภาพของช่างฝีมือที่ประกอบอาชีพประเภทต่าง ๆ
    - 2.2.4 วัสดุที่ใช้ในการผลิต
    - 2.2.5 อุปสรรคและปัญหา
3. เสนอผลการสำรวจในรูปแบบความเรียงพร้อมกับขอเสนอแนะในการพัฒนา
และส่งเสริมงานช่างฝีมือแต่ละประเภท

แผนที่ที่หมายถึงเลข 1 แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงที่ตั้งอำเภอต่าง ๆ

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ประวัติความเป็นมาของจังหวัด

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองเก่าแก่ ที่มีอายุความเป็นชุมชนที่ใหญ่มาไม่น้อยกว่า 1,500 ปีมาแล้ว ชื่อที่ใช้เรียกเมืองมาตั้งแต่โบราณกาลมีหลายชื่อ เรียกแปลกแตกต่างกันออกไป ตามความรู้ความเข้าใจและสำเนียงภาษาของชนชาติซึ่งเคยเดินทางผ่านมาทางระยะเวลากัน ปัจจุบันนี้บางชื่อนักปราชญ์ทางโบราณคดีก็ลงความเห็นเป็นที่ยุติแล้ว แต่บางชื่อก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ ชื่อที่ใช้เรียกนครศรีธรรมราชตามที่ปรากฏในที่ต่าง ๆ มีดังนี้

1. ตามพดิงคุม หรือ ทุมพดิงคุม เป็นภาษาบาลี ปรากฏอยู่ในคัมภีร์มทานิเทศ เขียนขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 7-8 คัมภีร์นี้เป็นวรรณคดีอินเดียโบราณกล่าวถึงการเดินทางของนักเดินเรือ เพื่อแสวงหาโชค ลาภ และความร่ำรวยยังดินแดนต่าง ๆ อันห่างไกลในเอเชียอาคเนย์
2. ตามพรลิงค เป็นภาษาสันสกฤต เป็นจารึกซึ่งมี อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 11 หรือหลังจากนั้น และปรากฏในศิลาจารึกสมัยทอมา เช่น ศิลาจารึกหลักที่ 24
3. มัทธมาดิงคัม เป็นภาษาทมิฬ ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกที่พระเจ้าราเชนทรโจฬะที่ 1 กษัตริย์แห่งคชารัมในอินเดียภาคใต้ โปรดให้สลักขึ้นไว้ที่เมืองคันทอร์ ระหว่าง พ.ศ. 1573-1574 ภายหลังที่ส่งกองทัพเรืออันเกรียงไกรมาปราบปรามเมืองต่าง ๆ ในอาณาจักรศรีวิชัย จนได้รับชัยชนะหมดแล้ว ในบัญชีรายชื่อเมืองท่าต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงตั้งไว้ มีเมืองตามพรลิงคอยู่ด้วย แต่ได้เรียกชื่อเพี้ยนไป

4. ตั้งมาหลิง เป็นชื่อที่ปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุของหลวงจีนหวังจิง หรืออิจิง ซึ่งบันทึกไว้เมื่อคราวเดินทางไปสืบทอดพระพุทธศาสนา ณ ประเทศอินเดีย ระหว่าง พ.ศ. 1214-1215 ครั้งหนึ่ง และ พ.ศ. 1228-1232 อีกครั้งหนึ่ง ในการเดินทางของ หลวงจีนหวังจิงครั้งนั้นได้ผ่านเมือง "ตั้งมาหลิง" อันเป็นเมืองในอาณาจักรศรีวิชัย พังตามเสียงกวีเคราะห์ที่ไควว่าหลวงจีนผู้นี้คงเรียกจากคำ "ตามพรลิงค์" แต่เพี้ยนไปตามลักษณะสำเนียงจีน

5. ตัน-มา-ลิง เป็นชื่อที่เจาจูเกว และวังคาหยวน นักจดหมายเหตุจีน ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ "เตา-อี-ซี-เลี้ยว"

6. ตามลิงคาม เป็นภาษาทมิฬ ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อักษรสิงหล ชื่อ Sanne นอกจากนี้ในเอกสารหนังสือของทางลังกา ยังมีเรียกแตกต่างกันออกไปอีกหลายชื่อ เช่น Tamalingamu ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ Elu Attanagalu-vamsa ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1925 Tamalingamu ยังปรากฏอยู่ในคัมภีร์ชื่อ Pujavali และ Tamalinga ปรากฏอยู่ในหนังสือ Vinaya-Sanna เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งส่วนมากก็เข้าใจกันว่าเป็นชื่อเดียวกับชื่อเมืองตามพรลิงค์ในศิลาจารึกของไทย นอกจากบางชื่อยังสงสัยอยู่

7. ตามพรลิงกศวร ชื่อนี้เข้าใจว่าขยายหรือเปลี่ยนรูปคำมาจากคำ "ตามพรลิงค์" ในประวัติศาสตร์ที่ชาวตะวันตกเขียน ใช้คำว่า Tambralinga ซึ่งถอดไปจากคำ "ตามพรลิงค์" อีกชั้นหนึ่ง รูปศัพท์นี้จึงแสดงให้เห็นอิทธิพลของภาษาสันสกฤตที่ชาวอินเดียใช้อยู่ในภูมิภาคนี้ได้เป็นอย่างดี

8. ศรีธรรมราช เป็นชื่อที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกภาษาสันสกฤต หลักที่ 24 สลักขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1773 พบที่วัดเวียง อำเภอยะโฮง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อมาปรากฏในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง พ.ศ. 1835

9. โลแค็ก (Locac) หรือโลกัก เป็นชื่อที่มาร์โคโปโลเรียกระหว่างเดินทางกลับบ้านเกิดเมืองนอน โดยออกจากเมืองท่าจินเจาของจีน แล่นเรือผ่านมาถึงเมืองนี้

10. สิริธรรมนคร ซึ่งหมายถึงชื่อเมืองหรือนคร ถ้าหมายถึงกษัตริย์ ก็จะใช้เรียกวาพระเจ้าสิริธรรม หรือพระเจ้าสิริธรรมนคร หรือพระเจ้าสิริธรรมราช ก็เรียก เป็นชื่อที่ปรากฏในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ ซึ่งท่านรัตนปัญญาเถระ ชาวเมือง เชียงใหม่ แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2060

11. ลิกอร์ (Ligor) เป็นชื่อที่พ่อค้าชาวโปรตุเกส ซึ่งมาติดต่อกับชาย กับไทยในสมัยอยุธยาตอนต้น เมื่อ พ.ศ. 2060 เรียก และได้เรียกต่างไปเป็น "ละกอร์" (Lagor) ก็มี คำ "ลิกอร์" นี้ฝรั่งเรียกเพี้ยนไปจากคำ "นคร" ซึ่งเป็นคำเรียกชื่อย่อของเมืองนครศรีธรรมราช

12. ละคร เป็นชื่อเรียกกันมาช้านาน ในยุคที่เรียกเมืองลิกอร์นั้นก็แสดงว่ามีชื่อ "ละคร" อยู่แล้ว ในพงศาวดารไทยฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ หลายตอนเรียกชื่อนี้ว่าเมือง "ละคร"

13. ทิวคุดอน เป็นชื่อที่ปรากฏในจดหมายเหตุจีนในสมัยราชวงศ์เหลียง ระหว่าง พ.ศ. 1045-พ.ศ. 1099

14. นครศรีธรรมราช เป็นชื่อที่คนไทยฝ่ายเหนือเรียกนามราชธานี "ศรีธรรมราช" ตามนามอิสริยยศของกษัตริย์ผู้ครองนคร และได้เรียกกันมาตราบทุกวันนี้ ชื่อ "นครศรีธรรมราช" เป็นชื่อที่หมายถึง "นครอันเป็นสง่าแห่งพระราชา ผู้ทรงธรรม" เป็นชื่อที่มีความหมายอันครอบคลุมทั้ง ชาติ (นคร, ชุมชน) ศาสนา (ธรรม) และพระมหากษัตริย์ (ราช)

แรกกำเนิดหรือประวัติความเป็นมาของอาณาจักรตามพรลิงค์ หรือที่เรียกอีกชื่อว่า "อาณาจักรนครศรีธรรมราช" คุ้ยยังมีคนอยู่ เนื่องจากหลักฐานทางโบราณคดี หรือหลักฐานจากเอกสาร หนังสือ จดหมายเหตุ ที่ได้มีผู้บันทึกจดทำขึ้นแต่แรกนั้น นอกจากมีน้อยแล้ว ส่วนใหญ่ยังได้ชำรุดสูญหายไปหมด ที่ยังพอมีอยู่บ้างก็ หรือที่มีผู้บันทึกกล่าวถึงไว้ในชั้นหลังก็ มักจะคลุมเครือไม่ให้ความกระจ่างเท่าใดนัก หลักฐานที่เก่าที่สุดก็เหมือนจะได้แก่หนังสือคัมภีร์บาลีมหาณีเทศ คิสสเมตเตยยสูตรซึ่งได้กล่าวถึง

ชื่ออาณาจักรตามพรลิงค์ขึ้นเป็นครั้งแรก คัมภีร์นี้นักปราชญ์ทางโบราณคดีเชื่อกันว่า
แต่งขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 7-8 ดังนั้นอาณาจักรตามพรลิงค์ซึ่งต่อมากลายเป็น
อาณาจักรนครศรีธรรมราช ก็ต้องเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นแล้ว คงเป็นอาณาจักรที่ใหญ่ที่สุดใน
ในแหลมมลายู และถือว่าเป็นเมืองเก่าที่สุดเมืองหนึ่งบนแหลมมลายู คือก่อนที่จะ
บันทึกไว้ในคัมภีร์บาลีมหาณีเทศ หรือตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ (Prehistory)
ก่อนที่ชาวอินเดียจะเดินทางเข้ามาติดต่อกับชาย และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมครั้งใหญ่
ยังดินแดนแถบเอเชียอาคเนย์นั่นเอง

นอกจากหลักฐานที่กล่าวมาแล้ว ภายในเขตอาณาจักรตามพรลิงค์ได้พบ
ศิลาจารึกในท้องที่หลายแห่ง โดยเฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจุบัน ได้พบ
ศิลาจารึกโบราณ อย่างน้อย 5 หลัก

ก่อนหน้าที่ชาวอินเดียจะเดินทางมาติดต่อกับชาย ชาวพื้นเมืองส่วนใหญ่
ก็คงมีวิถีความเป็นอยู่ไม่แตกต่างจากคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์มากนัก จากการได้พบ
หลักฐานว่าดินแดนต่าง ๆ บนแหลมมลายูว่าเคยมีคนอาศัยตั้งหลักแหล่งอยู่อย่างน้อย
ประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว คือได้พบเครื่องมือเครื่องใช้ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่
อาทิ ขวานหิน กำไล หม้อ ตะคัน ลูกปัด โครงกระดูก ฯลฯ เป็นจำนวนมาก
ในท้องที่เกือบทุกจังหวัดโดยเฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ดูจะมีมากกว่าแหล่งอื่น

ในแง่ตำนานนั้น ตามตำนานก่อนที่จะได้ชื่อว่า "นครศรีธรรมราช" เล่ากัน
ว่าท้าวโกสีหราชครองเมืองอยู่ที่เมืองทนต์บุรี ได้พระทันตธาตุของพระพุทธเจ้าไว้
ต่อมาท้าวอังกุศราชเจ้าเมืองทนต์บุรีมีพระราชประสงค์อยากได้พระทันตธาตุ จึงได้
ยกกองทัพมาตีนครทนต์บุรี ท้าวโกสีหราชได้ยกกองทัพออกต่อสู้ แต่ก่อนที่จะยกกองทัพ
ออกรบ ได้สั่งโอรสธิดาพระนามว่า ธนกุมาร และเหมษาลาไว้ว่า ถ้าพระองค์สิ้น
พระชนม์ลงท่ามกลางศึก ก็ขอให้พระโอรสธิดาบริบนำพระทันตธาตุนี้ไปส่งยังเมืองลังกา

ให้จงได้ ครั้นแล้วเหตุการณ์ก็เป็นดังท้าวโกสีหราชคาดคิด คือพระองค์ได้เสียทีแก่
 ข้าศึก ถูกพันคอขาดสิ้นพระชนม์พวยอยู่บนคอช้าง พระโอรสพระธิดาก็นำพระทันตธาตุ
 ลงเรือสำเภานี้ไป เรือสำเภาเกิดอับปางระหว่างการเดินทาง พระโอรสพระธิดา
 ขึ้นฝั่งได้ ทรงบุกป่าฝ่าดงมาถึงหาดทรายแก้ว จึงฝังพระทันตธาตุไว้ พระมหาเถร-
 พรหมเทพได้ทรมานพระทันตธาตุมาสถิตอยู่ ณ หาดทรายแก้ว จึงมามีสังการและได้
 พบกับพระโอรสพระธิดาของท้าวโกสีหราช จึงสอบถามได้ความว่าพระโอรสพระธิดา
 ทั้งสองได้นำพระทันตธาตุมาฝังไว้ จึงทำนายว่าเบื้องหน้าจะมีพระมหากษัตริย์องค์หนึ่ง
 มาตั้งเมืองใหญ่ที่หาดทรายแก้วนี้ ครั้นในกาลต่อมา พระเจ้าศรีธรรมมาโศกราช
 ก็ได้มาสร้างเมืองขึ้น เมืองนี้ใช้ชื่อว่า "นครศรีธรรมราช" นอกจากสร้างเมือง
 แล้วพระเจ้าศรีธรรมมาโศกราช ยังได้ทรงสร้างพระอารามและพระบรมธาตุเจดีย์
 โดยใ้บรรจพระทันตธาตุนั้นไว้ด้วย

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พออนุมานได้ว่า เมืองนครศรีธรรมราช
 สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 400 ตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ที่เขาวัง ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา
 ในปัจจุบัน เดิมชื่อว่า "ตามพรลิงค์" ตั้งกลางข้างตน ชาวอินเดียคนใด
 ได้เข้ามาติดต่อกาชาขาย นอกจากจะนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนแล้ว ยังได้นำศิลปวิทยาการ
 และศาสนาเข้ามาเผยแพร่อีกด้วย เมื่อมาบ่อยครั้งและครั้งละนาน ๆ ก็มีความสนิทสนม
 จนกระทั่งได้สมรสอยู่กับชาวพื้นเมือง และตั้งหลักแหล่งอยู่ ณ เมืองนี้ในเวลาต่อมา

เมืองตามพรลิงค์ หรือนครศรีธรรมราช คงจะมีการตั้งเมืองในลักษณะ
 อาณาจักรมีกษัตริย์ปกครองแน่ชัดในราว พ.ศ. 1743 เป็นต้นมา ปฐมกษัตริย์ของ
 นครศรีธรรมราชทรงพระนามว่า "พระเจ้าศรีธรรมมาโศกราช" อันสอดคล้องกับตำนาน
 เมืองคังกลาว ภายหลังจากได้ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชแล้ว ก็ได้มีการขยาย
 อาณาเขตออกไปกว้างขวาง มีอาณาเขตพอประมวลได้ดังนี้

ทิศใต้ จกเมืองปัตตานี (ลังกาสุกะ) และเมืองไทรบุรี (เกคาห์)
 หมายความว่าจังหวัดภาคใต้ทุกจังหวัดของประเทศไทยปัจจุบัน
 เคยอยู่ในความปกครองของเมืองนครศรีธรรมราชทั้งสิ้น ตลอด
 เมืองกลันตัน ตรังกานู ปะลิส กะบังปาสุ ซึ่งไทยเสียแก่อังกฤษ
 ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ก็เคยอยู่ในอาณาเขตด้วย เพราะเมือง
 เหล่านี้เคยอยู่ในครอบครองของเมืองปัตตานีและเมืองไทรบุรี

ทิศเหนือ จกเมืองมลิวัลย์ในจังหวัดมะริค (ประเทศพม่า)

ทิศตะวันออก จกทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันตก จกทะเลของแควมะละกา และทะเลอันดามัน

มีเมืองขึ้นโดยรอบอาณาเขตราว 12 เมือง แต่ละเมืองกำหนดให้ใช้
 สัตว์ประจำปีเป็นตราเมือง เรียกว่า "เมืองสิบสองนักษัตร" ดังนี้

1. เมืองสายบุรี	ใช้ตราหนู	(ชวค)
2. เมืองปัตตานี	ใช้ตราวัว	(ฉลู)
3. เมืองกลันตัน	ใช้ตราเสือ	(ชวด)
4. เมืองปะหัง	ใช้ตรากระต่าย	(เถาะ)
5. เมืองไทรบุรี	ใช้ตรางูใหญ่	(มะโรง)
6. เมืองพัทลุง	ใช้ตรางูเล็ก	(มะเส็ง)
7. เมืองตรัง	ใช้ตราม้า	(มะเมีย)
8. เมืองชุมพร	ใช้ตราแพะ	(มะแม)
9. เมืองบันทายสมอ	ใช้ตราลิง	(วอก)
10. เมืองสะอูเลา (สงขลา)	ใช้ตราไก่	(ระกา)
11. เมืองตะกั่วป่า	ใช้ตราหมา	(จอ)
12. เมืองกระบี่	ใช้ตราหมู	(กุน)

ประมาณ พ.ศ. 1500 เมืองนครศรีธรรมราชอ่อนกำลังลง ราชวงศ์
 ไศเสนทรของอาณาจักรศรีวิชัย มีอำนาจรุ่งเรืองขึ้น ได้เข้าครอบครองนครศรีธรรมราช
 ครั้นถึงปลายศตวรรษที่ 18 อาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมอำนาจลง ผู้ครองตามพรลิงค์
 หรือนครศรีธรรมราชทรงพระนามว่า "พระเจ้าจันทร์ภาณุ" ได้ถือโอกาสตั้งตัวเป็น
 อิศระ ใน พ.ศ. 1773 ได้ขยายอาณาเขตลงไปทางใต้จนถึงอาณาจักรลังกาสุกะ
 (ปัตตานี) ส่วนทางเหนือได้ขยายอาณาเขตขึ้นไปถึงครหิ (ไชยา) พระเจ้าจันทร์ภาณุ
 ผู้นี้เป็นพระอนุชาของพระเจ้าศรีธรรมราชาทรงราชันเอง กษัตริย์พระองค์นี้เป็นกษัตริย์
 ที่ยิ่งใหญ่ของอาณาจักรนครศรีธรรมราช เพราะได้คุมกองทัพเรือไปตีลังกา ใน พ.ศ.
 1790 ผลจากการตีลังกา คือได้นำเอาพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัยเข้ามาใน
 นครศรีธรรมราชด้วย (แต่ก่อนคงจะมีแต่พระพุทธรูปสำริดปางสมาธิเท่านั้น)
 พระเจ้าจันทร์ภาณุจะสวรรคตในพุทธศักราชใดยังไม่มียหลักฐานปรากฏ แต่เมือง
 นครศรีธรรมราชก็มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อมาอีก 4-5 พระองค์ จึงสิ้นสุดอำนาจลง
 เมื่อ ตกอยู่ในอำนาจของสุโขทัยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมืองนครศรีธรรมราช
 ได้กลายเป็นเมืองขึ้นของสุโขทัยในลักษณะของ เมืองพระยามหานคร

ในทางพุทธศาสนาในสมัยนั้นเจริญมาก พ่อขุนรามคำแหงถึงกับ อาราธนา
 พระสงฆ์จากนครศรีธรรมราชไปเผยแผ่ศาสนา ณ กรุงสุโขทัย ดังปรากฏหลักฐาน
 ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงตอนหนึ่งว่า "พ่อขุนรามคำแหงกระทำไอยทานแกมตาเถร-
 สังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตรพลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ทุกคนลูกแต่เมืองนครศรีธรรมราช" ^๕
 กับยังได้เชิญพระพุทธรูปสี่องค์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำคัญจาก เมืองนครศรีธรรมราชไปสู่
 สุโขทัย เมืองนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กับสุโขทัยในฐานะ เมืองขึ้นอยู่ประมาณ
 26 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. 1837-1893 พระเจ้าอู่ทองไต่ทรงประกาศตั้งกรุงศรีอยุธยา
 เป็นอิสระทางตอนกลางของประเทศไทย นครศรีธรรมราชจึงได้ตกเป็นเมืองขึ้นของ
 กรุงศรีอยุธยาสืบต่อมา

ในราว พ.ศ. 1928 พระราเมศวรได้เสด็จยกกองทัพขึ้นไปตีเชียงใหม่ และได้กวาดต้อนชาวเชียงใหม่มาไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราช นับเป็นวิธีล่ออำนาจ หัวเมืองลานนาไทย และเพิ่มประชากรให้เมืองนครศรีธรรมราช เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยกรุงศรีอยุธยาแตกต่างกับในสมัยสุโขทัย ตรงที่ในสมัยสุโขทัยเจ้าเมืองมักเป็นชาวเมืองนครศรีธรรมราชเสียเอง แต่ในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น ทางเมืองหลวงจะเป็นฝ่ายแต่งตั้งออกไปโดยตรง

ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้ทรงเปลี่ยนฐานะเมืองนครศรีธรรมราชจากเมือง "พระยามหานคร" มาเป็น "หัวเมืองเอก" ในพ.ศ. 1998 และให้เจ้าเมืองได้รับบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยาศรีธรรมราช

ในสมัยพระเจ้าปราสาททองนับเป็นครั้งแรกที่นครศรีธรรมราชเป็นกบฏ โดยมีสาเหตุมาจากความแตกแยกของข้าราชการในกรุงศรีอยุธยา และการผลักดันแผ่นดิน ใน พ.ศ. 2172 ซึ่งตรงกับสมัยพระอาทิตย์วงศ์

ฝ่ายกรุงศรีอยุธยาเมื่อทราบสาเหตุ เจ้าพระยาตากสินมหาราช ซึ่งต้องการจะเป็นกษัตริย์ปกครองกรุงศรีอยุธยาแทนพระอาทิตย์วงศ์กษัตริย์ผู้เยาว์ ก็ได้เริ่มวางแผนที่จะกำจัดออกญาเสนาภิมุข (ยามาคา) เจ้ากรมอาสาญ่าปุ่น ผู้มีอำนาจมากในกรุงศรีอยุธยาเวลานั้น ให้ออกไปเสียจากกรุงศรีอยุธยา เพื่อจะได้ไม่ขัดขวางการปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ของตน โดยส่งให้ออกญาเสนาภิมุขไปปราบปรามกบฏที่นครศรีธรรมราช ออกญาเสนาภิมุขไปปราบปรามกบฏที่นครศรีธรรมราชสำเร็จ ได้ประหารชีวิตข้าราชการผู้ใหญ่ของเมือง ที่ไม่ยอมอ่อนน้อมหลายคน พร้อมทั้งรับที่ดินจากชาวเมืองแบ่งปันให้ชาวญ่าปุ่นที่ติดตาม เมื่อเสร็จศึกเมืองนครศรีธรรมราชแล้ว ออกญาเสนาภิมุขได้ยกทัพไปปราบกบฏที่ปัตตานี แต่เสียที่ถูกอาวุธบาดแผลสาหัสกลับมารักษาตัวที่เมืองนครศรีธรรมราชจนเกือบหาย แต่กลับถูกพระยามะริคซึ่งออกไปช่วยราชการอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราชใช้ฉวยแผ่นดินอาบยาพิษบิให้ จนถึงแก่กรรมเพราะยาพิษ ใน พ.ศ. 2173

ฝ่ายนครศรีธรรมราชเมื่อสิ้นออกญาเสนาภิมุขแล้ว ก็คิดตั้งตนเป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับกรุงศรีอยุธยาอีก เพราะไม่เห็นควยกับการปราบคาภิเษกของพระเจ้าปราสาททอง การตั้งตนเป็นอิสระเช่นนี้ทางกรุงศรีอยุธยาถือว่าเป็นกบฏ จึงได้ส่งกองทัพไปปราบปรามโดยให้ออกพระศักดิ์คาพลฤทธิ และออกญาท้ายน้ำเป็นแม่ทัพ ผลปรากฏว่าที่เมืองนครศรีธรรมราชได้โดยง่าย

เวลาล่วงมาอีกประมาณ 25 ปี เมืองนครศรีธรรมราชก็เป็นกบฏต่อกรุงศรีอยุธยาอีกครั้ง คือเป็นกบฏในสมัยพระเพทราชา ใน พ.ศ. 2227 โดยสาเหตุจากเมืองนครศรีธรรมราชไม่ยอมรับพระเพทราชาเป็นกษัตริย์สืบต่อจากสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทางกรุงศรีอยุธยาก็ยกกองทัพไปปราบปรามอีก โดยให้พระยาสิทธิราชเดโชเป็นทัพหน้า พระยาราชบุรีเป็นทัพหลัง และให้พระยาราชวังสัน (แขก) เป็นแม่ทัพเรือใช้เวลาอยู่ถึง 3 ปีจึงตีแตก ผลการเกิดกบฏครั้งนี้ ทำให้กรุงศรีอยุธยาไม่สู้ไว้วางใจ เมืองนครศรีธรรมราชมากนัก จึงได้มีการย้ายสังกัดจากสมุหพระกลาโหม และสมุหนายกไปขึ้นกับสมุหพระกลาโหมแต่ฝ่ายเดียว

ภายหลังที่เมืองนครศรีธรรมราชเป็นกบฏในรัชสมัยพระเพทราชาแล้ว เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชก็ถูกลดฐานะลงเป็นเพียง "ผู้รั้งเมือง" อยู่ระยะหนึ่ง ครั้นถึงสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้มีการยกฐานะเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นอีกครั้ง และยกฐานะเมืองเป็น "เมืองพระยามหานคร" เพราะเห็นว่าเมืองนครศรีธรรมราชเป็นหัวเมืองเอกอยู่ทางภาคใต้เพียงเมืองเดียว มีหน้าที่ในการควบคุมหัวเมืองประเทศราชในหัวเมืองมลายู และเป็นผู้รักษาราชอาณาเขตทางคานนี้ด้วย

ครั้นสิ้นรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ กรุงศรีอยุธยาจะส่วระส่ายมาก พม่าก็ยกกองทัพใหญ่มาประชิดเมือง และในที่สุดเสียกรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. 2310 เมืองนครศรีธรรมราชก็ได้ตั้งตนเป็นใหญ่ขึ้นในนาม "ชุมนุมเจ้านครศรีธรรมราช" โดยมีพระปลัด (หนู) ผู้รั้งเมืองเป็นหัวหน้าชุมนุม

เมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้กู้อิสรภาพได้เรียบร้อยแล้ว ไต่ยกทัพไปปราบปรามชุมนุมเจ้าพิมาย เสร็จแล้วจึงยกทัพลงมาปราบปรามชุมนุมเจ้านคร ผลของการรบในระยะแรกทัพนหน้าของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเสียที เป็นผลให้พระยาเพชรบุรีและพระศรีพิพัฒน์ตายในที่รบ ครั้นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทราบผลศึกว่าเพลี่ยงพล้ำจึงโปรดเกล้าฯ ให้ยกทัพหลวงลงไปทันที ครั้นมีทัพเมืองนครศรีธรรมราชสู้ไม่ได้ เจ้านคร (หนู) จึงพาครอบครัวหนีไปเมืองปัตตานี ทัพกรุงธนบุรีเข้าเมืองนครศรีธรรมราชได้โดยง่าย พระยาปัตตานีเกรงพระบรมเดชานุภาพจึงจับเจ้านคร (หนู) และครอบครัวส่งมาถวายแต่โดยดี ขณะถูกขุ่นได้ปรึกษาโทษให้สำเร็จโทษเสีย แต่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเห็นว่า เจ้านคร (หนู) มีใจเป็นกบฏที่ประทุษร้ายต่อราชอาณาจักร เป็นแต่กึ่งตัว เป็นใหญ่ขึ้นในเวลาที่บ้านเมืองเป็นจลาจลและสูญเสียดิสรภาพแก่พม่า จึงเห็นสมควรพระราชทานอภัยโทษ และได้รับพระราชทานบ้านเรือนให้อยู่อาศัยเป็นอย่างดี

เมื่อเสร็จศึกเมืองนครศรีธรรมราชในครั้งนี้ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดเกล้าฯ ให้ราชบัณฑิตฉัญเชิญพระไตรปิฎกจากเมืองนครศรีธรรมราชลงเรือไปยังกรุงธนบุรีให้ครบทุกคัมภีร์ เพื่อคัดลอกเป็นฉบับจำลองไว้ ณ กรุงธนบุรี ทั้งนี้เนื่องจากพระไตรปิฎกในกรุงศรีอยุธยาได้ถูกพม่าเผาทำลายเสียหายมาก ส่วนตำแหน่งผู้รั้งเมืองนครศรีธรรมราชคนใหม่ โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าหลานเธอเจ้านราสุริยวงศ์ครองตำแหน่งและยกฐานะเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นเป็น "ประเทศราช" อีกครั้งหนึ่ง โดยมีเจ้า นราสุริยวงศ์เป็นเจ้าประเทศราช

เจ้านราสุริยวงศ์ครองเมืองนครศรีธรรมราชได้ราว 6 ปี ก็ถึงแก่พิราลัยเมื่อ พ.ศ. 2319 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงแต่งตั้งให้เจ้านคร (หนู) ซึ่งเข้ารับราชการในกรุงธนบุรีให้กลับคืนไปครองเมืองนครศรีธรรมราชอีกครั้ง โดยได้

สุพรรณบัฏเป็น "พระเจ้าชัคติยราชนิคม สมมติมโหศวรรย์ พระเจ้านครศรีธรรมราช
เจ้าชัคเทสีมา" เมื่อ พ.ศ. 2319

พระยานครได้รับการเฉลิมพระยศ เสมอด้วยเจ้าประเทศราช มีอำนาจ
แต่งตั้งพระยาอัครมหาเสนาและจตุสดมภ์ สำหรับเมืองนครศรีธรรมราชได้คล้ายกรุง
ธนบุรี พระเจ้านครศรีธรรมราช (หนู) ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณมาจน
กระทั่งสิ้นรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี

ครั้นถึงรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก คือ พ.ศ. 2327 จึงถูกถอด
จากพระยศ "พระเจ้านครศรีธรรมราช" ลงเป็น "พระยานครศรีธรรมราช" และ
ในรัชกาลเดียวกันได้แต่งตั้งอุปราช (พัฒน์) บุตรชายของพระเจ้านครศรีธรรมราช (หนู)
ขึ้นเป็น "เจ้าพระยานครศรีธรรมราช" เจ้าพระยานคร (พัฒน์) รับราชการมาจนถึง
ปลายรัชกาลที่ 2 จึงได้กราบขอลาออกจากตำแหน่งควยเห็นว่าตนชราภาพมากแล้ว
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร
ผู้ช่วยราชการ เมืองนครศรีธรรมราช เป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช มีนามในตราตั้งว่า
"พระยาศรีธรรมมาโสกราช ชาติเคโซไซยมโหสุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏมพาทู
พระยานครศรีธรรมราช" ต่อมากระทำความดีความชอบในราชการ จนได้รับการ
แต่งตั้งเป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช คนทั่วไปรู้จักในนาม "เจ้าพระยานครน้อย"

พระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ผู้ติดตามหลักฐานทางราชการกล่าวว่า
เป็นบุตรเจ้าพระยานคร (พัฒน์) แต่คนทั่วไปทราบกันว่าเป็นโอรสลับของพระเจ้ากรุง-
ธนบุรี เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชผู้นี้มีความสามารถมากได้ทำการปราบปรามหัวเมือง
มลายูได้สงบราบคาบ เป็นนักการทูตที่สำคัญคนหนึ่งของประเทศ โดยเฉพาะการเจรจากับ
อังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 2-3 ได้ทำให้เมืองนครศรีธรรมราชมีอิทธิพลต่อหัวเมืองมลายู
และเป็นถิ่นบดขยี้แครงแก่บริษัทยักษ์ซึ่งกำลังแผ่อิทธิพลทางการค้าชาย และทางการ
เมืองในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์

นอกจากนี้เจ้าพระยานครผู้นี้เป็นผู้มีฝีมือใน

ทางช้าง เช่น มีฝีมือในทางการก่อสร้างเรือจนได้รับสมญาว่าเป็น "นาวิสถาปนิก" และในสมัยรัชกาลที่ 4 เจ้าพระยานคร (น้อย) ก็ได้ถวายพระแทนถมตะทองและพระราชยานถมอีกด้วย

ภายหลังที่เจ้าพระยานคร (น้อย) ถึงอสัญกรรม เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชคนถัดมา คือเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อยกลาง) ผู้บุตรไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร เป็นเหตุให้หัวเมืองมลายูกระด้างกระเดื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงจัดการแก้ไขการปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ โดยให้มีการปกครองเป็นมณฑล นครศรีธรรมราชจึงเป็นมณฑลหนึ่งของประเทศไทย โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุโขทัยวินิต (บัน สุโขทัย) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. 2439

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินด้านการปกครองหัวเมืองอีกครั้งหนึ่ง ในรัชกาลนี้ได้โปรดให้มีการแต่งตั้งตำแหน่งอุปราชปักษ์ใต้ขึ้นเพื่อปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ทั้งหมด ในการนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ดำรงตำแหน่งอุปราชปักษ์ใต้

จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จึงได้ยุบมณฑลนครศรีธรรมราช ลงเป็นจังหวัดหนึ่งของราชอาณาจักรไทยเรื่อยมาจนปัจจุบัน ด้วยเหตุที่นครศรีธรรมราชมีประวัติอันยาวนานมากอนกรุงสุโขทัย มีความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์มาก่อน ศิลปกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ช่างฝีมือพื้นบ้าน การละเล่น และขนบธรรมเนียมประเพณีในทางประวัติศาสตร์จึงมีมาก ซึ่งชาวเมืองยังยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน นครศรีธรรมราชจึงมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาคิบ้านเมืองจนกระทั่งทุกวันนี้

2. ประวัติความเป็นมาของอำเภอ

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดใหญ่ มีจำนวนอำเภอมากถึง 16 อำเภอ แต่ละอำเภอต่างก็มีประวัติความเป็นมาแตกต่างกัน เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษางานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยจึงขอลาดึงประวัติความเป็นมาของแต่ละอำเภอพอเป็นสังเขป ดังนี้

2.1 ประวัติอำเภอเมือง

จัดตั้งครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2444 มีที่ทำการอำเภออยู่ที่สนามหน้าเมือง
 พ.ศ. 2454 แยกเขตตะวันตกตั้งเป็นกิ่งอำเภอ ไคแก้วตำบล
 ลานสกา กำโลน ทาคี และขุนทะเล เรียกว่า
 กิ่งอำเภอลานสกา
 พ.ศ. 2458 ย้ายที่ทำการอำเภอไปตั้งที่ตำบลในเมือง
 พ.ศ. 2506 สร้างที่ทำการปัจจุบันในบริเวณที่ตั้งศาลากลางจังหวัด
 พ.ศ. 2517 แยกตำบลพรหมโลก บ้านเกาะ และอินคีรี ตั้งเป็น
 กิ่งอำเภอพรหมคีรี

2.2 ประวัติอำเภอทาศาลา

จัดตั้งเป็นอำเภอครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2441 เรียกว่า อำเภอกลาย
 ที่ตั้งอำเภออยู่ริมทะเล ที่บ้านปากน้ำท่าสูง ต่อมาได้ย้ายไปตั้งที่วัดชลธาราม
 (วัดเตาหม้อ) ครั้งสุดท้ายย้ายไปอยู่ที่ตลาดทาศาลา ตำบลทาศาลา ครั้นถึง พ.ศ.
 2459 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอทาศาลา

2.3 ประวัติอำเภอสีชล

เดิมมีชื่อว่า "สุชล" พระรัตนธัชมุนีศรีธรรมราช (ม่วง) เจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราช ไปตรวจราชการฝ่ายสงฆ์ เห็นว่าน้ำกินน้ำใช้ใสสะอาด บริสุทธิ์ และจิตศนิทจึงได้ปรารภเปลี่ยนชื่อจากสุชลเป็นสีชล เคยมีอาณาเขตกว้างขวางถึงคอนสัก ชัยคราม และกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.4 ประวัติอำเภอขนอม

เดิมมีฐานะเป็นตำบลในท้องที่อำเภอสีชล พ.ศ. 2481 ทางราชการได้แบ่งตำบลขนอม และตำบลคลองเนียน ซึ่งติดต่อกับอำเภอไทรบุรี ทั้งเป็นกิ่งอำเภอขนอม ที่ว่ากิ่งอำเภออยู่ที่ปากน้ำขนอม หมู่ที่ 1 ตำบลท้องเนียน พ.ศ. 2500 ย้ายที่ทำการกิ่งอำเภอไปอยู่ที่หมู่ที่ 3 ตำบลขนอม พ.ศ. 2503 ยกฐานะจากกิ่งอำเภอเป็นอำเภอ

2.5 ประวัติอำเภอลานสกา

เดิมเป็นท้องที่เขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2454 ทางราชการได้แยกตำบลทางตะวันตกของอำเภอเมือง ได้แกตำบลลานสกา กำโลน ท่าดี ชุนทะเล และเขาแก้ว ทั้งเป็นกิ่งอำเภอ เรียกว่า กิ่งอำเภอเขาแก้ว ต่อมาได้ยุบตำบลเขาแก้ว เข้ากับตำบลลานสกา กิ่งอำเภอจึงได้ชื่อว่า กิ่งอำเภอลานสกา ปัจจุบันได้ยกฐานะเขาแก้ว เป็นตำบลเหมือนเดิม แม้ว่าที่ว่าการอำเภอจะอยู่ในเขตตำบลเขาแก้ว แต่ชื่ออำเภอไม่ได้เปลี่ยนกลับไปอย่างเดิม พ.ศ. 2500 ได้ยกฐานะเป็นอำเภอ

2.6 ประวัติอำเภอพรหมคีรี

เดิมเป็นตำบลในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ทางราชการเห็นว่า เป็นเขตที่มีประชากรมาก เดินทางไปติดต่อกับอำเภอโม้สะตก จึงแยกตำบลพรหมโลก ตำบลอินคีรี และตำบลบ้านเกาะ ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เรียกว่ากิ่งอำเภอพรหมคีรี เมื่อ 26 สิงหาคม 2523 และได้ยกฐานะเป็นอำเภอพรหมคีรี เมื่อ 16 ตุลาคม 2523

2.7 ประวัติอำเภอร่อนพิบูลย์

คำว่า "ร่อนพิบูลย์" ได้มาจากหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าบ้านร่อน เป็นหมู่บ้านที่ราษฎรมีอาชีพร่อนแร่ขาย จึงเรียกว่าบ้านร่อน เมื่อตั้งชื่ออำเภอจึงตั้งชื่อว่า "ร่อนพิบูลย์" เพื่อให้เป็นมงคลนามตามความสมบูรณ์ของแร่ธาตุ

2.8 ประวัติอำเภอทุ่งสง

แต่เดิมทุ่งสงเป็นแขวงอยู่ในความปกครองของเมืองนครฯ มี 4 แขวง มีตำแหน่งศักดิ์ทินาวา

- ขุนแก้ววังไทร	นายที่แก้ว
- หมื่นอำเภอ	นายที่ทุ่งสง
- หมื่นกำแพงธานี	นายที่ระมาย
- หมื่นโจอมธานี	นายที่นาบอน

เมื่อมีการจัดตั้งอำเภอเป็นครั้งแรกก็ได้รวม 4 แขวงดังกล่าวตั้งเป็นอำเภอ เรียกว่าอำเภอทุ่งสง แบ่งพื้นที่เป็นตำบลได้ 22 ตำบล ต่อมาเห็นว่า เป็นอำเภอที่กว้างใหญ่จึงได้แยกตำบลท่ายาง ท่าใหญ่ กุแหระ ปริก และตำบลลำทับ ของอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอกุแหระ (ต่อมาเปลี่ยนเป็นกิ่งอำเภอท่ายาง ปัจจุบันเป็นอำเภอทุ่งใหญ่) และต่อมาใน พ.ศ. 2517 ก็แยกตำบลทุ่งสงของอำเภอทุ่งใหญ่

และตำบลนาบอน ของอำเภอดงหลวง ขึ้นเป็นกิ่งอำเภออีกกิ่งหนึ่ง ชื่อว่า "กิ่งอำเภอนาบอน"

2.9 ประวัติอำเภอนาบอน

เดิมเป็นตำบลในเขตอำเภอดงหลวง ทางราชการได้แยกตำบลดงหลวง ตำบลนาบอน และบางส่วนของตำบลนาโพธิ์ จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เรียกกิ่งอำเภอนาบอน เมื่อ พ.ศ. 2518 และได้ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2523

2.10 ประวัติอำเภอฉวาง

ฉวางแต่เดิมนั้นเป็นหัวเมือง 4 หัวเมือง ได้แก่ หัวเมืองกระเบียด หัวเมืองพิบูล หัวเมืองละอาย และหัวเมืองข้างกลาง หัวเมืองเหล่านี้ขึ้นอยู่กับอำเภอลำพูน ซึ่งปัจจุบันเป็นตำบลในเขตอำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในสมัยหลวงพ่านักนิคม (เทียน ณ นคร) เป็นนายอำเภอดงหลวงได้ตรวจราชการในท้องที่ บ้านจันดี บ้านทานพอ บ้านกระเบียด บ้านกระตุน บ้านพิบูล บ้านละอาย บ้านข้างกลาง แล้วกลับทางบ้านเสาชิง เข้าเมืองนครศรีธรรมราชได้รายงานต่อเจ้าเมืองว่าท้องที่ดังกล่าวควรยกฐานะเป็นอำเภอได้ จึงได้ยกฐานะเป็นอำเภอฉวางถึงปัจจุบัน

2.11 ประวัติอำเภอพิบูล

เดิมพิบูลเป็นตำบลในเขตอำเภอฉวาง เนื่องจากเป็นท้องที่ทุรกันดาร จึงแยกตำบลกะตุน พิบูล ตั้งเป็นกิ่งอำเภอพิบูล เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2515 และได้ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2515 มีตำบลยางคอมและตำบลเขาพระเพิ่มขึ้นอีก 2 ตำบล

2.12 ประวัติอำเภอทุ่งใหญ่

เดิมเป็นท้องที่เขตอำเภอทุ่งสง

- พ.ศ. 2449 ทางราชการได้แยกตำบลท่าหยาง ทุ่งใหญ่ กุแหระ ปริก จากอำเภอทุ่งสง และตำบลลำทับอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอชื่อว่า อำเภอ "กุแหระ" ที่ว่าการอำเภออยู่ที่บ้านบางปรน หมู่ที่ 2 ตำบลกุแหระ
- พ.ศ. 2452 ย้ายที่ว่าการกิ่งอำเภอไปตั้งที่หมู่ที่ 2 ตำบลท่าหยาง จึงเปลี่ยนชื่อเป็นกิ่งอำเภอท่าหยาง
- พ.ศ. 2501 วันที่ 1 กรกฎาคม 2501 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นอำเภอท่าหยาง แต่ไปพ้องกับอำเภอท่าหยาง จังหวัดเพชรบุรี ทางราชการจึงพิจารณาเปลี่ยนชื่อใหม่
- พ.ศ. 2504 วันที่ 1 เมษายน 2504 เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอทุ่งใหญ่

2.13 ประวัติอำเภอหัวไทร

ตั้งเป็นอำเภอครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2447 คือ

- พ.ศ. 2447 ที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตำบลเขาพังไกร เรียกว่าอำเภอเขาพังไกร
- พ.ศ. 2449 ย้ายที่ทำการไปอยู่ที่ตำบลหัวไทร เรียกว่าอำเภอหัวไทร
- พ.ศ. 2467 ลดฐานะเป็นกิ่งอำเภอ ขึ้นกับอำเภอปากพนัง
- พ.ศ. 2481 ยกฐานะเป็นอำเภอตามเดิม

2.14 ประวัติอำเภอเชียรใหญ่

เชียรใหญ่มีเนินเขา 2 แห่งคือ เนินเขาแก้ววิเชียร และเขาพระบาท พื้นที่ไชน่านาเกือบทั้งหมด แต่เดิมท้องที่นี้เป็นตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอปากพนัง ซึ่งเป็นอำเภอที่มีเขตปกครองกว้างขวางมีถึง 25 ตำบล เมื่อ พ.ศ. 2480 สมัยที่ขุนภักดีคำรงฤทธิ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้พิจารณาเห็นว่ายากแก่การปกครอง จึงได้แยกตำบลการะเกด เขาพระบาท เขียรเขา เขียรใหญ่ ทองสำเจียก หาชานาน บ้านกลาง เสือหึ่ง บ้านเนิน คอนทรอ บางตะพง (บางส่วน) ซึ่งได้แก่ตำบลไสหมาก ทั้งเป็นกิ่งอำเภอเชียรใหญ่ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2480 และต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2490 ได้ยกฐานะเป็นอำเภอ

2.15 ประวัติอำเภอปากพนัง

เดิมมีชื่อว่า "หัวเมืองนัง" ต่อมาเมื่อมีการแบ่งส่วนการปกครองเป็นมณฑลเมือง และอำเภอ ได้ยกฐานะเป็นอำเภอ เรียกว่า "อำเภอเบ็ญจักษ์" ในสมัยพระวิจิตรสรไกร เป็นนายอำเภอ ได้ตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ปากคลองบางฉลาก้านใต้ และได้เปลี่ยนชื่อจากอำเภอเบ็ญจักษ์เป็นอำเภอปากพนัง

พ.ศ. 2196 ได้ตั้งที่ว่าการอำเภอเป็นการถาวร ในเขตหมู่ที่ 6 ตำบลปากพนัง ตั้งแต่วันออกจนถึงปัจจุบันนี้

2.16 ประวัติอำเภอชะอวด

ชะอวดเคยเป็นตำบลในเขตอำเภอรอนพิบูลย์ เป็นท้องที่ที่ลำบากในการติดต่อกับอำเภอ ติดต่อกันได้เฉพาะทางรถไฟเท่านั้น เป็นเขตชุมชนที่สร้างความยุ่งยากแก่ทางบ้านเมืองมากมาย จนต้องตั้งกองกำลังไปทำการปราบปรามกันหลายครั้ง เช่น ใน พ.ศ. 2463 ทางอำเภอรอนพิบูลย์ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปตั้งกองปราบ

โจรสลัดหนองจิก ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 8 ตำบลท่าเสม็ด เรียกว่ากองกลาง เมื่อจับคนร้ายได้ก็คุมไว้ที่วัดกอน เมื่อได้จำนวนตามสมควรแล้วก็นำส่งอำเภอรอนพิบูลย์ โดยมาขึ้นรถไฟที่สถานีท่าเสม็ด ปรากฏว่าระหว่างทางจากวัดกับสถานีรถไฟ คนร้ายมักถือโอกาสหลบหนีอยู่เนื่อง ๆ จึงย้ายกองกลางไปตั้งบริเวณใกล้สถานีรถไฟแทน

พ.ศ. 2466 สมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดโดยความเห็นชอบของสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสพบุรีราเมศวร์ อุปราช-บัลลังก์ใต้ ได้จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอชะอวด เพื่อปราบโจรสลัดให้โดยผลโดยแบ่งตำบลชะอวด ท่าประจะ ท่าเสม็ด ว่าง่าง เคียง ไปจากอำเภอรอนพิบูลย์

พ.ศ. 2480 ยุบเหลือ 3 ตำบล คือรวมตำบลเคียงกับท่าเสม็ดเข้าเป็นตำบลท่าเสม็ด รวมตำบลว่าง่างกับท่าประจะ เข้าเป็นตำบลท่าประจะ ส่วนตำบลชะอวด ยังคงไว้เหมือนเดิม รวมเหลือ 3 ตำบล

พ.ศ. 2493 แบ่งเป็น 5 ตำบลเหมือนเดิม

พ.ศ. 2496 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นอำเภอชะอวด แยกตำบลชะอวดเป็น 2 ตำบล คือตำบลบ้านคู่อีกตำบลหนึ่งจึงมี 6 ตำบล

3. สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของจังหวัด

นครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ตอนกลางของประเทศไทย มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และศาสนา มาแต่อดีต ควบคู่กับความเป็นมาของชาติไทย เช่น มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ อันเป็นร่องรอยของความเจริญมาแต่อดีตอันยาวนาน มีชนบทธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะและงานช่างฝีมืออันเป็นเอกลักษณ์ของชาติด้านเมือง มีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น น้ำตก และชายทะเลหลายแห่ง จึงเป็นจังหวัดที่น่าท่องเที่ยวจังหวัดหนึ่ง มีพื้นที่อันกว้างใหญ่อันอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ นานัปการ เช่น แร่ธาตุต่าง ๆ พื้นที่ดังกล่าวก็ยังประกอบไปด้วย

ที่ราบลุ่ม ป่าไม้ ภูเขา จึงเหมาะแก่การกสิกรรม ดังมีการทำนากันอย่างกว้างขวาง มีการเพาะปลูก พืชเศรษฐกิจ อันได้แก่ ยางพารา ทุเรียน กล้วย กล้วยน้ำว้า และมีการทำสวนผลไม้และพืชผักสวนครัว ตลอดจนพืชไร่อย่างอื่น อีกมากมาย มีมังหะเล อันยึกยาว จึงมีการทำการประมงกันทั่วไป นับได้ว่านครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดสำคัญและเป็นอนุชาวนำจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยที่เกี่ยว

3.1 ขนาด ที่ตั้ง และอาณาเขต

นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดใหญ่มีพื้นที่ทั้งหมด 10,211.492 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,979,450 ไร่ คิดเป็น 1.98 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งประเทศ เฉพาะจังหวัดในภาคใต้ 14 จังหวัด พื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นรองก็เฉพาะจังหวัดสุราษฎร์ธานีเท่านั้น แต่เป็นจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดของภาคใต้ อาณาเขตของจังหวัดตั้งอยู่ประมาณลองจิจูด $99^{\circ} 15' - 100^{\circ} 15'$ ตะวันออก และประมาณละติจูด $8^{\circ} - 9^{\circ} 19'$ เหนือ ที่ตั้งเขตจังหวัดอยู่ที่พิกัดละติจูด $99^{\circ} - 58' 17.5''$ และลองจิจูด $8^{\circ} - 25' 12.5''$ ตั้งอยู่ในบริเวณเกือบกึ่งกลางของแหลมมลายูหรือแหลมไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 832 กิโลเมตร (ทางรถไฟ)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอบ้านดอน อำเภอหนองเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ทางเหนือสุดของจังหวัด
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง และจังหวัด สงขลา อำเภอทุ่งสง อำเภอชะอวด และอำเภอ หัวไทร เป็นอำเภอที่มีอาณาเขตอยู่ทางคานทิศใต้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทย เป็นบริเวณชายฝั่งตะวันตกของอ่าว ไทย มีชายทะเลยาวที่สุดของประเทศไทย อำเภอ

ที่ติดต่อกับฝั่งทะเลนับจากเหนือสุดของจังหวัดลงมาตามลำดับ ได้แก่ อำเภอชนอม อำเภอสีชล อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง และอำเภอหัวไทร

ทิศตะวันตก

ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดกระบี่ ส่วนใหญ่มีภูเขาหินอยู่เป็นตอน ๆ อำเภอชนอม อำเภอสีชล อำเภอท่าศาลา อำเภอพิปูน อำเภอฉวาง และอำเภอทุ่งใหญ่ เป็นอำเภอที่ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอทุ่งใหญ่ และอำเภอทุ่งสงติดต่อกับจังหวัดกระบี่

3.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะภูมิประเทศทั้งที่เป็นภูเขา เนินเขา และที่ราบชายฝั่งทะเล อาจแบ่งออกได้เป็น 3 เขตดังนี้

ก. เขตเทือกเขาตอนกลาง มีเทือกเขาสำคัญคือ เทือกเขาบรรทัด และเทือกเขานครศรีธรรมราช ทางตอนเหนือจะเป็นแนวแบ่งเขตนครศรีธรรมราชกับสุราษฎร์ธานี แต่เมื่อลงมาทางตอนใต้จะอยู่ในเขตของนครศรีธรรมราช มียอดเขาที่สูงที่สุดคือ เขาหลวงสูงประมาณ 1,835 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล นอกจากนี้ยังมียอดเขาสูงอื่น ๆ อีก เช่น เทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาขนาดใหญ่เป็นต้นน้ำลำธารเกือบทุกสายในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเขตป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีสวนผลไม้ ยางพารา กาแฟมาก

ข. เขตที่ราบตะวันตก มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา และที่ราบหุบเขา มีเนินเขาเป็นตอน ๆ มีอาณาเขตคลุมบริเวณอำเภอฉวาง พิปูน ทุ่งใหญ่ ทุ่งสง และอำเภอนาบอน มีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย จึงเป็นดินอุดมไปด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ

มีการปลูกยางพารามากที่สุด มีสวนผลไม้ พริกไทย และกาแฟ และมีการทำนาเป็น
บางตอน

ค. เขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก มีอาณาเขตตั้งแต่เทือกเขา
ตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย และตลอดตามแนวยาวเหนือใต้
ครอบคลุมบริเวณอำเภอขนอมมาจนถึงอำเภอหัวไทร เป็นเขตที่ราบที่มีอาณาบริเวณ
กว้างขวาง บริเวณตอนเหนือเกิดขึ้นจากการทับถมของทะเลเป็นสำคัญ บางตอนมี
ลักษณะเป็นสันทราย มีแม่น้ำลำคลอง ซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในบริเวณเขตเทือกเขาตอนกลาง
ไหลผ่านเขตที่ราบนี้หลายสาย ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินตะกอนปนทราย
และดินเหนียวร่วน เป็นดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่ การเพาะปลูกพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นา
โดยเฉพาะในท้องที่อำเภอเมือง อำเภอปากพะนึ่ง อำเภอหัวไทร และอำเภอเชียรใหญ่
บริเวณที่ราบใกล้เชิงเขา มีการปลูกยางพารา และผลไม้ นานาชนิด บริเวณชายฝั่งทะเล
มีปลูกมะพร้าว ประชาชนที่อยู่ใกล้ฝั่งทะเลมีอาชีพทางการประมง

ภูเขา

ภาคใต้มีเทือกเขาเป็นแนวติดต่อกันเสมือนเป็นแกนของแหลมไทย
บริเวณจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตรัง และพัทลุง จะมีเทือกเขา
นครศรีธรรมราชต่อเนื่องกับเทือกเขาบรรทัด ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เทือกเขา
บรรทัดเป็นเทือกเขาที่ต่อเนื่องจากเทือกเขานครศรีธรรมราช ถัดลงไปทางใต้มี
อาณาเขตอยู่ในจังหวัดตรัง นครศรีธรรมราช พัทลุง และลงไปเชื่อมกับเทือกเขา
สันกาลาคีรี ซึ่งมีอาณาเขตปกคลุมพื้นที่ทางตอนใต้สุดของประเทศ และเป็นพรมแดน
ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยเฉพาะเทือกเขานครศรีธรรมราช
ทางตอนเหนือเป็นแนวแบ่งเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช กับจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใน
จังหวัดนครศรีธรรมราชมียอดเขาที่สูงที่สุดคือยอดเขาหลวง สูงประมาณ 1,835 เมตร

จากระดับน้ำทะเล นอกจากนี้ยังมียอดเขาสูงอื่น ๆ อีกหลายยอด เทือกเขานครศรี-
ธรรมราชและเทือกเขาบรรทัดเป็นแหล่งของต้นน้ำลำธาร ซึ่งทำให้พื้นที่บริเวณนี้
อุดมสมบูรณ์

แม่น้ำลำคลอง

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่ไม่มีลำน้ำขนาดใหญ่ เพราะที่ตั้ง
ของจังหวัดมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล โดยทั่วไปเรียกลำน้ำทั้งหลาย
ว่าคลอง ที่เป็นลำน้ำขนาดใหญ่เรียกแม่น้ำได้ ก็คือแม่น้ำหลวง และแม่น้ำปากพนัง
แม่น้ำหลวงที่อยู่ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชก็เป็นบริเวณต้นน้ำ ส่วนใหญ่ของแม่น้ำ
หลวงอยู่ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ต้นน้ำของแม่น้ำลำคลองในเขตจังหวัดเกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราช
และเทือกเขาบรรทัด บางสาขาไหลลงสู่อ่าวไทยที่อ่าวบ้านคอนในเขตจังหวัด
สุราษฎร์ธานี แต่ส่วนใหญ่ไหลลงสู่ชายฝั่งทะเลของจังหวัด และมีบางสาขาที่เป็นต้นน้ำ
ซึ่งไหลลงสู่ทะเลอันค้ำมนชายฝั่งตะวันตกของแหลมไทย เช่น แม่น้ำตรัง ซึ่งมีต้นน้ำ
อยู่ในเขตอำเภอทุ่งสง เป็นต้น

แม่น้ำลำคลองที่ควรรู้จัก มีดังนี้

1. แม่น้ำปากพนัง

ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาบรรทัด ในเขตตำบลวังอ่าง อำเภอ
ชะอวด และเทือกเขานครศรีธรรมราช ในเขตอำเภอรอนพิบูลย์ ไหลมาบรรจบกันที่
ตำบลเกาะเกด อำเภอเชียรใหญ่ ส่วนที่ไหลมาจากต้นน้ำเขตอำเภอรอนพิบูลย์ เรียกว่า
คลองค็อง แม่น้ำคังกล่าวไหลผ่านอำเภอชะอวด อำเภอเชียรใหญ่ และมีสาขาจาก
อำเภอหัวไทร ไหลมารวมกันที่บ้านปากแพรก เป็นแม่น้ำปากพนัง แล้วไหลลงสู่อ่าว
นครศรีธรรมราช นับเป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดเป็นอันมาก

โดยเฉพาะทางการเกษตรกรรม บริเวณลุ่มแม่น้ำปากพองและสาขา เป็นบริเวณที่ราบ มีพื้นที่ประมาณ 800,000 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำนา กรมชลประทานได้วางโครงการปากพอง เพื่อช่วยให้พื้นที่ดังกล่าว เป็นประโยชน์ในการทำมาหากินให้มากที่สุด และได้วางโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำบริเวณเทือกเขาบรรทัดเพื่อช่วยการเพาะปลูกในบริเวณพื้นที่ชลประทาน 40,000 ไร่

นอกจากนี้ในค่านิยมและขนส้ง แม่น้ำปากพองยังเป็นเส้นทางคมนาคมระหว่างอำเภอปากพองกับอำเภอหัวไทร เชียรใหญ่ และชะอวดมาเป็นเวลานาน แม้ในปัจจุบันการขนถ่ายสินค้าโดยเฉพาะข้าว ยังคงใช้การคมนาคมทางเรือในแม่น้ำปากพองอยู่มาก นอกจากนี้แล้วเรือเดินทะเลจากกรุงเทพมหานคร จากสิงคโปร์ ยังเข้ามารับส่ง สินค้าในแม่น้ำปากพองจนถึงท่าเรือในตำบลอำเภอปากพอง จนกระทั่งปัจจุบันอีกด้วย

2. แม่น้ำหลวง

เป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำตาปี ต้นน้ำของแม่น้ำหลวงเกิดจากเทือกเขาานครศรีธรรมราชันตะวันตกและเทือกเขาภูเก็ต ส่วนที่เกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราช มีต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอพิปูนและอำเภอฉวาง ไหลผ่านอำเภอฉวางและอำเภอทุ่งใหญ่ เข้าสู่เขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีในเขตอำเภอพระแสง อำเภอนาสาร ไปรวมกับแม่น้ำคีรีรัฐนิคม หรือแม่น้ำพุมดวง ที่อำเภอพุนพิน เรียกว่าแม่น้ำตาปี แล้วไหลลงสู่อ่าวบ้านดอน นับเป็นแม่น้ำสายที่ยาวที่สุดของภาคใต้

3. คลองปากพูน

ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราช บริเวณเขาหลวงด้านตะวันออกของเทือกเขา ต้นน้ำอยู่ที่ต้นน้ำตกพรหมโลก ในเขตอำเภอพรหมคีรี ไหลไปทางตะวันออกผ่านตำบลบ้านเกาะ อินคีรี และบ้านท่าแพ ตำบลปากพูน แล้วไหลลงสู่อ่าวนครศรีธรรมราช ตอนต้นน้ำเรียกว่า คลองนอกท่า ใกล้ปากน้ำเรียกว่าคลองปากพูน เป็นคลองที่เคยมีความสำคัญทางเศรษฐกิจและมีชื่อปรากฏในประวัติศาสตร์

มาก่อน ในคานเศรษกรกิจ ทำแพเป็นท่าเรือสำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราชมาเป็นเวลาชานาน ก่อนที่การคมนาคมทางบกจะมีความสะดวกอย่างในปัจจุบัน การเดินทางจากตัวจังหวัดไปยังอำเภอชายฝั่งทะเลคานเหนือ คือไปอำเภอท่าศาลา ลิชด ชนม และทางใต้คืออำเภอปากพนัง หัวไทร และเข็ยรใหญ่ นั้น จะต้องลงเรือที่ท่าแพทั้งสิ้น ในคานประวัติศาสตร์ คือพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยเสด็จเมืองนครศรีธรรมราช โดยใช้คลองนี้เป็นเส้นทาง หรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ควรทราบอีกก็คือ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ทหารญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกที่นครศรีธรรมราช โดยใช้คลองนี้เป็นเส้นทางลำเลียงพล การสู้รบระหว่างทหารไทยกับทหารญี่ปุ่นจึงเกิดขึ้นที่บ้านท่าแพ มีอนุสาวรีย์บริเวณยุทธภูมิ คืออนุสาวรีย์วีรไทย

4. คลองปากพญา-คลองปากนคร

ต้นน้ำเกิดจากแหล่งน้ำหลายสาขาในเขตเทือกเขานครศรีธรรมราช โดยเฉพาะที่เขาคีรีวง เขตตำบลกำโลน อำเภอลานสกา อันมียอดเขาที่น้ำตกหัวแวน น้ำตกไม้ปัก และน้ำตกสอยดาว ฯลฯ ตอนต้นน้ำเรียกกันว่าคลองท่าดี ไหลมาตำบลกำแพงเขา ตำบลไชยมนตรี ตำบลมะม่วงสองต้น ในเขตอำเภอเมือง เมื่อไหลมาถึงสันทรายซึ่งเป็นที่ตั้งตัวเมือง คลองจะแบ่งออกเป็นหลายสาขา คือสายที่ไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นคลองสวนหลวง คลองป่าเหล้า ไหลลงสู่คลองหัวครุฑ ส่วนสายที่ไหลขึ้นไปทางทิศเหนือไหลเลียยตัวเมืองแล้วไหลลงทางคานตะวันออกผ่านตัวเมืองที่สะพานราเมศวรที่ตำบลหัววัง ผ่านตำบลท่าซัก ไหลออกทะเลที่ปากพญา เรียกว่าคลองปากพญา หรือคลองหัววัง เป็นคลองที่มีความสำคัญในแง่หลักฐานทางคานประวัติศาสตร์ กล่าวกันว่าแต่เดิมเป็นคลองกว้างและลึกมาก มีเรือกำปั่นขนาดใหญ่เข้ามาติดคอกค้าขายได้ถึงตัวเมือง เคยพบซากเรือ สมอเรือ ขนาดใหญ่และเป็นใหญ่ที่ตำบลท่าซัก แตน่าเสียดายที่หลักฐานเหล่านั้นถูกทำลายและโยกย้ายไปเกือบหมด

จะมีแค่เฉพาะเสมอเรือใหญ่ที่ได้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสาขานครศรีธรรมราช
เท่านั้น

ส่วนคลองปากนคร นำส่วนใหญ่มาจากคลองท่าคี่เช่นเดียวกัน คือสายที่ผ่าน
สะพานนครน้อย ไหลลงคลองปากนครที่บ้านทานครหรือโคกขอย นอกจากนี้คลอง
ปากนครยังได้นำจากคลองไม้เสียบ หรือคลองหัวตรุด และแหล่งน้ำจากตำบลท่าเรือ
คือคลองท่าเรือ และคลองจันทุน มาบรรจบกันที่บ้านทานคร รวมกันเป็นคลองปากนคร
ไหลลงสู่อ่าววนครที่ตำบลปากนคร

ขณะนี้กรมชลประทานกำลังดำเนินการก่อสร้าง เขื่อนกักน้ำตามโครงการท่าคี่
เขตตำบลกำแพงเขา เพื่อระบายน้ำไปใช้ในการเกษตรกรรมในเขตอำเภอลานสกา
และอำเภอเมือง ซึ่งมีพื้นที่ชลประทาน 85,000 ไร่

5. คลองเสาชิง

มีชื่อเรียกกันหลายชื่อตามท้องที่ที่คลองไหลผ่าน เช่น คลองโคก
คราม คลองชะเมา คลองบางจาก เป็นต้น ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราช
เขตอำเภอลานสกา ยอคน้ำอยู่ที่น้ำตกกระโรม เป็นส่วนใหญ่ ตอนต้นน้ำเรียกว่า
คลองเขาแก้ว และคลองลานสกา เมื่อรวมกันไหลเข้าสู่เขตอำเภอร่อนพิบูลย์ เรียกว่า
คลองเสาชิง ไหลผ่านบ้านโคกคราม ตำบลชะเมา เมื่อถึงหนองน้ำมดมีคลองแยก
ไปเป็นคลองหัวตรุด หรือคลองไม้เสียบ ไปลงคลองปากนครที่บ้านทานครหรือโคกขอย
แต่ส่วนใหญ่ไหลลงทะเลที่ปากบางจาก ตอนปลายของคลองนี้เรียกว่าคลองบางจาก
เป็นคลองที่แบ่งเขตอำเภอเมืองกับอำเภอปากพนัง ในสมัยที่พระยาสุพรรณโยินิตเป็น
เทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช ได้ขุดคลองนี้เชื่อมกับแม่น้ำปากพนัง เรียกคลอง
ที่ขุดนี้ว่าคลองสุชุม ที่ตำบลบางจากกรมชลประทานได้สร้างประตูระบายน้ำเพื่อเก็บกัก
น้ำไว้ในลำคลองและป้องกันน้ำเค็ม ระบายน้ำให้แก่คลองสุชุม และช่วยการเกษตรกรรม
ได้เป็นพื้นที่ 20,000 ไร่

6. คลองกลาย

อยู่ในเขตอำเภอบ้านฝาง ตำบลบ้านฝาง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 เขตตำบลบ้านฝาง ตำบลบ้านฝาง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา คลองกลายเป็นที่รู้จักของชาว
 จังหวัดนครราชสีมา ในชื่อที่มีสะพานที่ยาวที่สุดในจังหวัด

ลักษณะชั้นหิน

จังหวัดนครราชสีมาสามารถแบ่งชั้นหินตามลักษณะ Geomorphology

ได้ 2 ประเภทคือ

1. หินชุดครุเตา (Carutao Group Cambrian) หิน
 ประเภทนี้ส่วนมากอยู่ติดกับเทือกเขานครราชสีมา จะพบมากบริเวณเหมืองแร่ใน
 เขตอำเภอรอนพิบูลย์
2. หินชุดทุ่งสง (Thung Song Group) พบครั้งแรกระหว่าง
 พ.ศ. 2464-2466 ในเขตอำเภอบ้านฝาง หินชนิดนี้ไต่เป็นแนวจากเกาะลังกา
 ในประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ผ่านเกาะครุเตาเข้าแหลมไทย ที่อำเภอทุ่งหว้า
 จังหวัดสตูล ผ่านตอนเหนือของจังหวัดพัทลุง ไปหยุดที่เขาหลวงในเทือกเขานคร-
 ราชสีมา หินนี้มีค่าทางเศรษฐกิจ ในแง่นำมาใช้ทำถนน และทางรถไฟรวมทั้ง
 ทำปูนซีเมนต์

ลักษณะดิน

ลักษณะดินของจังหวัดนครราชสีมา พอจะแบ่งออกได้เป็น 3

ลักษณะ ดินนี้

1. ดินตามภูเขา นครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีภูเขาโดยทั่วไป
 ทางตอนกลางของจังหวัด จึงมีดินที่เรียกว่า ดินตามภูเขา (Lithosoils) ลักษณะ
 ดินแบบนี้ปรากฏตามภูเขามีสภาพอุดมสมบูรณ์พอควร เพราะมีฝนตกสม่ำเสมอ และมีป่า
 ไม้ปกคลุมโดยทั่วไป

2. ดินทรายตามชายฝั่งทะเล เป็นดินที่เกิดจากทรายที่ถูกคลื่นซัดเข้าสู่ฝั่งทะเล จะปรากฏชัดเป็นเนินทรายสูงเป็นตอน ๆ ขนานกับแนวชายฝั่งทะเล มีลักษณะเป็นทรายมากกว่าเป็นดิน ตัวเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบันก็ตั้งอยู่บนสันทรายซึ่งมีแนวยาวเหยียด มีความกว้างระหว่าง 1-3 กิโลเมตร

3. ดินตะกอน เกิดจากการพังทลายของภูเขา และถูกกระแสน้ำพัดเอากวกรทรายไปสู่ที่ต่ำ และเมื่อน้ำไหลช้าลงก็มีการตกตะกอน ที่ห่างไกลจากภูเขา ก็จะมีลักษณะเป็นดินทราย และเมื่อดินทรายถูกน้ำพัดพาต่อไป ก็จะกลายเป็นดินละเอียด และในที่สุดก็จะเป็นดินเหนียว ซึ่งเป็นดินที่เหมาะสมในการเพาะปลูก โดยเฉพาะการปลูกข้าว นครศรีธรรมราชมีพื้นที่ปลูกข้าวมากกว่า 1,340,000 ไร่อยู่ในบริเวณดินลักษณะนี้ โดยเฉพาะในท้องที่อำเภอปากพนัง หัวไทร และเชียรใหญ่

ป่าไม้

ป่าไม้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นป่าดงดิบและป่าชายหาด ลักษณะป่าไม้ทั่วไปคือ เป็นป่าที่มีความชุ่มชื้นสูง มีพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ขึ้นงอกงาม มีใบเขียวสดตลอดปี ไม้ชั้นบนประกอบด้วยไม้ชนิดไม้ทิ้งใบขนาดสูง 30-50 เมตร ในหมู่ไม้ชั้นบนเป็นเรือนยอดของต้นไม้เล็ก ๆ หลายชนิดปะปนด้วยป่าสมต่าง ๆ เถาวัลย์ ไม้พุ่ม ไม้ไผ่ และหวาย นอกจากนี้ยังมีพวกเฟิร์น บอสน์ และกล้วยไม้ สภาพของป่าเป็นป่าหนาแน่น และไม้พื้นล่างก็มักขึ้นที่บริเวณป่าเข้าไปได้ยาก²

นครศรีธรรมราชมีเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 3,714,106 ไร่ สภาพเป็นป่าดงดิบ มีไม้ที่สำคัญได้แก่ ไม้ยาง ตะเคียน หลุมพอ จำปา เสียดขอ ทองสุก ไม้ไผ่

หวาย กระจ่าง และปาล์มชนิดต่าง ๆ ส่วนป่าชายเลนมีพันธุ์ไม้ได้แก่ ลำพู แสม โกงกาง ตะเคียน มักเป็นป่าโปร่ง ส่วนใหญ่ของป่าชายเลนอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอปากพนัง และอำเภอท่าศาลา ป่าดงกลาวไค้ทำเขตไว้ดังนี้

1. ป่าสงวนแห่งชาติ 53 ป่า เนื้อที่ 1,460,018 ไร่
2. ป่าโครงการทำไม้เพื่อใช้สอยของราชการในท้องถิ่น 3 ป่า เนื้อที่ 223,375 ไร่
3. ป่าโครงการทำป่าไม้เพื่อสัมปทานระยะยาวโดยมอบให้บริษัททำไม้จังหวัด นครศรีธรรมราช 8 ป่า เนื้อที่ 1,661,450 ไร่
4. ป่าโครงการทำไม้เพื่ออุตสาหกรรม 1 ป่า เนื้อที่ 178,643 ไร่
5. ป่าเพื่อการรถไฟ 1 ป่า เนื้อที่ 204,787 ไร่
6. อุทยานแห่งชาติเขาหลวงจังหวัดนครศรีธรรมราช (อยู่ในเขตอำเภอ เมือง อำเภอท่าศาลา อำเภอดวาง และอำเภอลานสกา) เนื้อที่ ประมาณ 356,250 ไร่

3.3 ลักษณะภูมิอากาศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๘-๙.19' ซึ่งเป็นบริเวณใกล้เส้นศูนย์สูตร เป็นภูมิอากาศแบบโซนร้อน แต่เนื่องจากอยู่ในความสมุทรไม่กว้างนัก จึงได้รับอิทธิพลของลมทะเลตลอดทั้งปี ประกอบกับมีเทือกเขาสูงทางตอนกลาง และทางตะวันตกของจังหวัด ซึ่งส่งผลให้อากาศอบอุ่นตลอดปี และมีฝนตกเกือบตลอดทั้งปี โดยปกติมีเพียง 2 ฤดู คือฤดูฝนและฤดูแล้ง อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 37.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 17.1 องศาเซลเซียส โดยปกติตลอดปี จะมีอุณหภูมิประมาณ 27.4 องศาเซลเซียส

ฤดูแล้ง จะแล้งจัดราวเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ช่วงนี้เกือบไม่มีฝนตกเลย ฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - กันยายน ซึ่งเป็นอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

แต่ฝนจะตกน้อยกว่า ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-มกราคม ซึ่งเป็นอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงนี้ฝนจะตกเกือบทั้งเดือน โดยเฉลี่ยจะมีปริมาณน้ำฝนในเขตกนี้ประมาณ 2,000 - 3,000 มิลลิเมตร

3.4 ประชากร

จากการสำรวจจำนวนประชากรของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสำรวจเมื่อ 1 มกราคม 2523 ทราบว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชมีประชากรทั้งหมด 1,213,096 คน เป็นประชากรชาย 611,792 คน ประชากรหญิง 601,304 คน

3.5 การปกครอง

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตกว้างขวางแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ 136 ตำบล 1048 หมู่บ้าน มีหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช 1 องค์การ
2. เทศบาลมี 3 เทศบาลคือ
  - 2.1 เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
  - 2.2 เทศบาลเมืองปากพอง
  - 2.3 เทศบาลตำบลปากแพรก
3. สุขาภิบาลมี 17 สุขาภิบาลคือ
  - 3.1 สุขาภิบาลปากนคร
  - 3.2 สุขาภิบาลท่าแพ
  - 3.3 สุขาภิบาลบางจาก
  - 3.4 สุขาภิบาลฉวาง
  - 3.5 สุขาภิบาลไม้เรียง
  - 3.6 สุขาภิบาลจันดี

- 3.7 สุนัขภีบาลชะวาก
- 3.8 สุนัขภีบาลเชียรใหญ่
- 3.9 สุนัขภีบาลทาศาลา
- 3.10 สุนัขภีบาลรอนพิบูลย์
- 3.11 สุนัขภีบาลเขาชุมทอง
- 3.12 สุนัขภีบาลลานสกา
- 3.13 สุนัขภีบาลสีซด
- 3.14 สุนัขภีบาลหัวไทร
- 3.15 สุนัขภีบาลขนอม
- 3.16 สุนัขภีบาลทายาง
- 3.17 สุนัขภีบาลนาบอน

จังหวัดนครศรีธรรมราชแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 16 อำเภอ ดังนี้

- 1. อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
- 2. อำเภอทุ่งสง
- 3. อำเภอฉวาง
- 4. อำเภอปากพนัง
- 5. อำเภอรอนพิบูลย์
- 6. อำเภอเชียรใหญ่
- 7. อำเภอชะวาก
- 8. อำเภอทาศาลา
- 9. อำเภอสีซด
- 10. อำเภอหัวไทร
- 11. อำเภอลานสกา
- 12. อำเภอทุ่งใหญ่

13. อำเภอชนอม
14. อำเภอพิบูลย์
15. อำเภอนาบอน
16. อำเภอพรหมคีรี

3.6 การคมนาคม

นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีการคมนาคมขนส่งและการสื่อสารติดต่อกันได้สะดวก ทั้งภายในจังหวัดและนอกจังหวัด มีการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ช่วยให้เศรษฐกิจของจังหวัดก้าวหน้าไปด้วยดี จำแนกออกเป็นประเภทได้ดังนี้

3.6.1 การคมนาคมทางบก มีดังนี้

ก. ทางรถไฟ ทางรถไฟสายใต้เมื่อผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็จะเข้าเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผ่านอำเภอฉวาง หุมสง รอนพิบูลย์ และชะอวด มีชุมทางรถไฟ 2 แห่ง คือชุมทางหุมสง ซึ่งมีทางแยกไปจังหวัดตรัง และชุมทางเขาชุมทอง ซึ่งมีทางแยกเข้าสู่ตัวจังหวัดนครศรีธรรมราช ระยะทางจากกรุงเทพฯ ถึงสถานีนครศรีธรรมราช 816 กิโลเมตร สถานีนครศรีธรรมราชเป็นต้นทางขบวนรถไฟหลายขบวน โดยเฉพาะขบวนรถเร็ว นครศรีธรรมราช - กรุงเทพฯ ซึ่งมีเดินประจำทุกวัน และยังมีขบวนรถด่วนสายใต้กรุงเทพฯ-สุโขทัย-สิงคโปร์ ซึ่งลอดผ่านชุมทางหุมสงเป็นประจำทุกวัน

ข. ทางรถยนต์ มีทางหลวงที่สามารถติดต่อกับต่างจังหวัดได้ 8 สายคือ ทางหลวงหมายเลข 403 คือเส้นทางหลวงจากจังหวัดนครศรีธรรมราชผ่านอำเภอรอนพิบูลย์ ถึงอำเภอหุมสงผ่านเข้าเขตจังหวัดตรัง ทางหลวงหมายเลข 407 จากนครศรีธรรมราช ผ่านอำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร เข้าสู่จังหวัดสงขลา ทางหลวงหมายเลข 4018 จากอำเภอรอนพิบูลย์ผ่านอำเภอชะอวดเข้าสู่จังหวัดพัทลุง

ทางหลวงหมายเลข 4104 จากอำเภอฉวางผ่านไปยังอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทางหลวงหมายเลข 4110 จากอำเภอดู่งสง ผ่านอำเภอดู่งใหญ่เข้าสู่อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทางหลวงหมายเลข 4151 จากอำเภอเชียรใหญ่ ผ่านอำเภอชะอวด อำเภอดู่งสง อำเภอดู่งใหญ่ ผ่านจังหวัดตรังบางส่วน เข้าสู่กระบี่ ทางหลวงหมายเลข 41 เริ่มจากอำเภอหลังสวนจังหวัดชุมพร ผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานี เข้าสู่จังหวัดนครศรีธรรมราช เลยไปยังจังหวัดพัทลุง และทางหลวงหมายเลข 401 จากอำเภอท่าศาลา ผ่านอำเภอลิขิต ไปยังอำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้ยังมีทางหลวงภายในเขตจังหวัด ทิศต่อไปยังจุดต่าง ๆ อีก 13 สาย เป็นเส้นทางที่ใช้ได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นเป็นถนนดินที่เชื่อมโยงไปยังหมู่บ้านที่ใช้ได้เฉพาะหน้าแล้ง

3.6.2 การคมนาคมทางน้ำ

ปัจจุบันการคมนาคมทางน้ำลดความสำคัญลงไปมาก ด้วยการคมนาคมทางบก เข้ามามีบทบาทแทน แต่ท้องที่อำเภอชายทะเลบางส่วนยังใช้การคมนาคมติดต่ออยู่บ้าง คือที่คลองปากพูน จะมีเรือยนต์แล่นเลียบฝั่งทะเลไปยังอำเภอท่าศาลา อำเภอลิขิต และอำเภอขนอม ต่อไปยังอำเภอเกาะสมุย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกเส้นทางหนึ่งคือจากท่าแพ - ปากพั้ง อนึ่งที่ปากพั้งนอกจากจะมีเรือยนต์ติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ แล้ว ยังมีเรือเดินสมุทร เข้ามารับส่งสินค้าอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน

3.6.3 การคมนาคมทางอากาศ

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีสนามบินซึ่งใช้ในกิจการทหาร ห่างจากตัวเมืองไปทางเหนือประมาณ 2 กิโลเมตร เคยเปิดสายการบินพาณิชย์ระหว่างนครศรีธรรมราช - ภูเก็ต - กรุงเทพฯ แต่มีผู้นิยมใช้บริการน้อยจึงเลิกกิจการไป

3.6.4 การสื่อสาร

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสื่อสารได้สะดวกพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการสื่อสารทางไปรษณีย์ มีที่ทำการไปรษณีย์ ในสังกัดการสื่อสารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการรับส่งไปรษณีย์และโทรเลขได้ทุกอำเภอ ส่วนกิจการโทรศัพท์มีทั้งโทรศัพท์ตึกทอภายในจังหวัดและโทรศัพท์ทางไกลอยู่ 3 แห่ง คืออำเภอเมือง อำเภอทุ่งสง และอำเภอปากพนัง ส่วนการสื่อสารกันด้วยวิทยุสื่อสารนั้นมีสถานีอยู่ที่อำเภอเมืองเพียงแห่งเดียว

3.7 ทรัพยากรและผลผลิต

นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างขวาง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล เชิงเขา และภูเขา มีทรัพยากรหลายชนิดตามสภาพพื้นที่ ดังนั้นการประกอบอาชีพจึงมีลักษณะแตกต่างกันตามเขตนั้น ๆ เช่น บริเวณชายฝั่งทะเล มีการทำการประมง มีการทำนาเป็นบริเวณกว้าง บริเวณใกล้ภูเขามีการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และพืชผลอื่น ๆ อาชีพของประชาชนส่วนใหญ่จึงเป็นอาชีพเกษตรกรรม แต่ก็มีอาชีพประเภทอื่นอยู่บ้าง เช่น การทำเหมืองแร่

ผลผลิตทางเกษตรกรรม ที่สำคัญได้แก่ ข้าว มะพร้าว ยางพารา กาแฟ ยาสูบ สับปะรด และพืชสวนครัวอื่น ๆ ผลไม้ต่าง ๆ เช่น ทุเรียน มังคุด ลางสาคู เงาะ ขนุน จำปาเคาะ สะท้อน ส้มโอ มะนาว ฯลฯ

ผลผลิตทางอุตสาหกรรม ที่สำคัญได้แก่ น้ำมันมะพร้าว ปลาป่น ไยมะพร้าว ลังไม้ ยางแผ่นรมควัน ถ้วยรองน้ำยาง ปูนซีเมนต์และปูนขาว คอนกรีตบล็อก กระเบื้องกระชาย ท่อและขอมแซมเรือ ผลิตภัณฑ์เงิน แร่ธาตุต่าง ๆ เช่น คีมุก วูลแฟรม ซีไลท์ พลวง แมโรท์ เฟลสปาร์ ยิบซัม นอกจากนี้ยังมีผลผลิตทางอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สำคัญคือ เครื่องถม เครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง หัตถกรรมยานลิเภา รูปหนังตะลุง เป็นต้น

4. สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของอำเภอ

4.1 อำเภอเมือง

ก. อาณาเขต

อำเภอเมือง มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้
 ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอทาศาลาและอำเภอพรหมคีรี
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอพรหมคีรี อำเภอฉวาง และ
 อำเภอลานสกา
 ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอรอนพิบูลย์ อำเภอเชียรใหญ่
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอปากพนัง และอ่าวไทย

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอเมือง มีพื้นที่ประมาณ 402,500 ไร่ (900 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก ภูมิประเทศเป็นบริเวณที่เกิดขึ้นจากการถมของทะเลเป็นสำคัญ และบางตอนเป็นสันทราย ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินตะกอนปนทราย และดินเหนียวร่วน เป็นดินที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นา บริเวณที่ราบใกล้เชิงเขามีการปลูกยางพาราและผลไม้

ค. การปกครอง

อำเภอเมืองแบ่งการปกครองออกเป็น 22 ตำบล 110 หมู่บ้าน มีเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช

ง. ประชากร

อำเภอเมืองมีประชากรทั้งหมด 240,845 คน เป็นประชากรชายจำนวน 120,704 คน ประชากรหญิง 120,141 คน

จ. การคมนาคม

มีทางรถยนต์ เชื่อมติดต่อกับอำเภอข้างเคียงได้ทุกอำเภอ มีเส้นทางรถไฟจากสถานีนครศรีธรรมราช ไปเชื่อมกับเส้นทางรถไฟสายใต้ที่สถานีชุมทางเขาชุมทอง อำเภอรอนพิบูลย์

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอเมืองมีพื้นที่เพาะปลูก 262,926 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้
ภูเขาและแม่น้ำ 200,005 ไร่ มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าว 178,477 ไร่ มะพร้าว 8,104
ไร่ ยางพารา 40,940 ไร่ กาแฟ 600 ไร่ ทูเรียน 23,455 ไร่ เงาะ 3,146
ไร่ ผลผลิตทางเกษตรกรรมที่สำคัญ คือข้าวและยางพารา

4.2 อำเภอท่าศาลา

ก. อาณาเขต

อำเภอท่าศาลามีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอลีซล จังหวัดนครศรีธรรมราช

และ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอพรหมคีรี และอำเภอเมือง
นครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ
อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

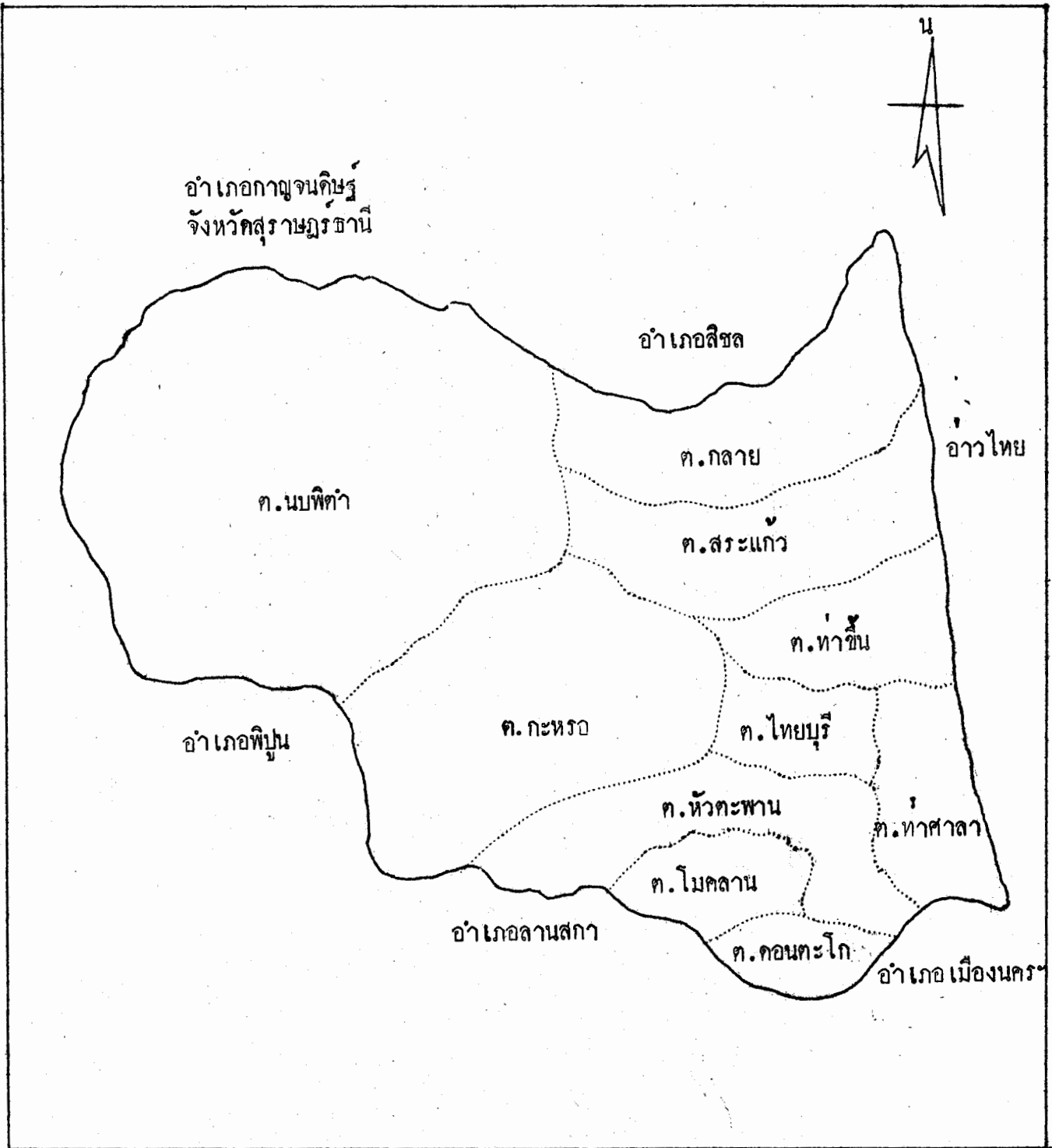
ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทยตลอดแนว

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอท่าศาลามีพื้นที่ประมาณ 646,875 ไร่ (1,035 ตาราง
กิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก สภาพภูมิประเทศ เป็นบริเวณ
ที่เกิดจากการถล่มของทะเล เป็นสำคัญเหมือนกับอำเภอเมือง พื้นที่ทางตะวันตกเป็นภูเขา
และทางตะวันออกเป็นที่ราบจกอ่าวไทย มีสภาพเป็นป่าชายเลน ประชาชนแถบนี้จึงมี
อาชีพประมงเป็นส่วนใหญ่

ค. การปกครอง

อำเภอท่าศาลาแบ่งการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 86 หมู่บ้าน
มีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือสุขาภิบาลท่าศาลา

แผนที่หมายเลข 3 แผนที่อำเภอท่าศาลา

ง. ประชากร

อำเภอทาสาลามีประชากรทั้งหมด 96,609 คน เป็นประชากรชาย 47,507 คน ประชากรหญิง 49,102 คน

จ. การคมนาคม

มีทางหลวงหมายเลข 401 ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมนครศรีธรรมราชกับสุราษฎร์ธานี อันเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางในโครงการเชื่อมภาคใต้ฝั่งตะวันออกกับภาคกลาง ผ่านเป็นเส้นทางที่อยู่ในสภาพดี

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอทาสาลามีพื้นที่เพาะปลูก 200,484 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ภูเขา และแม่น้ำ 370,579 ไร่ ผลผลิตทางเกษตรกรรมที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มะพร้าว ยางพารา กาแฟ ยาสูบ ผลไม้ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีผลิตผลทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ ไม้กฤษณา เห็ด และวูลแฟรม และอาชีพการประมงด้วย นับเป็นอำเภอที่มีรายได้สูงอำเภอหนึ่งของจังหวัด

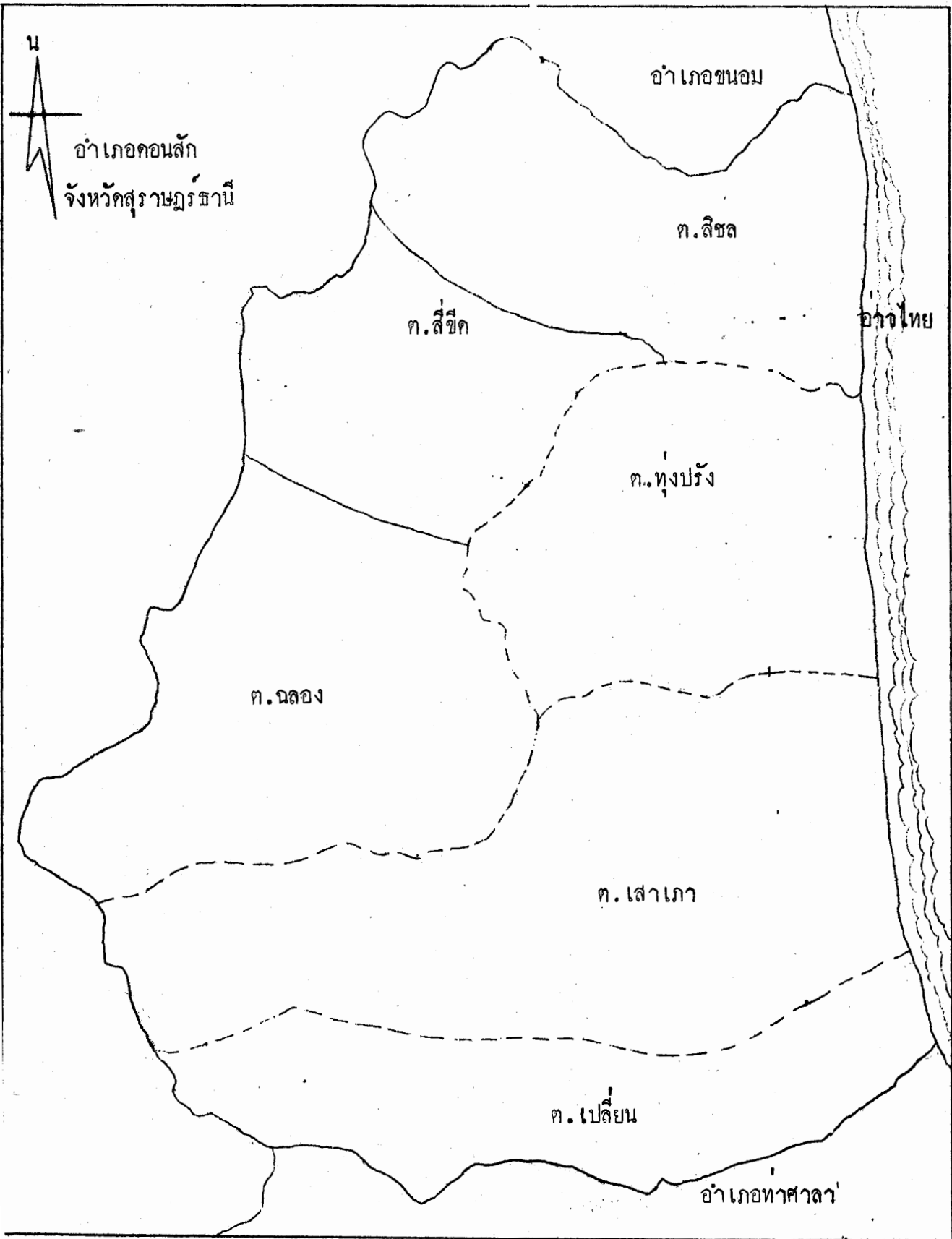
4.3 อำเภอสิชล

ก. อาณาเขต

อำเภอสิชล มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้
ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอขนอม
ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอทาสาลา
ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทยตลอดแนว

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอสิชลมีพื้นที่ประมาณ 478,398 ไร่ (765 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบชายทะเล ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย

แผนที่หมายเลข 4 แผนที่อําเภอลือชด

ค. การปกครอง

อำเภอสิชลแบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 61 หมู่บ้าน
มีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือสุขาภิบาลสิชล

ง. ประชากร

อำเภอสิชลมีประชากรทั้งหมด 63,243 คน เป็นประชากรชาย
32,121 คน ประชากรหญิง 31,122 คน

จ. การคมนาคม

มีทางหลวงหมายเลข 401 ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมนครศรีธรรมราช
กับสุราษฎร์ธานีอันเป็นช่วงหนึ่งของเส้นทางในโครงการ เชื่อมภาคใต้ฝั่งตะวันออกกับ
ภาคกลางผ่านเป็นเส้นทางที่อยู่ในสภาพดี นอกจากนั้นทางน้ำยังมีเรือยนต์แล่นเลียบริมฝั่ง
ไปยังอำเภอขนอม และอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอสิชลมีพื้นที่เพาะปลูก 267,131 ไร่ และเป็นพื้นที่ป่าไม้
ภูเขา แม่น้ำ 250,619 ไร่ ผลิตผลทางเกษตรกรรมเรียงตามลำดับความสำคัญ
ได้แก่ ข้าว มะพร้าว ยางพารา กาแฟ ผลไม้ต่าง ๆ ยาสูบ และแร่ นอกจากนี้
นั้นยังมีอาชีพคานการประมงด้วย

4.4 อำเภอขนอม

ก. อาณาเขต

อำเภอขนอมมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอไทย และอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัด
สุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทย

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอชนอมมีพื้นที่ประมาณ 325,000 ไร่ (520 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบชายทะเล ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย อาณาเขตส่วนใหญ่ คือทั้งคันทิศเหนือ และทิศตะวันออก ติดต่อกับชายทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ และภูเขา

ค. การปกครอง

อำเภอชนอมแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ตำบล 27 หมู่บ้าน มีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือสุขาภิบาลชนอม

ง. ประชากร

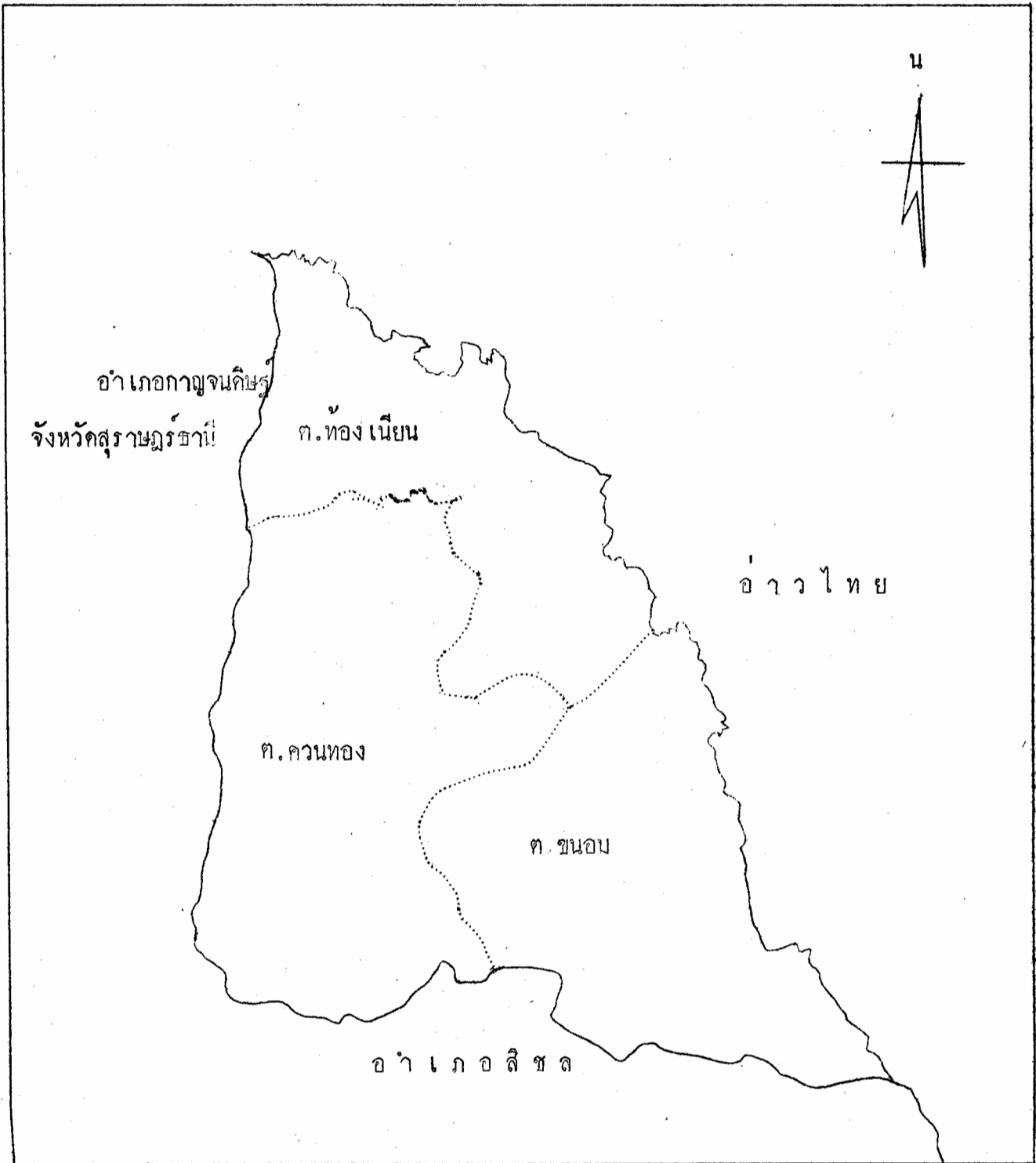
อำเภอชนอมมีประชากรทั้งหมด 19,295 คน เป็นประชากรชาย 9,905 คน ประชากรหญิง 9,390 คน

จ. การคมนาคม

มีทางหลวงหมายเลข 401 ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมนครศรีธรรมราช กับสุราษฎร์ธานี อันเป็นช่วงหนึ่งของเส้นทางในโครงการ เชื่อมภาคใต้ฝั่งตะวันออกกับ ภาคกลางตัดผ่านช่วงตอนใต้ของอำเภอ และมีถนนเชื่อมทางหลวงหมายเลข 401 เข้าสู่ตัวอำเภอ เป็นทางที่อยู่ในสภาพดี นอกจากนั้นทางน้ำยังมีเรือยนต์ติดต่อกับเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอชนอมมีพื้นที่เพาะปลูก 52,542 ไร่ และเป็นพื้นที่ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ 240,205 ไร่ ผลิตผลทางเกษตรกรรมเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ มะพร้าว ยางพารา ข้าว และกาแฟ นอกจากนี้มีแหล่งแร่แบไรท์ และอาชีพ คำนการประมงด้วย

แผนที่หมายเลข 5 แผนที่อำเภอชนอม

4.5 อำเภอลานสกา

ก. อาณาเขต

อำเภอลานสกามีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอร่อนพิบูลย์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอลานสกา มีพื้นที่ประมาณ 200,900 ไร่ (336 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตเทือกเขาตอนกลาง สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบเชิงเขามีภูเขาล้อมรอบเกือบทุกด้าน มียอดเขาสูงที่สุด คือเขาหลวงสูงประมาณ 1,835 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล นอกจากนี้ยังมียอดเขาสูงอื่น ๆ อีก เช่น เทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาขนาดใหญ่ เป็นต้นน้ำลำธารเกือบทุกสายในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเขตที่มีป่าอุดมสมบูรณ์

ค. การปกครอง

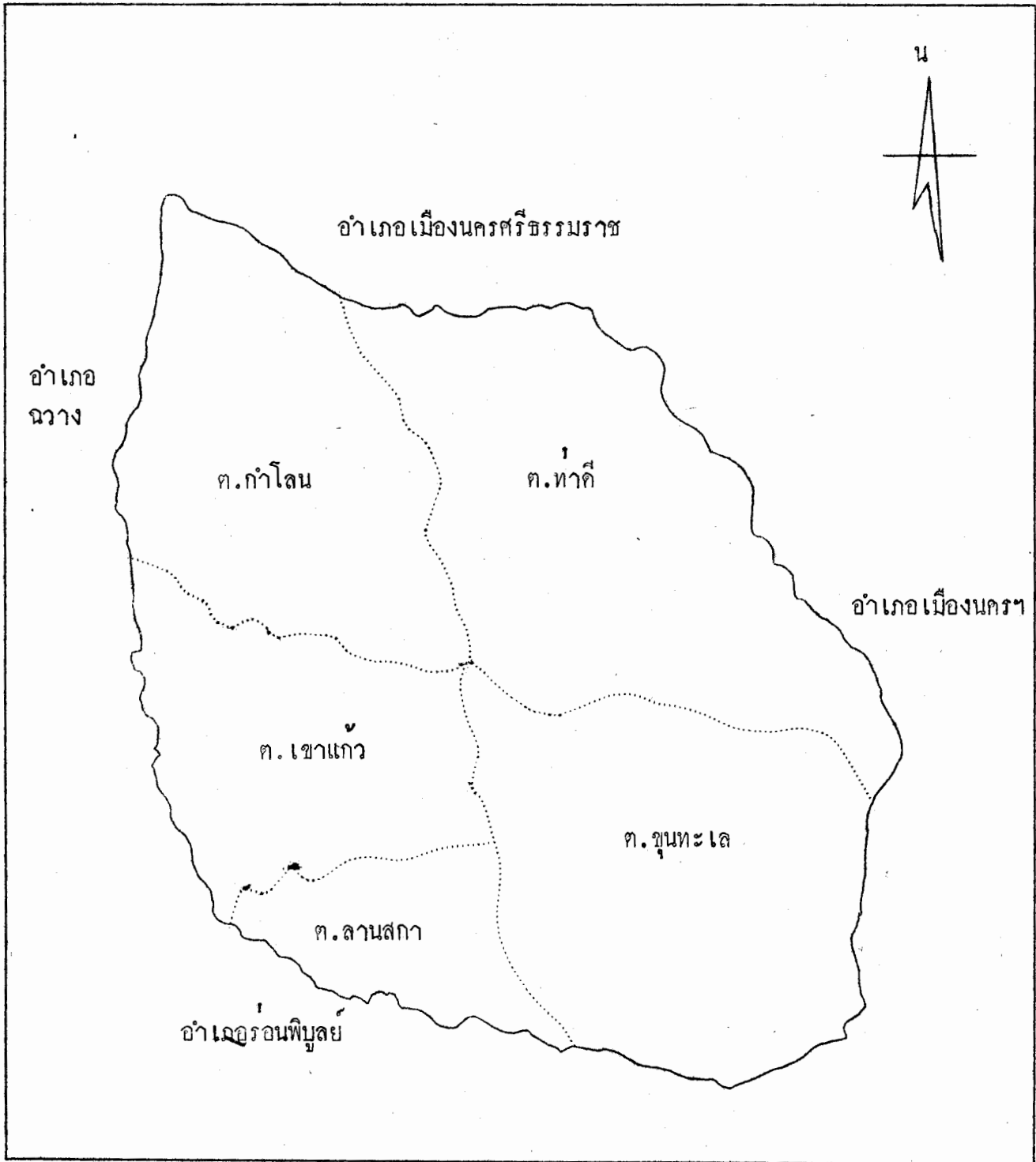
อำเภอลานสกาแบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 28 หมู่บ้าน มีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือสุขาภิบาลลานสกา

ง. ประชากร

อำเภอลานสกา มีประชากรทั้งหมด 34,600 คน เป็นประชากรชาย 17,679 คน ประชากรหญิง 16,921 คน

จ. การคมนาคม

มีทางหลวงหมายเลข 4015 ซึ่งแยกจากทางหลวงหมายเลข 4016 ที่บ้านศาล ตำบลท่าจิว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ไปยังอำเภอลานสกา และต่อไปยังอำเภอฉวาง และเชื่อมต่อไปยังอำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้อีกด้วย

แผนที่หมายเลข 6 แผนที่อำเภอลานสกา

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอลานสกา มีพื้นที่เพาะปลูก 72,216 ไร่ และเป็นพื้นที่ป่าไม้ ภูเขา และแม่น้ำ 101,597 ไร่ ผลิตผลทางเกษตรกรรมเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ยางพารา ข้าว มะพร้าว กาแฟ และผลไม้ต่าง ๆ มีทุเรียน เงาะ มังคุด เป็นต้น และมีแหล่งแร่เหล็ก และวุลแฟรมด้วย

4.6 อำเภอพรหมคีรี

ก. อาณาเขต

อำเภอพรหมคีรีมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่าศาลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอฉวาง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอพรหมคีรีมีพื้นที่ประมาณ 247,500 ไร่ (396 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตเทือกเขาตอนกลาง สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา ในตอนตะวันออก และในตอนตะวันตกเป็นที่ราบเชิงเขา โดยมีเทือกเขาหลวงเป็นพิกายาวตลอดแนว เขตตะวันตก เป็นเขตป่าอุดมสมบูรณ์

ค. การปกครอง

อำเภอพรหมคีรีแบ่งการปกครองออกเป็น 4 ตำบล 30 หมู่บ้าน

ง. ประชากร

อำเภอพรหมคีรีมีประชากรทั้งหมด 27,179 คน เป็นประชากรชาย 13,718 คน ประชากรหญิง 13,461 คน

จ. การคมนาคม

มีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4016 สายนคร-นบพิตำ ซึ่งมาจาก

แผนที่หมายเลข 7 แผนที่อำเภอพรหมคีรี

อำเภอเมือง เข้าสู่ตัวอำเภอพรหมคีรี และออกไปเชื่อมต่อกับถนนหมายเลข 4012 และ 4014 ซึ่งตัดจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชไปยังท่าศาลาและสิชลที่อำเภอท่าศาลา ถนนจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชถึงอำเภอพรหมคีรี อยู่ในสภาพดีใช้ได้ทุกฤดูกาล ส่วนในวงจากอำเภอพรหมคีรีไปยังอำเภอท่าศาลายังเป็นถนนดิน

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอพรหมคีรีมีพื้นที่เพาะปลูก 51,706 ไร่ และเป็นพื้นที่ป่าไม้ ภูเขา และแม่น้ำ 147,832 ไร่ ผลผลิตทางเกษตรกรรมที่สำคัญเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ยางพารา ข้าว มะพร้าว ทุเรียน เงาะ กาแฟ

4.7 อำเภอร่อนพิบูลย์

ก. อาณาเขต

อำเภอร่อนพิบูลย์มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอดานัง และอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอชะอวด

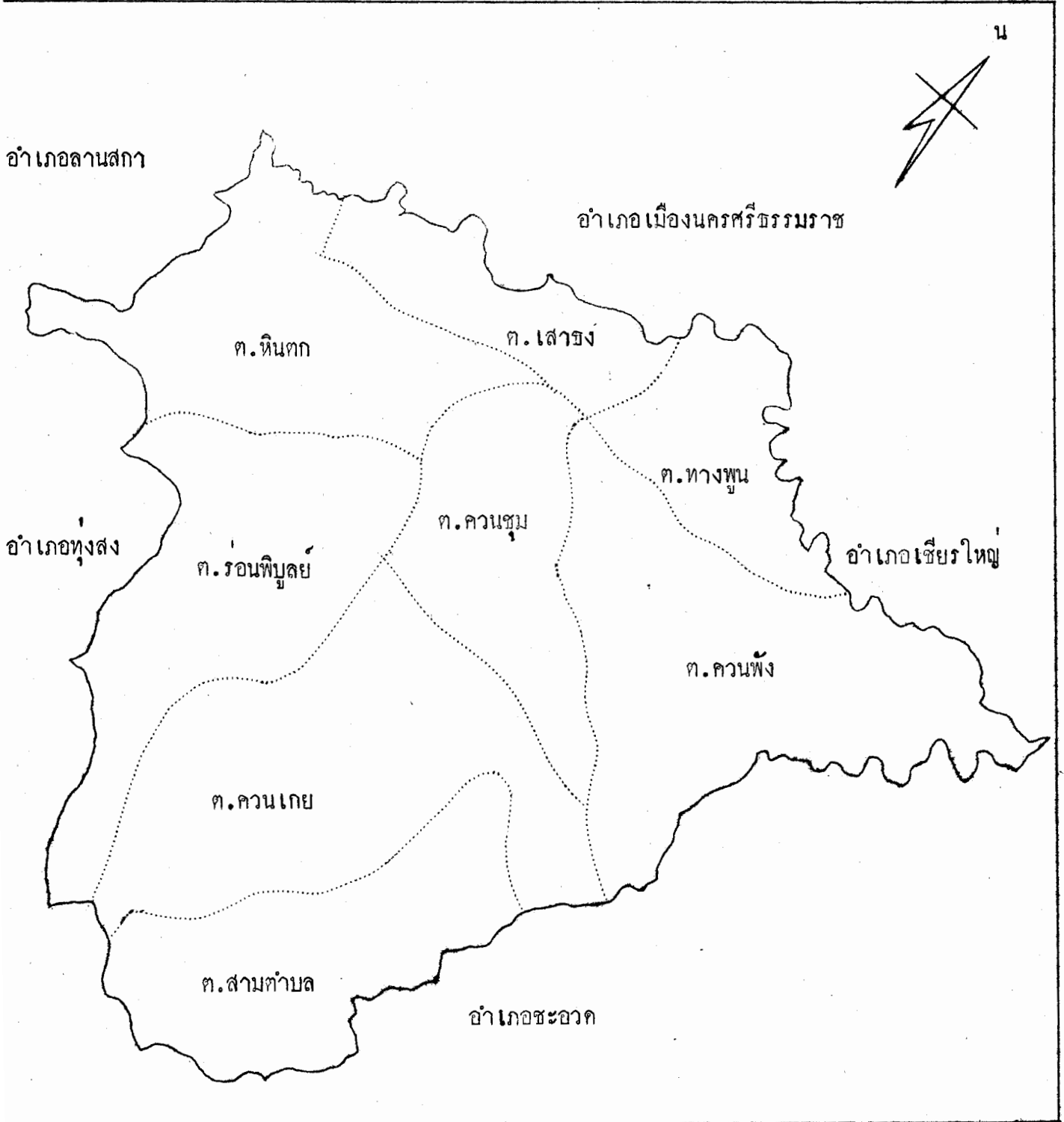
ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอร่อนพิบูลย์มีพื้นที่ประมาณ 343,125 ไร่ (549.517 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตเทือกเขาตอนกลาง สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลาดไปทางตะวันออก มีพื้นที่เป็นภูเขาบ้างทางตะวันตกของพื้นที่

ค. การปกครอง

อำเภอร่อนพิบูลย์แบ่งการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 58 หมู่บ้าน มีสุขาภิบาล 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลเขาชุมทอง และสุขาภิบาลร่อนพิบูลย์

แผนที่หมายเลข 8 แผนที่อำเภอรัตนพิบูลย์

ง. ประชากร

อำเภอรัตนพิบูลย์มีประชากรทั้งหมด 102,512 คน เป็นประชากรชาย 51,438 คน ประชากรหญิง 51,074 คน

จ. การคมนาคม

อำเภอรัตนพิบูลย์มีเส้นทางคมนาคมสะดวกทั้งทางรถไฟและรถยนต์ คือมีทางรถไฟสายใต้ผ่านมีสถานีสำคัญ 2 สถานี คือ สถานีรัตนพิบูลย์ และสถานีเขาชุมทอง ส่วนทางรถยนต์มีถนนหมายเลข 4018 เริ่มจากอำเภอรัตนพิบูลย์ไปอำเภอชะอวด เขาสุฉะ จังหวัดพัทลุง และจะมีทางสายเอเชีย ซึ่งเริ่มต้นจากหลังสวน จังหวัดชุมพร ตัดผ่านไปยังจังหวัดพัทลุง และทางหลวงหมายเลข 403 จากจังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านอำเภอรัตนพิบูลย์ไปยังทุ่งสง และจังหวัดศรี

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอรัตนพิบูลย์มีพื้นที่เพาะปลูก 151,964 ไร่ มีพื้นที่ป่าไม้ ภูเขา และแม่น้ำ 134,094 ไร่ มีผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมที่สำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้ ยางพารา ข้าว มะพร้าว ทุเรียน เงาะ มะนาว ถั่วเขียว เป็นอำเภอที่มีแหล่งแร่มากอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช

4.8 อำเภอทุ่งสง

ก. อาณาเขต

อำเภอทุ่งสงมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอนาบอน และอำเภอทุ่งใหญ่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอทุ่งใหญ่ และตำบลลำทับ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอสิเกา และอำเภอห้วยยอด จังหวัดศรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอรัตนพิบูลย์ และอำเภอลานสกา

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอทุ่งสงมีพื้นที่ประมาณ 963,125 ไร่ (1541 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตที่ราบทางตะวันตก ลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขาและเป็นที่ราบหุบเขา มีเนินเขาเป็นตอน ๆ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย เป็นเขตที่มีการปลูกยางพารามาก

ค. การปกครอง

อำเภอทุ่งสงแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 ตำบล 105 หมู่บ้าน มีเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลปากแพรก

ง. ประชากร

อำเภอทุ่งสงมีประชากร 111,758 คน เป็นประชากรชาย 56,316 คน ประชากรหญิง 55,442 คน

จ. การคมนาคม

อำเภอทุ่งสงนับเป็นอำเภอที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวกมากที่สุด เพราะเป็นชุมทางรถไฟ และรถยนต์ สถานีชุมทางทุ่งสงมีทางแยกไปจังหวัดตรัง ไปหาดใหญ่ และไปกรุงเทพฯ รถควนและรถเร็วสายใต้ทุกขบวนที่จะไปกรุงเทพฯ จะต้องผ่านสถานีชุมทางทุ่งสงเสมอ

ส่วนการคมนาคมทางรถยนต์มีทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงจังหวัดผ่านหลายสาย คือ

- ทางหลวงหมายเลข 403 นครศรีธรรมราช-ทุ่งสง-ห้วยยอด
- ทางหลวงหมายเลข 4110 ทุ่งสง-ทุ่งใหญ่
- ทางหลวงหมายเลข 4151 บอลอ-ทุ่งสง-ลำทับ
- ทางหลวงหมายเลข 41 สุราษฎร์ธานี- ทุ่งสง-พัทลุง

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอทุ่งสงมีพื้นที่เพาะปลูก 239,982 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้
ภูเขา และลำคลอง 632,301 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สวนยางพารา
ซึ่งมีเนื้อที่ถึง 116,385 ไร่ ซึ่งนับเป็นพื้นที่ปลูกยางที่มากที่สุดในจังหวัด กว๊านแห่งนี้
จึงมีโรงงานอุตสาหกรรมยางแผนรมคว้นมากที่สุดในจังหวัดเช่นกัน

4.9 อำเภอ نابอน

ก. อาณาเขต

อำเภอ نابอนมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอ نابอนมีพื้นที่ประมาณ 128,125 ไร่ (205 ตารางกิโลเมตร)

ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบเชิงภูเขา คือฟีกเขา นครศรีธรรมราช โดยยอดสูงที่สุดของฟีก
ตั้งอยู่ในเขตอำเภอนี้ กว๊านที่ฟีกเขา นครศรีธรรมราชเป็นฟีกยาวและสูง จึงทำให้
พื้นที่อำเภอนี้มีฝนตกชุก

ค. การปกครอง

อำเภอ نابอนแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ตำบล 14 หมู่บ้าน
มีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือสุขาภิบาลนาบอน

ง. ประชากร

อำเภอ نابอนมีประชากรทั้งหมด 26,324 คน เป็นประชากรชาย
13,191 คน ประชากรหญิง 13,133 คน

แผนที่หมายเลข 10 แผนที่อำเภอหนองบอน

จ. การคมนาคม

มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 (ซึ่งมักเรียกกันว่าทางหลวงสายเอเชีย) เริ่มตนจากอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานี เข้าสู่จังหวัดนครศรีธรรมราช ในเขตอำเภอทุ่งใหญ่ ผ่านอำเภอนาบอน ทรงพื้นที่ตำบลทุ่งสง แล้วไปยังอำเภอทุ่งสง อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อไปยังจังหวัดพัทลุง เป็นทางหลวงชั้นดี ที่ตัดขึ้นเพื่อให้เป็นทางหลวงสายกลางของภาคใต้

มีทางรถไฟสายใต้ผ่านหน้าท่าว่าการอำเภอ สถานีรถไฟนาบอน อยู่ตรงหลักกิโลเมตรที่ 747 (นับจากกรุงเทพฯ)

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอนาบอนมีพื้นที่เพาะปลูก 64,554 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ภูเขา และลำคลอง 39,397 ไร่ ผลิตผลทางเกษตรกรรมที่สำคัญได้แก่ ยางพารา รองลงมาคือ ข้าว

4.10 อำเภอฉวาง

ก. อาณาเขต

อำเภอฉวางมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง และทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอฉวางมีพื้นที่ด้านตะวันออกเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำนา ส่วนทางทิศตะวันตกเป็นเนินสูงและลุ่มเป็นตอน ๆ เหมาะแก่การทำสวนยางพารา

ค. การปกครอง

อำเภอฉวางแบ่งการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 94 หมู่บ้าน มีสุขาภิบาล 3 แห่ง คือสุขาภิบาลฉวาง สุขาภิบาลไม้เรียง สุขาภิบาลจันดี

ง. ประชากร

อำเภอฉวางมีประชากรทั้งหมด 107,008 คน เป็นประชากรชาย 57,366 คน และประชากรหญิง 49,642 คน

จ. การคมนาคม

มีทางรถไฟสายใต้ผ่านอำเภอนี้ก่อนที่จะมีถนนรถยนต์หลายสิบปี คุ้มเหตุนี้ชุมชนส่วนใหญ่ของอำเภอฉวางจึงมักอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟ ส่วนทางรถยนต์มีทางหลวง 3 สาย คือ ทางหลวงหมายเลข 4104 ฉวาง-บ้านนาสาร ทางหลวงหมายเลข 4015 ลานสกา-ฉวาง และทางหลวงหมายเลข 4019 ทุ่งใหญ่-จันดี

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอฉวางมีพื้นที่เพาะปลูก 260,985 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ ภูเขา และลำคลอง 702,697 ไร่ ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ ข้าว ยางพารา และผลไม้ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือเงาะ) ทรัพยากรธรรมชาติที่มีมากคือ แร่ขุลแพรม อำเภอฉวางจึงเป็นอำเภอที่มีรายได้สูงอีกอำเภอหนึ่ง

4.11 อำเภอพิบูล

ก. อาณาเขต

อำเภอพิบูลมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลนาแว และตำบลละอาย อำเภอ
ฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอพิปูนมีพื้นที่ประมาณ 247,500 ไร่ (396 ตารางกิโลเมตร)

ตั้งอยู่ในเขตที่ราบทางตะวันตก ลักษณะเป็นที่ราบหุบเขา ทั่วมีภูเขาล้อมรอบอาณาเขต
พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา มีที่ราบเป็นบางตอน

ค. การปกครอง

อำเภอพิปูนแบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 33 หมู่บ้าน

ง. ประชากร

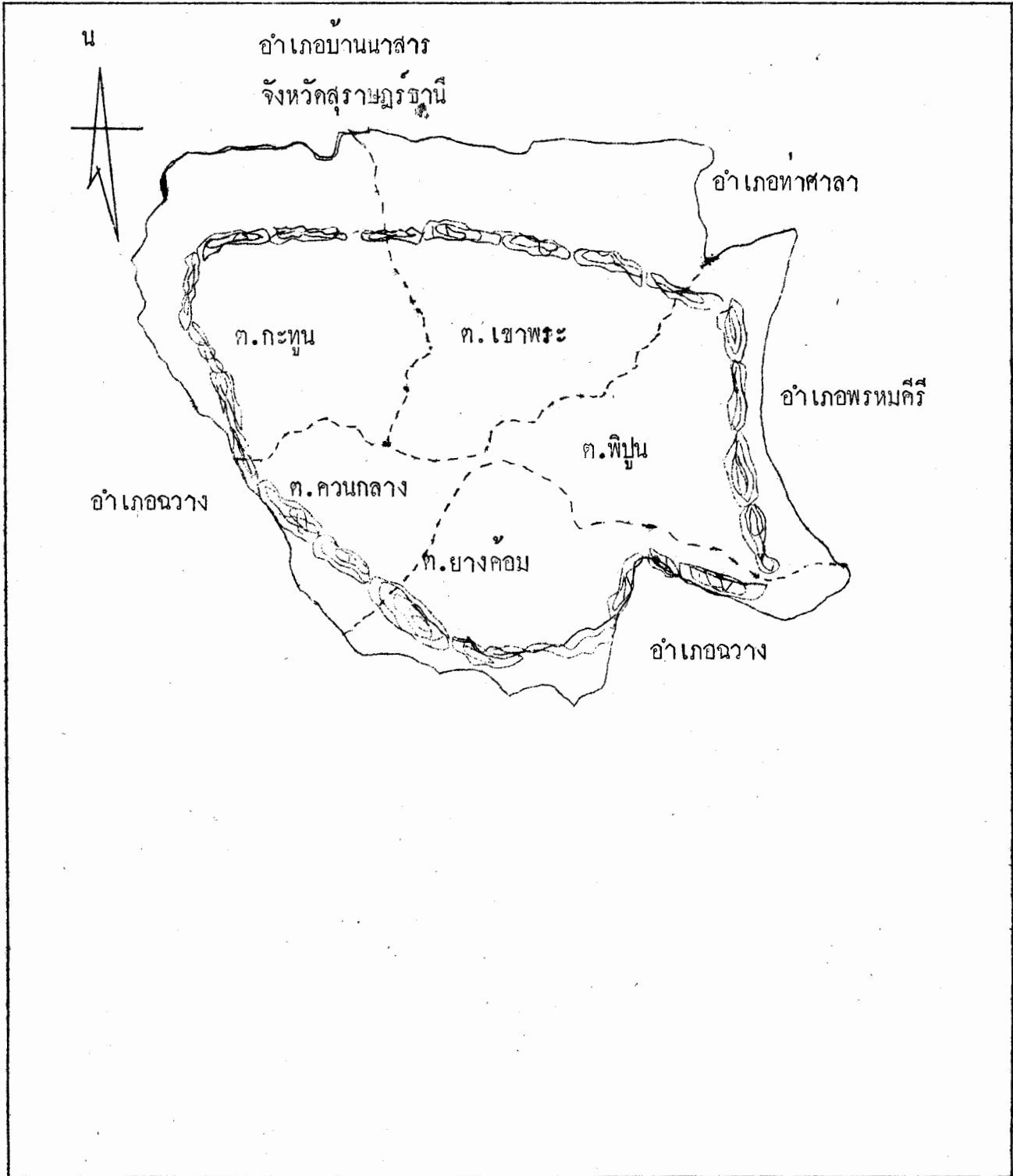
อำเภอพิปูนมีประชากรรวม 27,213 คน เป็นประชากรชาย
13,607 ประชากรหญิง 13,606 คน

จ. การคมนาคม

อำเภอพิปูนเป็นอำเภอที่มีเส้นทางคมนาคมทางหลวงระดับอำเภอ
มีถนนจันดี-พิปูน เป็นถนนลาดยาง ถึงที่ว่าการอำเภอ ส่วนสภาพถนนอื่น ๆ เป็นถนน
ดินแดงอยู่ในสภาพดี

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอพิปูนมีพื้นที่เพาะปลูก 56,937 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้
ภูเขา และแม่น้ำ 196,242 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นส่วนมีการปลูกยางพารามาก
มีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นอันดับรอง มีพื้นที่ปลูกกาแฟ และผลไม้อื่น ๆ นอกจากนี้มีการทำ
เหมืองแร่ควย

แผนที่หมายเลข 12 แผนที่อำเภอพิปูน

4.12 อำเภอทุ่งใหญ่

ก. อาณาเขต

อำเภอทุ่งใหญ่มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

และอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอทุ่งใหญ่มีพื้นที่ราบในระหว่างภูเขาอันเป็นส่วนหนึ่งในเทือกเขานครศรีธรรมราช พื้นดินมีความชุ่มชื้นสูง เนื่องจากมีฝนตกชุก ทั้งนี้ประชาชนในอำเภอนี้จึงประกอบอาชีพสวนยาง เป็นส่วนใหญ่

ค. การปกครอง

อำเภอทุ่งใหญ่แบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 27 หมู่บ้าน มีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือ สุขาภิบาลทวายาง

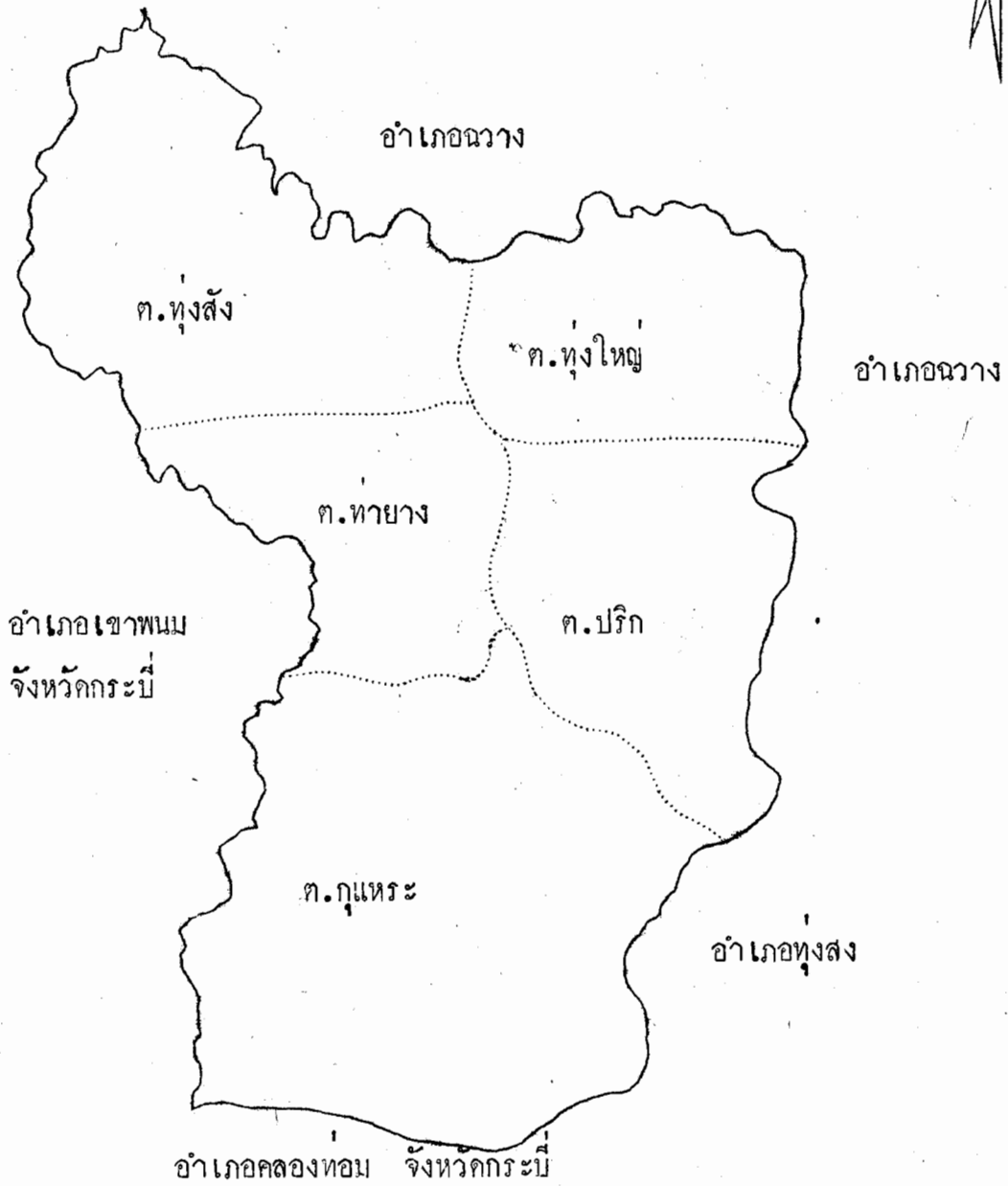
ง. ประชากร

อำเภอทุ่งใหญ่มีประชากรทั้งหมด 38,578 คน เป็นประชากรชาย 19,445 คน และประชากรหญิง 19,133 คน

จ. การคมนาคม

เส้นทางคมนาคมจากภายนอกไปสู่อำเภอทุ่งใหญ่ นับเป็นเส้นทางที่ค่อนข้างลำบากกว่าทุกอำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะสามารถไปยังอำเภอนี้ได้เฉพาะทางรถยนต์ และเพิ่งจะกระทำได้สะดวก เมื่อ พ.ศ. 2521 เป็นต้นมานี้เอง

เส้นทางหลักที่ผ่านอำเภอทุ่งใหญ่ คือทางหลวงหมายเลข 41 (สุราษฎร์ธานี-พัทลุง) ซึ่งผ่านจากอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผ่านอำเภอ

แผนที่หมายเลข 13 แผนที่อำเภอทุ่งใหญ่

ทุ่งใหญ่ เขาสู้อำเภอทุ่งสง อำเภอกรอนพิบูลย์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
เพื่อไปยังจังหวัดพัทลุง ก่อสร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2522

ทางหลวงอีกสายหนึ่งคือทางหลวงหมายเลข 4110 จากอำเภอ
ทุ่งสง ผ่านอำเภอทุ่งใหญ่ ไปยังจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อสร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2522
เช่นกัน

ทางหลวงหมายเลข 4019 เป็นเส้นทางระหว่างอำเภอทุ่งใหญ่
ถึงสถานีรถไฟหลักช้าง อำเภอฉวาง ความยาว 28 กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่
ประชาชนนิยมใช้ในกรณีที่ต้องเดินทางโดยทางรถไฟ

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอทุ่งใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูก 113,398 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้
ภูเขา และลำคลอง 247,617 ไร่ ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ ยางพารา
รองลงมาคือ ข้าว

4.13 อำเภอหัวไทร

ก. อาณาเขต

อำเภอหัวไทรมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอปากพนัง และอำเภอเชียรใหญ่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอชะอวด

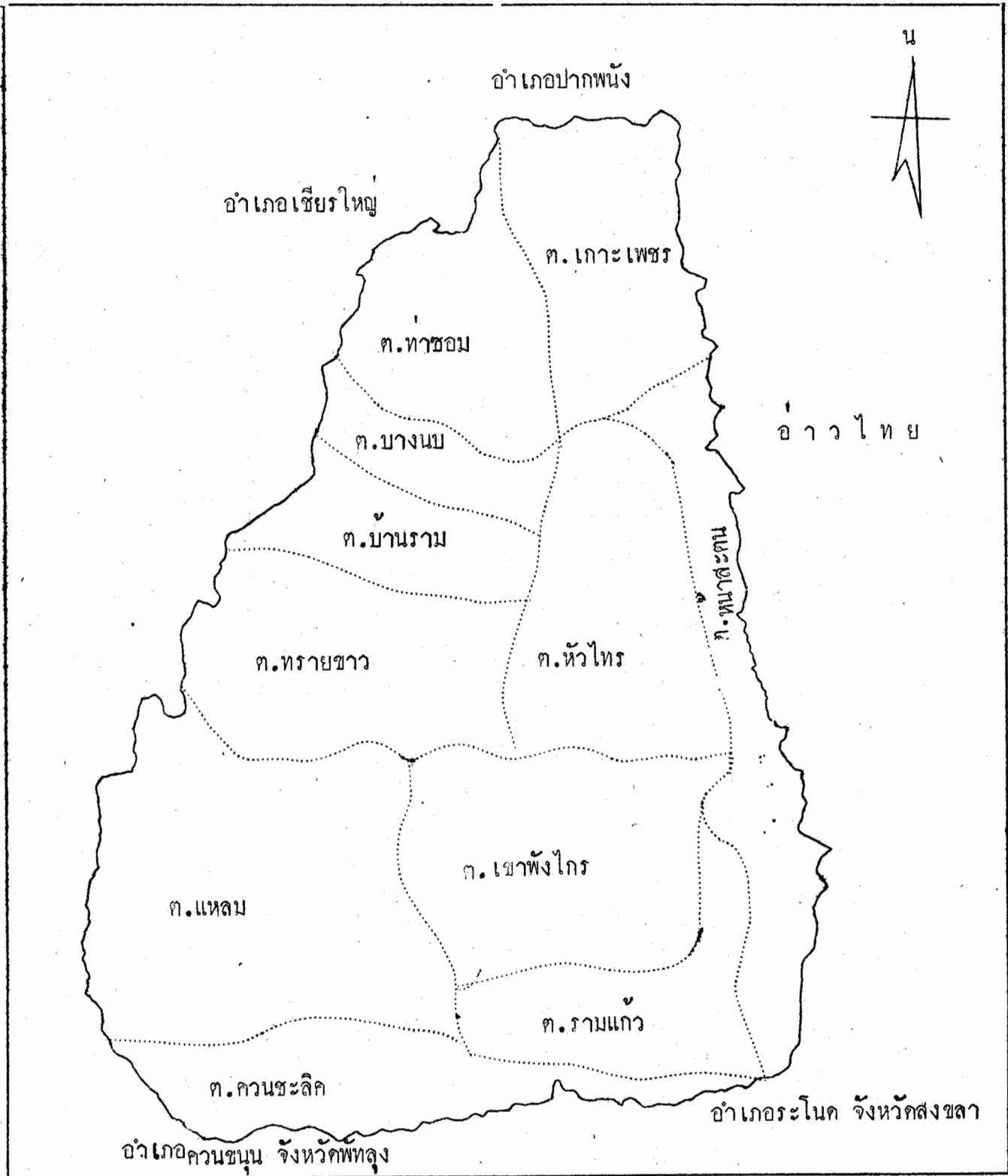
ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และ

อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทย

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอหัวไทรมีพื้นที่ประมาณ 284,203 ไร่ (454.726 ตาราง
กิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบเหมาะแก่การ
ทำนา

แผนที่ หมายเลข 14 แผนที่อำเภอหัวไทร

ค. การปกครอง

อำเภอหัวไทรแบ่งการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 78 หมู่บ้าน และมีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือ สุขาภิบาลหัวไทร

ง. ประชากร

อำเภอหัวไทรมีประชากรรวม 65,966 คน เป็นประชากรชาย 32,428 คน ประชากรหญิง 33,538 คน

จ. การคมนาคม

อำเภอหัวไทรเป็นอำเภอชายทะเลตะวันออก มีทางหลวงหมายเลข 4017 ซึ่งเป็นทางหลวงจากนครศรีธรรมราชตัดผ่านอำเภอเชียรใหญ่ถึงอำเภอหัวไทร เข้าสู่จังหวัดสงขลา

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอหัวไทรมีพื้นที่เพาะปลูก 220,000 ไร่ และพื้นที่เป็นป่าภูเขา และแม่น้ำ 64,203 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอหัวไทร เป็นพื้นที่นามากกว่า การปลูกพืชอื่น ไม่มีการปลูกพืชยืนต้นเป็นพืชหลัก ราษฎรในอำเภอหัวไทรมีอาชีพอย่างเดียว คือ การทำนาข้าว

4.14 อำเภอปากพนัง

ก. อาณาเขต

อำเภอปากพนังมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอปากพนังเป็นที่ราบต่ำ ในสมัยประมาณ 1,200 ปีที่ผ่านมา

เข้าใจว่าเป็นทะเล เมื่อทะเลคืนขึ้น จึงมีผู้คนอพยพเข้าไปอยู่อาศัย มีแม่น้ำใหญ่ไหลผ่าน คือ แม่น้ำปากพนัง ไหลไปออกทะเลที่อ่าวปากพนัง

ค. การปกครอง

อำเภอปากพนังแบ่งการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 124 หมู่บ้าน มีเทศบาลเมือง 1 แห่ง คือเทศบาลเมืองปากพนัง

ง. ประชากร

อำเภอปากพนังมีประชากรทั้งหมด 102,712 คน เป็นประชากรชาย 54,097 คน ประชากรหญิง 48,615 คน

จ. การคมนาคม

สามารถติดต่อกับอำเภออื่น ๆ ได้สองทาง คือทางบก และทางน้ำ ทางบกมีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4013 จากอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช-อำเภอปากพนัง โดยแยกจากทางหลวงหมายเลข 403 ที่ตำบลศาลาามีชัย ระยะทาง 28 กิโลเมตร และอีกสายหนึ่ง คือทางหลวงหมายเลข 4013/02 จากอำเภอหัวไทร-อำเภอปากพนัง โดยมีโครงการสร้างให้เชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 4013

ส่วนการคมนาคมทางน้ำมีการใช้แม่น้ำปากพนังติดต่อกันจากอำเภอปากพนัง-หัวไทร-เชียรใหญ่-ชะอวด และมีการเดินเรือสินค้าจากอำเภอนี้ไปยังกรุงเทพฯ เป็นประจำ

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอปากพนังมีพื้นที่เพาะปลูก 176,686 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าและแม่น้ำ 6,018 ไร่ ผลผลิตจากการเกษตรทั้งหมดเป็นข้าว เพราะพื้นที่มีอยู่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวแทบทั้งสิ้น กล่าวคือมีพื้นที่ปลูกข้าวถึง 167,014 ไร่

แผนที่หมายเลข 15 แผนที่อำเภอปากพ่อง

4.15 อำเภอเชียรใหญ่

ก. อาณาเขต

อำเภอเชียรใหญ่มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอปากพะนึ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอรอนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอเชียรใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 275,625 ไร่ (441 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่ในเขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่ การทำนา

ค. การปกครอง

อำเภอเชียรใหญ่แบ่งการปกครองออกเป็น 12 ตำบล 115 หมู่บ้าน มีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือสุขาภิบาลเชียรใหญ่

ง. ประชากร

อำเภอเชียรใหญ่มีประชากรรวม 70,636 คน เป็นประชากรชาย 34,713 คน ประชากรหญิง 35,923 คน

จ. การคมนาคม

อำเภอเชียรใหญ่เป็นจังหวัดชายทะเลด้านตะวันออกมีทางหลวงหมายเลข 4017 จากจังหวัดนครศรีธรรมราชตัดผ่านอำเภอเชียรใหญ่ ถึงอำเภอหัวไทร เข้าสู่จังหวัดสงขลา

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอเชียรใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูก 190,136 ไร่ และพื้นที่ป่าไม้ภูเขา แม่น้ำ 13,579 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเกษตรกรรม คือใช้เป็นพื้นที่ทำนา

ข้าว 197,203 ไร่ และใช้เป็นปลูกมะพร้าว 7,524 ไร่ อาชีพสำคัญของอำเภอ
เข็ญใหญ่จึงมีเฉพาะข้าว และมะพร้าว

4.16 อำเภอชะอวด

ก. อาณาเขต

อำเภอชะอวดมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้
ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอรอนพิบูลย์
ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง
ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเข็ญใหญ่ และอำเภอหัวไทร

ข. ภูมิประเทศ

อำเภอชะอวดมีพื้นที่ประมาณ 611,875 ไร่ (979 ตารางกิโลเมตร)
ตั้งอยู่ในเขตที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นเขตที่มีพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนาใน
ส่วนทางตะวันตกของพื้นที่ ทางด้านตะวันออกมีสภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย

ค. การปกครอง

อำเภอชะอวดแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 57 หมู่บ้าน
และมีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือ สุขาภิบาลชะอวด

ง. ประชากร

อำเภอชะอวดมีประชากรรวม 75,420 คน เป็นประชากรชาย
37,328 คน ประชากรหญิง 88,092 คน

จ. การคมนาคม

อำเภอชะอวดมีการคมนาคมทั้งทางรถไฟ และทางรถยนต์ มี
ทางหลวงหมายเลข 4018 เริ่มตนจากรอนพิบูลย์ ผ่านอำเภอชะอวด ผ่านเขาสูงเขตอำเภอ
ควนขนุน จังหวัดพัทลุง

แผนที่หมายเลข 17 แผนที่อำเภอชะอวด

ฉ. ทรัพยากรและการผลิต

อำเภอชะอวดมีพื้นที่เพาะปลูก 158,493 ไร่ และพื้นที่ป่าไม้
ภูเขา และแม่น้ำ 393,340 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอชะอวดเป็นพื้นที่นา คือ
มีถึง 90,382 ไร่ และมีบางส่วนเป็นพื้นที่ปลูกยางพารา 20,172 ไร่ ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ
ของอำเภอชะอวดจึงมี ข้าว และยางพารา เป็นสำคัญ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานช่างฝีมือพื้นบ้าน

ความหมายของงานช่างฝีมือพื้นบ้าน

คำว่า งานช่างฝีมือพื้นบ้าน น่าจะมีความหมายตรงกับคำว่า Folk Crafts
ในภาษาอังกฤษ หรือตรงกับคำว่า "หัตถกรรมพื้นถิ่น" ซึ่งเป็นคำที่ ดร. วรณี
วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเคอร์สัน¹ ได้กำหนดขึ้นไว้

งานช่างฝีมือพื้นบ้าน หมายถึงงานช่างฝีมือที่เป็นไปตามรูปแบบประเพณีที่มี
อยู่ในแต่ละท้องถิ่น การประดิษฐ์ การสร้างสรรค์ เป็นไปตามเทคนิคและรูปแบบ
ที่ถ่ายทอดภายในครอบครัวโดยตรงจาก พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรือเป็นการถ่ายทอด
โดยผู้ที่ต้องการเรียนรู้งานช่างฝีมือประเภทนั้น ๆ เข้าไปรับการฝึกฝนอบรมจากผู้เป็น
เวลานานจนมีฝีมือใช้งานได้ เทคนิคการประดิษฐ์และรูปแบบสิ่งประดิษฐ์อาจถ่ายทอด
จากถิ่นหนึ่งไปยังอีกถิ่นหนึ่งได้ ลักษณะอีกประการหนึ่งของงานช่างฝีมือพื้นบ้านก็คือ
ผลงานหรือสิ่งประดิษฐ์ประเภทนี้จะต้องเป็นวัสดุสิ่งของหรือสิ่งก่อสร้างที่ทำขึ้นเพื่อคนทั่วไป
ใช้ ไม่ใช่ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้หรือถ่ายทอดในหมู่คนชั้นสูงเท่านั้น นอกจากนี้งานช่างฝึ
มือที่บุคคลคนหนึ่งออกแบบและประดิษฐ์ขึ้นมาจนเป็นผลงานสำเร็จรูปตั้งแต่ตนจนจบด้วยตนเอง

¹ ุรายนละเอียดใน วรณี วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเคอร์สัน "ศิลปหัตถกรรม
พื้นถิ่น" โบราณคดี 7(2): 4-15, 2520.

ถือว่ามีความเห็นงานช่างฝีมือมากกว่าผลงานที่ขั้นตอนส่วนมากใช้เครื่องจักร เข้าช่วย
 ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในงานช่างฝีมือพื้นบ้าน คือความเรียบง่าย
 ทั้งนี้เพราะงานช่างฝีมือดังกล่าว ชาวบ้านสร้างขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในชีวิต รูปแบบ
 และวิธีการจึงเป็นไปตามสภาพที่เป็นอยู่อย่างง่าย ๆ มากกว่าที่จะมีความยุ่งยากซับซ้อน
 นอกจากบางสมัยที่ผู้คนมีความอุดมสมบูรณ์ มีเวลาเหลือเพื่อที่จะประดิษฐ์ประดับประดา
 ให้มีความวิจิตรพิสดาร ทั้งนี้งานช่างฝีมือชาวบ้านจะเป็นสิ่งที่สะท้อนภาพชีวิตความเป็น
 อยู่อย่างตรงไปตรงมา และเรียบง่าย¹ ซึ่งจะเห็นได้จากสิ่งที่เป็นงานช่างฝีมือใน
 ทองถิ่นต่าง ๆ

งานช่างฝีมือพื้นบ้านมีขึ้นควบคู่มากับการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน คือสืบทอด
 มาตั้งแต่โบราณกาล สิ่งที่ทำขึ้นมานั้น ประการแรกก็เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการ
 การดำรงชีวิต ส่วนความประณีตงดงาม รูปทรงแปลก ๆ เป็นผลที่ตามมาในภายหลัง
 หลังจากที่ชาวบ้านเจริญขึ้น มีการพัฒนาด้านความคิด ฝีมือ จากหลักฐานที่พอจะ
 อ้างอิงได้คือ ชาวบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีอายุเก่าแก่ประมาณ 6,000 -
 7,000 ปี รู้จักสร้างภาชนะเครื่องปั้นดินเผาทั้งที่มีลวดลายและไม่มีลวดลายประดับ
 ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ ส่วนใหญ่ใช้หุงต้มอาหาร นึ่งข้าว และใช้ในโอกาส
 ต่าง ๆ เช่น ประกอบพิธีฝังศพ เป็นต้น

งานช่างฝีมือพื้นบ้านเป็นศิลปหัตถกรรม

เมื่อพูดถึงงานช่างฝีมือพื้นบ้าน ปัญหาที่ควรจะนำมาพิจารณาควบคู่ไปด้วยกัน
 ก็คือ ผลงานชิ้นใดนับเป็นศิลปหัตถกรรม และผลงานชิ้นใด ประเภทใดที่ไม่นับเป็น

---

¹วิบูลย์ ลี้สุวรรณ ศิลปชาวบ้าน หน้า 7.

ศิลปหัตถกรรม หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ อะไรถือว่าเป็นศิลปะ (art) และ
 อะไรถือว่าเป็นหัตถกรรม (crafts) นักวิชาการทางคติชนวิทยามีความเห็นว่าการ
 ที่จะพิจารณาว่าอะไร เป็นศิลปะหรือหัตถกรรมนั้น อาจจะมองได้ในประเด็นที่ว่า ถ้า
 งานช่างฝีมือชิ้นใดมีความงดงาม ให้ความเพลิดเพลิน ความประทับใจทางสุนทรียภาพ
 ต่อเจ้าของหรือผู้ชมมากกว่า ก็ถือว่างานชิ้นนั้นเป็นศิลปะ (art) แต่ถ้างานชิ้นนั้น
 ผู้สร้างหรือผู้ประกอบการสร้างขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลัก คือนำไปใช้เป็น
 ประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือในการดำรงเลี้ยงชีวิต ความสำคัญด้านการใช้มีมากกว่า
 ความสำคัญด้านความงาม ของสิ่งนั้นถือว่าเป็นหัตถกรรม (craft)¹

แต่เมื่อมาพิจารณางานช่างฝีมือพื้นบ้านแต่ละสิ่งโดยใช้เกณฑ์ดังกล่าวเป็นหลัก
 จะเห็นงานช่างฝีมือทุกชิ้นที่ประติมากรขึ้นนั้นล้วนแต่มีองค์ประกอบทั้งสองด้านควบคู่กันไป
 จะแตกต่างกันก็แต่เพียงว่า สิ่งหนึ่งให้ผลทางด้านสุนทรียภาพมากกว่า แต่อีกสิ่งหนึ่ง
 มีประโยชน์ในการใช้มากกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้การที่จะสรุปงานชิ้นใดเป็นศิลปะหรือ
 เป็นหัตถกรรมแท้ ๆ นั้นย่อมเป็นไปได้ไม่ไ้แจ่มชัด ผลงานช่างฝีมือพื้นบ้านทุกสิ่งจึงเป็น
 ศิลปหัตถกรรมมากกว่าที่จะเป็นศิลปะหรือหัตถกรรมแท้ ๆ อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว

เอกลักษณ์ของงานช่างฝีมือพื้นบ้าน

งานช่างฝีมือพื้นบ้านโดยทั่วไปมีความแตกต่างกันตามท้องถิ่นที่ประติมากรขึ้นใช้
 ข้อแตกต่างกันมักจะเป็นรูปแบบ วิธีการ และวัสดุที่ใช้ แต่ในแง่ของประโยชน์แล้ว
 ส่วนใหญ่มักเป็นไปเพื่อชีวิตความเป็นอยู่มากกว่าสิ่งอื่น คือตั้งอยู่บนพื้นฐานของความ
 เป็นอยู่ของชาวบ้านในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ในเรื่องของรูปแบบเราจะพบเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ของสิ่งเดียวกันเช่น

¹ วรณี วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเคอร์สัน "ศิลปหัตถกรรมพื้นถิ่น" โบราณคดี

เครื่องใช้ไม่สอยต่าง ๆ ในครัวเรือน ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยเรามีส่วนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เพราะพื้นฐานของคติความเชื่อ หรือแบบแผนที่สืบทอดกันมาแต่โบราณของแต่ละพื้นบ้านแตกต่างกันนั่นเอง

การใช้วัสดุต่าง ๆ ในงานช่างฝีมือ เราจะพบว่า ในแต่ละท้องถิ่นจะนำเอาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นปัจจัยในการผลิต การสร้างสรรค์ เช่น ท้องดินที่มีไม้ไผ่มาก ก็มักจะผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ จากไม้ไผ่ เป็นต้น แต่สำหรับในปัจจุบันนี้วัสดุบางอย่างบางชนิดที่เป็นของสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการผลิตอย่างสำคัญ ทั้งนี้เพราะเนื่องมาจากอิทธิพลทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมยุคใหม่ ที่เข้ามามีอิทธิพลในชีวิตประจำวันของชาวบ้านมากขึ้น และวัสดุในท้องถิ่นก็ทยอยตรุดลงไปทุกที

เอกลักษณ์ที่เด่นอีกอย่างหนึ่งของงานช่างฝีมือพื้นบ้านก็คือ รูปแบบและวิธีการที่เป็นไปตามสภาพที่เป็นอยู่ คือเป็นลักษณะง่าย ๆ มากกว่าความยุ่งยากซับซ้อน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าเป็นงานที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันเป็นสำคัญ จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น อย่างตรงไปตรงมา และเรียบง่าย ซึ่งจะเห็นได้จากงานช่างฝีมือในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยทั่วไป

องค์ประกอบที่เป็นเงื่อนไขและมีอิทธิพลต่องานช่างฝีมือพื้นบ้าน

สภาพสังคมพื้นบ้านในประเทศไทยของเรา กล่าวได้ว่าเป็นสังคมเกษตร ทั้งนี้เพราะว่าสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ดังนั้นอาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านจึงเกี่ยวพันกับการเกษตรเป็นส่วนมาก เช่น ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง จากสภาพการประกอบอาชีพของชาวบ้านดังกล่าวนี้ ทำให้มีผลต่อสภาพอื่น ๆ ของชาวบ้านอันเป็นสายสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เช่น ลักษณะนิสัย ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ตลอดจนงานช่างฝีมือต่าง ๆ อีกด้วย

สำหรับงานช่างฝีมือของชาวบ้านที่มีอยู่ในประเทศไทยมีอยู่มากมาย แต่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ตามความเชื่อและพื้นฐานของประเพณีวัฒนธรรม นอกจากนี้ถ้าเราไปศึกษาโดยละเอียดถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย ก็จะพบว่าองค์ประกอบที่เป็นเงื่อนไขและมีอิทธิพลต่องานช่างฝีมือพื้นบ้านมีอยู่หลายประการดังนี้¹

1. วัสดุ วัสดุที่มีในท้องถิ่นหรือในภูมิภาคต่าง ๆ เป็นเงื่อนไขบังคับให้ชาวบ้านในท้องถิ่นคิดแก้ปัญหา โดยนำเอาวัสดุที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด และให้ได้รูปแบบตรงกับหน้าที่ใช้สอย เช่น ในท้องถิ่นที่มีไม้ไผ่ก็มีเครื่องจักสานที่ทำเป็นภาชนะและเครื่องใช้ต่าง ๆ ส่วนในท้องถิ่นที่มีไหมก็มีการทอผ้า หรือประดิษฐ์เครื่องประดับต่าง ๆ และในท้องถิ่นที่มีดินซึ่งเหมาะแก่การปั้น ก็จะมีเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

2. สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางเศรษฐกิจในสังคมของชาวบ้าน โดยทั่วไป มีส่วนอย่างสำคัญให้ชาวบ้านต้องทำสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ขึ้นใช้เองภายในครอบครัวเพื่อแก้ปัญหา การทำสิ่งของต่าง ๆ ขึ้นใช้เองนั้นมักจะใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและสิ่งที่ทำขึ้นมักมีกรรมวิธีไม่ซับซ้อน เช่น ตะกร้า และทอผ้า เป็นต้น

3. ความจำเป็นในการใช้สอย ความจำเป็นในการใช้สอยของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น อาจจะมีเหมือน ๆ กันหรือแตกต่างกันได้ เพราะเหตุนี้เองรูปแบบของงานช่างฝีมือพื้นบ้านจึงเกิดขึ้นเหมือน ๆ กันหรือแตกต่างกันได้ในทำนองเดียวกัน ลักษณะดังกล่าวนี้ล้วนเกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาของชาวบ้านทั้งสิ้น เราจะพบเห็นว่าในหมู่บ้านหนึ่งอาจจะมีส้มโกลี ส้มปลาลี กระจับปี่ ตะกร้า ฯลฯ ในขณะที่อีกท้องถิ่นหนึ่งมี กระจับปี่ ตะแกรง เต้า ถ้วย และอื่น ๆ อีก

---

¹ เก็บความจาก ผดุง พรหมมูล และฉันทนา จรุงวิทย์ ศิลปินบ้าน
ไม่ปรากฏเลขหน้า.

4. สภาพภูมิศาสตร์ สภาพดินฟ้าอากาศมีส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้เกิดมีช่วงเวลาสำหรับการสร้างสร้งงานช่างฝีมือ เช่น เราจะพบว่าในช่วงฤดูฝน หรือช่วงฤดูหนาวของไทย เมื่อมีฝนตกชุก มีน้ำท่วมมาก ชาวบ้านที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผาอาจจะคิดทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำในลักษณะต่าง ๆ เพื่อการใช้สอยในครัวเรือนหรือตามความต้องการของบุคคลอื่น ๆ ส่วนในฤดูแล้งแทนที่จะทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำก็อาจจะทำกรงนก หอเสื่อ หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม

5. ลัทธิความเชื่อ ลัทธิความเชื่อมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การสร้างสร้งงานช่างฝีมือไม่น้อย ที่เห็นได้เด่นชัด เช่น การสลักหยวกในงานพิธีรดน้ำ ในงานศพ และการแกะสลักหน้าพราน เพื่อใช้ในการแสดงมโนห์รา เป็นต้น

บทบาทของงานช่างฝีมือพื้นบ้านที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคม

การดำรงชีพของมนุษย์เรานั้น ต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการคือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ปัจจัยแต่ละอย่างนี้มีส่วนสัมพันธ์กับงานช่างฝีมือที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น หรือกล่าวง่าย ๆ งานช่างฝีมือได้มีบทบาทเกื้อหนุนอยู่มากมายโดยเฉพาะในกลุ่มชาวบ้านในชนบท ทั้งนี้เพราะงานช่างฝีมือที่ชาวบ้านผลิตขึ้นมานั้น นอกจากจะใช้สอยในครัวเรือนแล้ว ยังเป็นสินค้าหรือใช้แลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพในชีวิตประจำวันได้อย่างกว้างขวางอีกด้วย ด้วยเหตุนี้งานช่างฝีมือจึงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ และสังคม ชาวบ้านอยู่ไม่น้อยที่เกี่ยว บทบาทดังกล่าวนี้พอที่จะสรุปอย่างกว้าง ๆ ได้ดังนี้

1. งานช่างฝีมือส่งเสริมให้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทรัพยากร เป็นสิ่งที่มีค่ายิ่ง แต่ถาปล่อยให้ปละละเลยไว้โดยไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก็เหมือนกับว่าสิ่งเหล่านั้นไม่มีประโยชน์อันใด เมื่อเป็นเช่นนี้การที่ชาวบ้าน

หรือประชาชนได้นำเอาทรัพยากรดังกล่าวมาแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น นำไม้ไผ่มาจักสานเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ นำดินมาปั้นภาชนะต่าง ๆ นำเส้นใยจากพืชมาทอเป็นกระเป่า และของใช้ต่าง ๆ ก็จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวมีขอบเขตของการใช้ประโยชน์กว้างขวาง หรือมีคุณค่ายิ่งขึ้น

2. งานช่างฝีมือส่งเสริมอาชีพของพลเมือง เมื่อผลิตภัณฑ์หรืองานช่างฝีมือเป็นที่นิยมใช้กันกว้างขวางมากขึ้น ก็ย่อมต้องการใช้วัตถุดิบ เพื่อนำมาผลิตให้เป็นสิ่งของเครื่องใช้มากขึ้น ตลอดจนต้องมีการขนส่งทั้งวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นเป็นเงาตามตัว ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นทางหนึ่งที่ทำให้ประชาชนพลเมืองมีอาชีพเพิ่มขึ้น เช่น อยู่ในฐานะผู้ทอวัสดุ ผู้ส่งวัสดุ ผู้ผลิต และผู้ส่งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นต้น

3. งานช่างฝีมือช่วยยกระดับฐานะการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีการประกอบงานช่างฝีมือจนถึงขั้นที่กระทำกันเป็นอาชีพ ก็ย่อมเป็นที่เชื่อได้ว่าแน่นอนว่าประชาชนย่อมมีงานทำเพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น และการใช้จ่ายในครอบครัวก็สะดวกขึ้น ทำให้บุคคลในครอบครัวกินดีอยู่ดีขึ้น¹

4. งานช่างฝีมือช่วยให้สังคมชนบทไม่เสียความเป็นอิสระในการดำรงอยู่ กล่าวคือ เมื่อสังคมชนบทเป็นผู้ที่ผลิตการช่างฝีมือต่าง ๆ ผลกระทบกระเทือนทางวัฒนธรรมก็ย่อมมีน้อย ศิลปะและความรู้ที่มีประโยชน์ของท้องถิ่นก็ไม่สลายตัว ส่วนทางเศรษฐกิจชาวบ้านก็ไม่ต้องไปซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้ไปจากเมือง ทำให้ไม่สิ้นเปลืองรายได้ และสังคมชนบทก็ไม่กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเมือง ไม่ต้องพึ่งพาสังคมเมืองในหลาย ๆ ด้าน จึงทำให้สังคมชนบทไม่เสียความเป็นอิสระในด้านการดำรงอยู่²

¹ รัตนะ อุทัยผล หัตถกรรมประจำถิ่น หน้า 5-6.

² ศรีศักร วัลลิโภคม "พิพิธภัณฑวัฒนธรรมพื้นบ้าน" เมืองโบราณ 3(1):

ความคลี่คลายเปลี่ยนแปลงของงานช่างฝีมือพื้นบ้าน

งานช่างฝีมือพื้นบ้านได้วิวัฒนาการควบคู่มาด้วยความคิด ความเป็นอยู่ของ มนุษย์มาแต่โบราณ โดยได้พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ งานช่างฝีมือพื้นบ้านที่ชาวบ้านสร้าง ขึ้นมาในสมัยก่อนก็เป็นไปตามสภาพของชีวิต ไม่ได้ชักเงาให้มีความงามความประณีต การสร้างหรือการผลิตงานขึ้นมาจึง เป็นเพียง เพื่อมุ่งที่ประโยชน์ใช้สอยมากกว่าสิ่งอื่น ๆ รูปแบบวิธีการที่วิจิตรพิสดารนั้น มีขึ้นภายหลังที่มนุษย์มีการพัฒนาความคิดความเป็นอยู่ คีขึ้นแล้ว

งานช่างฝีมือพื้นบ้านนั้น แม้จะมีวิวัฒนาการมาเป็นเวลาช้านาน แต่มิได้ เปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการมากนัก เครื่องจักสานไม้ไผ่ที่เรียกว่าครุ ซึ่งใช้ใสน้ำ มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เคียวนี้คนไทยในภาคเหนือก็ยังคงใช้กันอยู่ ซึ่งเข้าใจว่ายังคง รักษารูปแบบเดิมไว้นั่นเอง

ในปัจจุบันนี้บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความก้าวหน้า ทางเทคนิคและวิทยาการ ตลอดจนการรับเอาวัฒนธรรมจากประเทศที่มีความเจริญ ก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม มีการประดิษฐ์วัตถุใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทนของเดิม เป็นเหตุ ให้ผลิตภัณฑ์งานช่างฝีมือพื้นบ้านต่าง ๆ แต่เดิม อันเป็นงานฝีมือซึ่งผลิตขึ้นใช้เองตาม ทองถิ่นเริ่มหมดไป ตัวอย่างเช่น เครื่องจักสานจำพวก กระบุง ตะกร้า กระซอน ฝาชี หรือกระออมตักน้ำ เหล่านี้เป็นต้น แต่เดิมจักสานขึ้นจากหวาย และไม้ไผ่ ซึ่งเป็นของที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น แต่เมื่อมีการผลิตพลาสติกเองในประเทศ ก็มีโรงงานผลิต ตะกร้า กระบุง กระซอน ฝาชี และถึงตักน้ำจากพลาสติก มีสีสีสันดูฉูด ฉาดลือใจ ส่งออกขายอย่างแพร่หลายในเมือง และแพร่หลายไปตามชนบท ผลก็คือชาวบ้าน พากันหันมาใช้ของที่ทำจากพลาสติกกันมากขึ้น งานช่างฝีมือพื้นบ้านต้องเลิกผลิต เพราะ ชาวบ้านส่วนใหญ่เลิกใช้ของพื้นเมือง เดิมของตน ความรู้ในเรื่องงานช่างฝีมือก็ค่อย ๆ จางไป เพราะไม่มีผู้สนใจเรียนและถ่ายทอดสืบต่อ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ มีผล

กระทบกระเทือนต่อวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของคนชนบทเป็นอย่างมาก ในทางวัฒนธรรม นั้น ถือเป็นการสลายตัวของศิลปะและความรู้ที่มีประโยชน์ของท้องถิ่นไป ส่วนทาง เศรษฐกิจก็เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการที่ชาวบ้านมีเป็นผู้ผลิต กลายมาเป็นผู้ซื้อหา ไปจากในเมือง ทำให้สิ้นเปลืองรายได้อย่างไม่สมควร ผลที่ตามมาคือ สังคมชนบท นับวันที่จะเสียความเป็นอิสระในการดำรงอยู่ กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของเมือง ท้อง ฟังเมืองในหลาย ๆ ด้านมากขึ้น และเงินทองก็กลายเป็นสิ่งสำคัญเหนือความสัมพันธ์ ที่เป็นกันเอง และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อันเป็นวิถีชีวิตแต่เดิมของท้องถิ่นไป จึงเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง และหากไม่ปรับปรุงแก้ไขให้ทันกาล เอกลักษณะเดิมของ ความเป็นไทยเกี่ยวกับงานช่างฝีมือ ก็คงจะหกลายลงไปทุกที จนในที่สุดคงไม่เหลือ อะไรไว้ให้ภาคภูมิใจต่อไป

ประเภทของงานช่างฝีมือพื้นบ้าน

งานช่างฝีมือในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับ วัสดุที่ใช้ แม้ว่าวัสดุที่ใช้บางชนิดจะมีอยู่เกือบทุกภาคในประเทศ แต่อาจจะมีมาก น้อย หรือแตกต่างกัน หรือคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป เช่น พืชชนิดหนึ่งเรียกกัน ว่า "ยานลิเพา" ซึ่งนำมาสานเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้มีมากอยู่ในภาคใต้ แม้ว่าใน ภาคอื่นจะมีบ้าง แต่ก็เป็นส่วนน้อย และคุณสมบัติก็ไม่ดีเท่าที่ขึ้นหรือมีอยู่ในภาคใต้ ยางรักซึ่งมีอยู่ในภาคเหนือ แม้ว่าจะมีบ้างในภาคใต้แต่คุณสมบัติก็สู้ยางรักจากภาคเหนือ ไม่ได้ หรือไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายนั้น บางชนิดก็เหมาะที่จะใช้ทำสิ่งของ ประเภทหนึ่งเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้งานช่างฝีมือในแต่ละท้องถิ่นจึงมีแตกต่าง กันออกไป

ประเภทของงานช่างฝีมือในแต่ละท้องถิ่นจะมีมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับวัสดุ ที่ใช้ผลิตเป็นส่วนสำคัญ เราจะพบเห็นอยู่เสมอว่าในท้องถิ่นใดที่มีชนิดของวัสดุหลายอย่าง

ผลิตภัณฑ์หรืองานช่างฝีมือมักจะมีหลายประเภทควบคู่กันไป แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับจำนวนช่างผู้ผลิต ทุน เครื่องมือ การขนส่ง และตลาดควบคู่ไปด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวกับประเภทของงานช่างฝีมือ มีผู้แบ่งประเภทไว้ดังนี้

ก. แบ่งประเภทตามลักษณะการใช้ การแบ่งประเภทในลักษณะนี้ถือเอาประโยชน์การใช้สอยจากงานช่างฝีมือนั้น ๆ เป็นหลักสำคัญในการแบ่ง ซึ่งจำแนกได้หลายอย่างคือ

1. งานช่างฝีมือที่ใช้เป็นพาหนะทั้งทางบก และทางน้ำ ได้แก่ เกรียน เรือชนิดต่าง ๆ เป็นต้น
2. งานช่างฝีมือที่ใช้ในการทำไร่ ทำนา ได้แก่ ไถ คราด แอก กระจอม กระจ้อมใส่ข้าว คู้ข้าว กระจับปี่ ตะกร้า และระหัด เป็นต้น
3. งานช่างฝีมือซึ่งเป็นเครื่องมือจับสัตว์ ส่วนมากเป็นเครื่องมือจักสาน ได้แก่ แห อวน ลอบ ไซ ตุ่ม แร้ว หริ่ง เป็นต้น
4. งานช่างฝีมือซึ่งใช้สอยประจำวัน คือ เครื่องหุงต้มในครัวเรือน เครื่องใช้ในบ้าน เช่น เครื่องถายชาม เครื่องทองเหลือง เขียนหมาก สำหรับกับข้าว กระจ่าย กู เตียง ไม้เท้า เป็นต้น
5. งานช่างฝีมือซึ่งเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ เครื่องดนตรีต่าง ๆ เช่น ปี่ กลอง ทับ ซอ และหมากรูก สกา เป็นต้น
6. งานช่างฝีมือที่เกี่ยวกับพิธีทางศาสนาและการศึกษา เดาเรียน ได้แก่ ภาพกระดก ภาพชาตก ธรรมาสัน สมุคชอย บุษบกพนมพระ บุษบกตั้งอัฐิ ผู้ตาย เป็นต้น
7. งานช่างฝีมือที่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การทอผ้า ทอเสื่อ ทำเครื่องปั้นดินเผา ทำหมวก เป็นต้น

ข. แบ่งประเภทตามวัสดุที่นำมาใช้ผลิต การแบ่งประเภทตามลักษณะนี้ถือเอาวัสดุที่นำมาใช้ผลิตเป็นหลักสำคัญในการแบ่ง จำแนกออกได้หลายประเภทดังนี้

1. เครื่องหนัง หมายถึงงานช่างฝีมือซึ่งผลิตจากหนังสัตว์ ไค้แก๊ว หนังส้ว หนังสววย หนังสู ฯลฯ
2. เครื่องปั้นดินเผา หมายถึงภาชนะชนิดต่าง ๆ ที่ทำด้วยดิน แลวนำไปเคลือบหรือเผา
3. เครื่องไม้ หมายถึงเครื่องใช้สอยต่าง ๆ ที่ทำด้วยไม้เนื้ออ่อน เนื้อแข็ง หรือเนื้อแกร่ง นั้นเอง
4. เครื่องไม้ไผ่และหวาย หมายถึงงานช่างฝีมือที่ใช้ไม้ไผ่ และหวายชนิดต่าง ๆ มาเป็นวัสดุในการผลิตนั้นเอง ผลิตกรรมจากไม้ไผ่และหวาย ส่วนใหญ่เป็นเครื่องจักรสานแทบทั้งสิ้น
5. เครื่องรัก หมายถึงงานช่างฝีมือซึ่งใช้ยางไม้ชนิดหนึ่งที่ได้จากต้นรักมาทาหัตถ์หรือเคลือบเพื่อรักษาเนื้อไม้ หรือทาหัตถ์บนกระดาน ฉา กระเบื้อง และโลหะ เป็นต้น งานช่างฝีมือที่เป็นเครื่องรักส่วนใหญ่เป็นพวกเครื่องเรือน เครื่องใช้สอยต่าง ๆ เช่น แจกัน กลองมโหรี ถาด เป็นต้น
6. เครื่องหล่อ หมายถึงงานช่างฝีมือซึ่งทำจำลองรูปพรรณ ลวดลาย หรือภาชนะต่างจากรูปหุ่นที่สร้างเป็นแบบอย่างก่ามะลอให้เป็นสิ่งถาวรด้วย โลหะต่าง ๆ หรือปูน หวาย
7. เครื่องทอ-ย้อม หมายถึงงานช่างฝีมือซึ่งใช้เส้นใยธรรมชาติ หรือใยประดิษฐ์มาเป็นวัสดุ ใยธรรมชาติไค้แก๊ว ผ้าย ปอ ป่าน ไหม ฯลฯ ใยประดิษฐ์ไค้แก๊ว เรยอน ไนลอน ใยแก้ว เป็นต้น ผลิตผลจากการทอย้อม ไค้แก๊ว เสื้อผ้า กระเป่าต่าง ๆ เป็นต้น
8. เครื่องโลหะ หมายถึงงานช่างฝีมือที่ใช้โลหะเป็นส่วนประกอบ สำคัญในการผลิต เครื่องโลหะผลิตไค้หลายวิธี เช่น วิธีผลิตแบบโลหะแผ่น โลหะรูป-พรรณ เครื่องถม เป็นต้น และชนิดของโลหะที่ใช้ผลิตมีหลายชนิด เช่น เหล็ก สังกะสี ดีบุก ทองเหลือง ทองแดง และอะลูมิเนียม เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

ในการสำรวจครั้งนี้ คณะผู้สำรวจได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การจัดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ
- ขั้นที่ 2 การสร้างแบบสอบถาม
- ขั้นที่ 3 การรวบรวมข้อมูล
- ขั้นที่ 4 การจัดกระทำกับข้อมูล
- ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ

ในการสำรวจครั้งนี้ คณะผู้สำรวจได้กระทำการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างของช่างฝีมือในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเก็บจากมวลประชากร

(Population) รวม 16 อำเภอ

1. อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
2. อำเภอท่าศาลา
3. อำเภอสิชล
4. อำเภอขนอม
5. อำเภอลานสกา
6. อำเภอพรหมคีรี
7. อำเภอทุ่งสง
8. อำเภอฉวาง
9. อำเภอพิปูน

10. อำเภอทุ่งใหญ่
11. อำเภอหัวไทร
12. อำเภอเชียรใหญ่
13. อำเภอปากพนัง
14. อำเภอชะอวด
15. อำเภอพรหมคีรี
16. อำเภอนาบอน

คณะผู้สำรวจได้ดำเนินการสำรวจตั้งแต่วันที่ 25 มิถุนายน 2523 โดยวิธีสัมภาษณ์ โดยมีผู้สำรวจจำนวน 9 คน และสิ้นสุดการสำรวจเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2523 ได้รับคำตอบจากการสัมภาษณ์ช่างฝีมือจำนวน 582 คน ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง จำนวนตำบลและช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	อำเภอที่สำรวจ	จำนวนผู้ให้ข้อมูล		รวม
		ชาย	หญิง	
1	อำเภอเมือง	70	69	139
2	อำเภอท่าศาลา	29	30	59
3	อำเภอสิชล	22	16	38
4	อำเภอขนอม	-	-	-
5	อำเภอลานสกา	46	7	53
6	อำเภอร่อนพิบูลย์	21	27	48
7	อำเภอทุ่งสง	36	-	36
8	อำเภอฉวาง	11	1	12

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	อำเภอที่สำรวจ	จำนวนผู้ให้ข้อมูล		รวม
		ชาย	หญิง	
9	อำเภอพิบูล	12	-	12
10	อำเภอทุ่งใหญ่	4	-	4
11	อำเภอหัวไทร	15	4	19
12	อำเภอเชียรใหญ่	5	25	30
13	อำเภอปากพนัง	32	19	51
14	อำเภอชะอวด	-	50	50
15	อำเภอพรหมคีรี	17	9	26
16	อำเภอนาบอน	5	-	5
	รวม	325	257	582

การสร้างแบบสอบถาม

คณะผู้สำรวจได้สร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้ควบคู่ไปกับแถบบันทึกเสียง โดยมีหลักการใช้ดังนี้

1. ใช้ในกรณีที่ต้องการสัมภาษณ์รายบุคคลโดยไม่เร่งร้อน
2. ใช้บันทึกข้อความภายหลังจากการได้ออกความจากแถบบันทึกเสียงแล้ว ส่วนแถบบันทึกเสียงนั้น ใช้บันทึกปากคำในกรณีที่ต้องสัมภาษณ์อย่างเร่งด่วน จนไม่

สะดวกที่จะจับมันทีกลงในแบบสอบถาม เพราะมีวลดประชากรที่จะต้องสัมภาษณ์ในช่วงเวลานั้นอยู่เป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามภายหลังที่ได้บันทึกปากคำด้วยแถบบันทึกเสียงแล้ว ก็จะทำกาถอดความแล้วบันทึกลงในแบบสอบถามต่อไป

การสร้างแบบสอบถาม คณะผู้สำรวจได้ร่างแบบสอบถามขึ้นเอง โดยอาศัยจุดมุ่งหมายของการสำรวจเป็นพื้นฐานสำคัญ แบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วได้นำไปทดสอบ (Pretest) กับช่างฝีมือในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จำนวน 25 ราย แล้วนำมาปรับปรุงใหม่อีกครั้ง เมื่อตรวจสอบข้อบกพร่องจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

(ดูภาคผนวก ก.)

การรวบรวมข้อมูล

การสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามครั้งนี้ คณะผู้สำรวจได้แบ่งพื้นที่ของจังหวัดเพื่อเก็บข้อมูล เป็นรายบุคคล คนละ 1-2 อำเภอ ผู้สำรวจแต่ละคนจะเดินทางไปเก็บข้อมูลในทุกตำบลของอำเภอที่ได้รับมอบหมาย ตามเกณฑ์ที่ได้ตกลงไว้ ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 25 มิถุนายน - 30 พฤศจิกายน 2523

ในการสำรวจแต่ละอำเภอ ได้พยายามเก็บข้อมูลจากทุกตำบล เท่าที่จะสามารถเดินทางไปถึง แม้บางตำบลบางหมู่บ้านจะไม่อาจเดินทางไปได้ ก็ได้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามไป กับผู้แทนของตำบลหรือหมู่บ้านนั้น ๆ

การจัดกระทำกับข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้ ได้ดำเนินการกระทำเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับมา ปรากฏว่าแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้มา มีคำตอบสมบูรณ์ จึงมีแบบสอบถามที่สามารถกระทำกรวิจัยได้

582 ฉบับ

2. หากความถี่ของคะแนนทุกข้อในแบบสอบถามทุกฉบับตามความมุ่งหมายของการสำรวจ แล้วเรียงลำดับความถี่ของแต่ละขอย่อย ส่วนข้อเสนอแนะนั้น จะต้องอาศัยผลการวิเคราะห์ทั้งหมดมาประมวลเข้าด้วยกัน
3. วิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ด้วยวิธีการทางสถิติ คือหาค่าเฉลี่ย (mean) การร้อยละ (percentage)
4. ที่ความข้อมูลที่วิเคราะห์แล้ว เพื่อทำรายงานสรุปผลการวิเคราะห์นั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

อัตราส่วนเปรียบเทียบเป็นร้อยละ (Percentage Ratio) ใช้ในการเปรียบเทียบความถี่ของข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้แจกแจงและบันทึกไว้เป็นร้อยละ โดยใช้สูตร

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ จะกระทำตามความมุ่งหมายในลักษณะต่อไปนี้

1. บุคลากรในงานช่างฝีมือ
  - 1.1 ชนิดของงานช่างฝีมือ
  - 1.2 จำนวนบุคคลที่ประกอบอาชีพช่างฝีมือ
  - 1.3 ระดับการศึกษาของช่างฝีมือ
  - 1.4 อาชีพหลักของช่างฝีมือ
  - 1.5 เพศ
  - 1.6 รั้กับอายุ
2. การผลิตและเผยแพร่ผลิตภัณฑ์
  - 2.1 ลักษณะการผลิตผลิตภัณฑ์
  - 2.2 การจำหน่ายผลิตภัณฑ์
  - 2.3 การตลาด
3. วัสดุที่ใช้ในงานช่างฝีมือ
  - 3.1 ชนิดของวัสดุ
  - 3.2 แหล่งวัสดุ
4. ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ
  - 4.1 ปัญหา
  - 4.2 อุปสรรค

บุคลากรในงานช่างฝีมือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชนิดของงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช
ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงเพศของผู้ประกอบอาชีพช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
เมือง	70	69	139	23.88
ท่าศาลา	29	30	59	10.13
สิชล	22	16	38	6.52
ขนอม	-	-	-	-
ลานสกา	46	7	53	9.10
พรหมคีรี	17	9	26	4.46
ร่อนพิบูลย์	21	27	48	8.24
ทุ่งสง	36	-	36	6.18
นาบอน	5	-	5	0.85

ตาราง 2 แสดงระดับการศึกษาของผู้ประกอบการ

อำเภอ	ไม่รู้หนังสือ	หนังสือวัด	ป.1-ป.4	ป.5-ป.7	มศ.1-มศ.3	มศ.4-มศ.5	มศ.5ขึ้นไป	รวม
เมือง	24	6	76	12	11	2	8	139
เทศบาล	18	1	38	2	-	-	-	59
สิชล	12	-	24	1	1	-	-	38
ขนอม	-	-	-	-	-	-	-	-
ลานสกา	4	6	40	3	-	-	-	53
พรหมคีรี	11	4	10	1	-	-	-	26
ร่อนพิบูลย์	9	2	29	4	3	1	2	48
ทุ่งสง	1	1	28	-	6	-	-	36
นาบอน	-	-	4	1	-	-	-	5
ฉวาง	1	4	7	-	-	-	-	12
พิปูน	2	-	9	-	1	-	-	12
ทุ่งใหญ่	-	-	4	-	-	-	-	4
หัวไทร	4	1	14	-	-	-	-	19
เชียรใหญ่	6	11	10	1	1	-	1	30
ปากพนัง	10	18	23	-	-	-	-	51
ชะอวด	10	-	36	1	2	-	1	50
จำนวนรวม	112	54	352	26	25	3	10	582
ร้อยละ	19.24	9.27	60.48	4.46	4.29	0.51	1.71	100

จากตารางนี้แสดงว่าชาวฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 1-4 มีจำนวนมากที่สุด (60.48 %) ที่ไม่รู้หนังสือมีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 (19.24 %) ส่วนที่มีระดับการศึกษาไม่เกิน มศ.4-5 มีจำนวนน้อยที่สุด (0.51 %)

ตาราง 3 แสดงอาชีพหลักของช่างฝีมือ

อำเภอ	กสิกรรม	รับราชการ	รับจ้าง	ค้าขาย	ช่างฝีมือ	รวม	ร้อยละ
เมือง	43	6	11	2	77	139	23.88
เทศบาล	26	-	3	-	30	59	10.13
ลีชด	36	-	-	-	2	38	6.52
ชนอม	-	-	-	-	-	-	-
ลานสกา	53	-	-	-	-	53	9.10
พรหมคีรี	20	-	-	-	4	26	4.46
รอนพิบูลย์	23	-	-	3	22	48	8.24
ทุ่งสง	25	2	5	-	4	36	6.18
นาบอน	4	-	1	-	-	5	0.85
ฉวาง	4	-	3	-	5	12	2.06
พิปูน	11	-	-	1	-	12	2.06
ทุ่งใหญ่	3	-	-	1	-	4	0.68
หัวไทร	15	-	4	-	-	19	3.26
เชียรใหญ่	24	1	1	1	3	30	5.15
ปากพนัง	39	-	1	1	10	51	8.76
ชะอวด	24	4	-	-	22	50	8.59
จำนวนรวม	350	13	30	10	179	582	
ร้อยละ	60.13	2.23	5.15	1.71	30.75	100	

จากตารางนี้แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชประกอบอาชีพกสิกรรม (60.13 %) ที่ประกอบอาชีพช่างฝีมือเป็นอาชีพหลักโดยตรงมีเพียง 30.75 % ส่วนช่างฝีมือที่มีอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลักมีน้อยที่สุด (1.71 %)

ตาราง 4 แสดงวัตถุประสงค์ของการผลิตงานช่างฝีมือ

อำเภอ	ทำเป็นงานอดิเรก	ทำเป็นอาชีพ	รวม	ร้อยละ
เมือง	62	77	139	23.88
ทาสาลา	29	30	59	10.13
สิชล	36	2	38	6.52
ขนอม	-	-	-	-
ลานสกา	53	-	53	9.10
พรหมคีรี	22	4	26	4.46
ร่อนพิบูลย์	26	22	48	8.24
ทุ่งสง	32	4	36	6.18
นาบอน	5	-	5	0.85
ฉวาง	7	5	12	2.06
พิปูน	12	-	12	2.06
ทุ่งใหญ่	4	-	4	0.68
หัวไทร	19	-	19	3.26
เชียรใหญ่	27	33	30	5.15
ปากพนัง	41	10	51	8.76
ชะอวด	28	22	50	8.59
จำนวนรวม	403	179	582	
ร้อยละ	69.24	30.75	100	

จากตารางนี้ แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (69.24 %) ผลิตงานช่างฝีมือเป็นงานอดิเรก ที่ผลิตเป็นอาชีพมีส่วนน้อย (30.75 %)

ตาราง 5 แสดงลักษณะการผลิต

อำเภอ	ทำคนเกี่ยวจนสำเร็จรูป	แบ่งการทำเป็นขั้นตอน	รวม	ร้อยละ
เมือง	111	28	139	23.88
ท่าศาลา	59	-	59	10.13
ลีซล	23	15	38	6.52
ขนอม	-	-	-	-
ลานสกา	52	1	53	9.10
พรหมคีรี	25	1	26	4.46
ร่อนพิบูลย์	35	13	48	8.24
ทุ่งสง	32	4	36	6.18
นาบอน	5	-	5	0.85
ฉวาง	11	1	12	2.06
พิปูน	11	1	12	2.06
ทุ่งใหญ่	3	1	4	0.68
หัวไทร	19	-	19	3.26
เชียรใหญ่	28	2	30	5.15
ปากพนัง	40	11	51	8.76
ชะอวด	44	6	50	8.59
จำนวนรวม	498	84	582	
ร้อยละ	85.56	14.43	100	

จากตารางนี้ แสดงว่าชาวเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (85.56 %) / ผลิตงานคนเกี่ยวจนสำเร็จรูป ที่แบ่งกันทำเป็นขั้นตอนมีส่วนน้อย (14.43 %)

ตาราง 6 แสดงสถานที่ทำการผลิต

อำเภอ	ที่บ้าน	ที่ร้าน	รวม
เมือง	132	7	139
ท่าศาลา	59	-	59
สิชล	38	-	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	53	-	53
พรหมคีรี	26	-	26
ร่อนพิบูลย์	48	-	48
ทุ่งสง	36	-	36
นาบอน	5	-	5
ฉวาง	12	-	12
พิปูน	5	7	12
ทุ่งใหญ่	4	-	4
หัวไทร	19	-	19
เชียรใหญ่	30	-	30
ปากพนัง	43	8	51
ชะอวด	50	-	50
จำนวนรวม	560	22	582
ร้อยละ	96.21	3.78	100

จากตารางนี้แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (96.21%)
ผลิตงานช่างฝีมือที่บ้าน ที่ผลิตที่ร้านมีส่วนน้อย (3.78%)

ตารางที่ 7 แสดงชนิดของวัสดุที่นำมาประกอบการ

ลำดับที่	วัสดุ	จำแนก															รวม	
		ไม้	ทาสี	ลวด	ขอม	ตาน้ำ	พรหมศรี	วอนพุ่ม	ท่ง	นาบอน	ฉวาง	พุ่ม	พุ่มใหญ่	หวี	เขยใหญ่	ปากหม		ตะอวด
1	ก้ามพะพร้าว	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
2	ทางกระพอ	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
3	ทางมะพร้าว	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4	ทางระกำ	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
5	ทางสาคร	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
6	ไม้กระพอ	-	-	-	-	-	-	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-	15
7	ไม้จาก	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	7
8	ไม้ไผ่	44	24	32	-	46	10	19	29	5	10	7	2	1	1	21	-	251
9	ไม้ลาน	14	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	11	-	69
10	กก	-	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	1	1	-	-	15
11	กระจุก	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	21	-	35	57
12	คลุม	-	-	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	22	-	27
13	คลา	-	-	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	22	-	27
14	เตย	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
15	ย่านลิเภา	28	2	-	-	2	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	16	52
16	หญ้าราโพ	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
17	หวาย	45	23	32	-	47	12	16	14	5	2	9	-	7	-	7	16	235
18	ไม้ไผ่	44	24	32	-	46	10	19	29	5	10	7	2	11	1	21	-	261
19	ไม้เนื้อแข็ง	5	-	-	-	-	3	-	5	-	-	3	1	-	-	12	-	29

ตาราง 8 แสดงรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตคอเคียน

อำเภอ	100-1,000	1,001-2,000	2,001-3,000	3,001-4,000	4,001-10,000	10,001-20,000	รวม	ร้อยละ
เมือง	70	47	9	6	4	3	139	23.88
ท่าศาลา	21	35	3	-	-	-	59	10.13
สิชล	30	8	-	-	-	-	38	6.52
ขนอม	-	-	-	-	-	-	-	-
ลานสกา	48	3	2	-	-	-	53	9.10
พรหมคีรี	24	-	1	-	1	-	26	4.46
ร่อนพิบูลย์	35	10	2	1	-	-	48	8.24
ทุ่งสง	28	4	2	-	2	-	36	6.18
นาบอน	4	1	-	-	-	-	5	0.85
ฉวาง	7	4	1	-	-	-	12	2.06
พิปูน	9	3	-	-	-	-	12	2.06
ทุ่งใหญ่	4	-	-	-	-	-	4	0.68
หัวไทร	19	-	-	-	-	-	19	3.26
เชียรใหญ่	23	5	2	-	-	-	30	5.15
ปากพนัง	34	12	1	-	4	-	51	8.76
ชะอวด	49	1	-	-	-	-	50	9.59
จำนวนรวม	405	133	23	7	11	3	582	
ร้อยละ	69.58	22.85	3.95	1.20	1.92	0.51	100	

จากตารางนี้แสดงว่า ชาวฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีรายได้เดือนละ 100-1,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด (69.58 %) ที่มีรายได้เดือนละ 1,001-2,000 บาทมีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 (22.85 %) ส่วนที่มีรายได้เดือนละ 10,001-20,000 บาทมีจำนวนน้อยที่สุด (0.51%)

อำเภอ	ภายในอำเภอ	ต่างอำเภอ	ต่างจังหวัด	ภายใน อ และต่างอ.	ต่างอำเภอ และต่างจ.ว.	รวม
เมือง	126	-	10	3	-	139
ท่าศาลา	17	34	-	8	-	59
ลิซล	38	-	-	-	-	38
ชนอม	-	-	-	-	-	-
ลานสกา	53	-	-	-	-	53
พรหมคีรี	25	1	-	-	-	26
ร่อนพิบูลย์	34	5	9	-	-	48
ทุ่งสง	20	-	2	2	12	36
นาบอน	5	-	-	-	-	5
ฉวาง	9	3	-	-	-	12
พิปูน	12	-	-	-	-	12
ทุ่งใหญ่	4	-	-	-	-	4
หัวไทร	19	-	-	-	-	19
เชียรใหญ่	24	2	-	4	-	30
ปากพนัง	50	1	-	-	-	51
ชะอวด	50	-	-	-	-	50
จำนวน รวม	486	46	21	17	12	582
ร้อยละ	83.51	7.90	3.61	2.92	2.06	100

จากตารางนี้แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชทำการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนภายในเขตอำเภอที่ตนผลิตมากที่สุด (83.51 %) ส่วนที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนในท้องที่ต่างอำเภอและต่างจังหวัดที่ตนผลิตมีจำนวนน้อยที่สุด (2.06 %)

ตารางที่ 10 แสดงวิธีจำหน่ายผลิตภัณฑ์

อำเภอ	ขายปลีก	ขายส่ง	ขายปลีก-ส่ง	รวม
เมือง	66	52	21	139
ท่าศาลา	5	4	50	59
สิชล	10	1	26	36
ขนอม	-	-	-	-
ลานสกา	53	-	-	53
พรหมคีรี	24	-	2	26
ร่อนพิบูลย์	14	11	23	48
ทุ่งสง	10	16	10	36
นาบอน	5	-	-	5
ฉวาง	8	4	-	12
พิปูน	12	-	-	12
ทุ่งใหญ่	5	-	-	5
หัวไทร	15	4	-	19
เชียรใหญ่	28	2	-	30
ปากพนัง	48	-	3	51
ชะอวด	42	1	7	50
จำนวนรวม	345	95	142	582
ร้อยละ	59.28	16.33	24.39	100

จากตารางนี้ แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (59.28 %) จำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการขายปลีกที่จำหน่ายด้วยขายส่งมีจำนวนน้อย (16.32 %)

ตาราง 11 แสดงลักษณะการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์

อำเภอ	รางวัล	วุฒิปัตร	สื่อมวลชน	ไม่มี	อื่น ๆ	รวม
เมือง	4	6	16	108	5	139
ทาศาลา	-	-	-	59	-	59
สีชล	-	-	-	38	-	38
ขนอม	-	-	-	-	-	-
ลานสกา	1	-	-	30	22	53
พรหมคีรี	-	-	-	24	2	26
ร่อนพิบูลย์	-	-	6	40	2	48
ทุ่งสง	1	-	2	33	-	36
นาบอน	-	-	-	5	-	5
ฉวาง	-	-	-	11	1	12
พิปูน	-	-	-	11	1	12
ทุ่งใหญ่	-	-	2	2	-	4
หัวไทร	-	-	1	1	17	19
เชียรใหญ่	-	-	3	22	5	30
ปากพนัง	-	-	-	48	3	51
ชะอวด	1	-	12	36	1	50
จำนวนรวม	7	6	42	468	59	582
ร้อยละ	1.20	1.03	7.22	80.42	10.14	100

จากตารางนี้แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวนมากที่สุด (80.41 %) ไม่มีการโฆษณาเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของตน ส่วนที่โฆษณาประกวดผลงาน และได้รับวุฒิปัตรมีจำนวนน้อยที่สุด (1.03 %)

ตาราง 12 แสดงการยอมรับผลิตภัณฑ์

อำเภอ	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
เมือง	46	79	14	139
ทาสาลา	42	17	-	59
สิชล	10	28	-	38
ขนอม	-	-	-	-
ลานสกา	23	20	10	53
พรหมคีรี	11	10	5	26
ร่อนพิบูลย์	18	30	-	48
ทุ่งสง	5	25	6	36
นาบอน	4	1	-	5
ฉวาง	10	2	-	12
พิปูน	2	7	3	12
ทุ่งใหญ่	1	2	1	5
หัวไทร	2	13	4	19
เชียรใหญ่	25	5	-	30
ปากพนัง	45	5	1	51
ชะอวด	6	35	9	50
จำนวนรวม	250	279	53	582
ร้อยละ	42.96	47.94	9.10	100

จากตารางนี้แสดงว่าผลงานของช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคมระดับปานกลาง มีปริมาณมากที่สุด (47.94 %) ที่เป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคมระดับมาก มีจำนวนเป็นลำดับรองลงมา (42.96 %) ส่วนที่เป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคมระดับน้อยนั้นมีจำนวนน้อยที่สุด (9.11 %)

ตาราง 13 ปัญหาการจำหน่าย

อำเภอ	มี	ไม่มี	รวม
เมือง	49	90	139
ท่าศาลา	38	21	59
ลิซล	25	13	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	6	47	53
พรหมคีรี	2	24	26
ร่อนพิบูลย์	13	35	48
ทุ่งสง	15	21	36
นาบอน	-	5	5
ฉวาง	-	12	12
พิปูน	6	6	12
ทุ่งใหญ่	2	2	4
หัวไทร	5	14	19
เชียรใหญ่	-	30	30
ปากพนัง	4	47	51
ชะอวด	4	46	50
จำนวนรวม	169	413	582
ร้อยละ	29.03	70.96	100

จากตารางนี้แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (70.96%) ไม่มีปัญหาเรื่องการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตน ส่วนที่มีปัญหามีอยู่เพียงจำนวนน้อย (29.03%)

อำเภอ	มี	ไม่มี	รวม
เมือง	11	128	139
ท่าศาลา	1	58	59
ลิซด	-	38	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	-	53	53
พรหมคีรี	1	25	26
ร่อนพิบูลย์	5	43	48
ทุ่งสง	5	31	36
นาบอน	-	5	5
ฉวาง	-	12	12
พิปูน	-	12	12
ทุ่งใหญ่	-	4	4
หัวไทร	1	18	19
เชียรใหญ่	-	30	30
ปากพนัง	-	51	51
ชะอวด	2	48	50
จำนวนรวม	26	556	582
ร้อยละ	4.47	95.53	100

จากตารางนี้ แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (95.53%) ไม่มีปัญหาเรื่องสถานที่ใช้ในการผลิต ที่มีปัญหามีอยู่เพียงส่วนน้อย (4.47%)

ตาราง 15 แสดงปัญหาการเผยแพร่และโฆษณาผลงาน

อำเภอ	มี	ไม่มี	รวม
เมือง	47	92	139
ท่าศาลา	5	54	59
สิชล	-	38	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	2	51	53
พรหมคีรี	2	24	26
ร่อนพิบูลย์	5	43	48
ทุ่งสง	4	32	36
นาบอน	-	5	5
ฉวาง	-	12	12
พิปูน	4	8	12
ทุ่งใหญ่	2	2	4
หัวไทร	4	15	19
เชียรใหญ่	-	30	30
ปากพนัง	1	50	51
ชะอวด	6	44	50
จำนวนรวม	82	500	582
ร้อยละ	14.09	85.91	100

จากตารางนี้ แสดงว่าข้างมีชื่อในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (85.91%)
ไม่มีปัญหาเรื่องการเผยแพร่และโฆษณาผลงานที่มีปัญหาอยู่บ้างมีจำนวนน้อย (14.09%)

ตาราง 16 แสดงปัญหาวัสดุ

อำเภอ	มี	ไม่มี	รวม
เมือง	49	90	139
ท่าศาลา	44	15	59
ลีชด	24	14	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	5	48	53
พรหมคีรี	5	21	26
ร่อนพิบูลย์	12	36	48
ทุ่งสง	15	21	36
นาบอน	-	5	5
ฉวาง	-	12	12
พิปูน	2	10	12
ทุ่งใหญ่	-	4	4
หัวไทร	3	16	19
เชียรใหญ่	1	29	30
ปากพนัง	5	46	51
ชะอวด	14	36	50
จำนวนรวม	179	403	582
ร้อยละ	30.75	69.24	100

จากตารางนี้ แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (69.24%) ไม่มีปัญหาเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ที่มีปัญหามีอยู่เพียงส่วนน้อย (30.75%)

ตาราง 17 แสดงปัญหาตลาดและการขนส่ง

อำเภอ	มี	ไม่มี	รวม
เมือง	73	66	139
ท่าศาลา	4	55	59
ลิซล	-	38	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	-	53	53
พรหมคีรี	-	26	26
ร่อนพิบูลย์	8	40	48
ทุ่งสง	15	21	36
นาบอน	-	5	5
ฉวาง	-	12	12
พิปูน	5	7	12
ทุ่งใหญ่	2	2	4
หัวไทร	8	11	19
เชียรใหญ่	3	27	30
ปากพนัง	2	49	51
ชะอวด	17	33	50
จำนวนรวม	137	445	582
ร้อยละ	23.54	76.46	100

จากตารางนี้ แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (76.46%) ไม่มีปัญหาเรื่องตลาดและการขนส่ง ที่มีปัญหาเรื่องตลาดและการขนส่งมีอยู่เพียงส่วนน้อย (23.54%)

อำเภอ	มี	ไม่มี	รวม
เมือง	27	112	139
ท่าศาลา	29	30	59
สิชล	26	12	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	8	45	53
พรหมคีรี	3	23	26
ร่อนพิบูลย์	20	28	48
ทุ่งสง	16	20	36
นาบอน	-	5	5
ฉวาง	-	12	12
พิปูน	5	7	12
ทุ่งใหญ่	2	2	4
หัวไทร	4	15	19
เชียรใหญ่	2	28	30
ปากพนัง	-	51	51
ชะอวด	20	30	50
จำนวนรวม	162	420	582
ร้อยละ	27.84	72.16	100

จากตารางนี้แสดงว่าชาวอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (72.16%) ไม่มีปัญหาเรื่องรายได้ ที่มีปัญหาเรื่องรายได้น้อยอยู่เพียงส่วนน้อย (27.84%)

อำเภอ	มี	ไม่มี	รวม
เมือง	18	121	139
ท่าศาลา	-	59	59
สิชล	-	38	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	2	51	53
พรหมคีรี	2	24	26
ร่อนพิบูลย์	5	43	48
ทุ่งสง	9	27	36
นาบอน	-	5	5
ฉวาง	-	12	12
พิปูน	2	10	12
ทุ่งใหญ่	1	3	4
หัวไทร	4	15	19
เชียรใหญ่	3	27	30
ปากพนัง	1	50	51
ชะอวด	-	50	50
จำนวนรวม	47	535	582
ร้อยละ	8.08	91.92	100

จากตารางนี้แสดงว่าช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (91.92%) ไม่มีปัญหาเรื่องเครื่องมือเครื่องใช้ ที่มีปัญหามีอยู่เพียงส่วนน้อย (8.08%)

ตาราง 20 แสดงปัญหาความรุนแรง

อำเภอ	มี	ไม่มี	รวม
เมือง	9	130	139
ท่าศาลา	-	59	59
สิชล	-	38	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	1	52	53
พรหมคีรี	-	26	26
ร่อนพิบูลย์	6	42	48
ทุ่งสง	2	34	36
นาบอน	-	5	5
ฉวาง	-	12	12
พิปูน	-	12	12
ทุ่งใหญ่	2	2	4
หัวไทร	2	17	19
เชียรใหญ่	1	29	30
ปากพนัง	-	51	51
ชะอวก	18	32	50
จำนวนรวม	41	541	582
ร้อยละ	7.04	92.96	100

จากตารางนี้ แสดงว่าชาวฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (92.96%) ไม่มีปัญหาเรื่องค่าแรง ที่มีปัญหามีอยู่เพียงส่วนน้อย (7.04%)

ตาราง 21 แสดงปัญหาเรื่องดินฟ้าอากาศ

อำเภอ	มี	ไม่มี	รวม
เมือง	42	97	139
ท่าศาลา	37	22	59
สิชล	6	32	38
ขนอม	-	-	-
ลานสกา	6	47	53
พรหมคีรี	4	22	26
ร่อนพิบูลย์	20	28	48
ทุ่งสง	10	26	36
นาบอน	-	5	5
ฉวาง	2	10	12
พิปูน	-	12	12
ทุ่งใหญ่	-	4	4
หัวไทร	-	19	19
เชียรใหญ่	7	23	30
ปากพนัง	5	46	51
ชะอวด	2	48	50
จำนวนรวม	141	441	582
ร้อยละ	24.23	75.77	100

จากตารางนี้แสดงว่าชาวอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ (75.77%) ไม่ประสบปัญหาเรื่องดินฟ้าอากาศ ที่ประสบปัญหาเรื่องดินฟ้าอากาศมีส่วนน้อย(24.22%)

สรุปผล อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

สรุปผลการสำรวจ

1. วัตถุประสงค์ของการสำรวจ

การสำรวจงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะทราบรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้คือ ประเภทของงานช่างฝีมือ, จำนวนช่างฝีมือแต่ละประเภท, แหล่งผลิตงานช่างฝีมือแต่ละประเภท สภาพของการประกอบอาชีพช่างฝีมือ ค่าปริมาณการผลิตและการจำหน่ายกับวัสดุที่ใช้ในการผลิต ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพช่างฝีมือ และข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับงานช่างฝีมือในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพื่อจะได้นำเอาข้อมูลต่าง ๆ มาศึกษา วิเคราะห์ และหาทางปรับปรุง สนับสนุน และส่งเสริมต่อไป

2. ขอบเขตของการสำรวจและกลุ่มประชากรที่ใช้เพื่อการสำรวจ

คณะผู้สำรวจได้สำรวจช่างฝีมือทุกประเภทที่มีอยู่ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วย 16 อำเภอ โดยสำรวจหรือเก็บรวบรวมจากมวลประชากรของทุกอำเภอ

3. เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้สำรวจได้จัดกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้สำรวจและสร้างแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ขึ้นใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อการสำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคณะผู้สำรวจได้แบ่งงานเพื่อช่วยกันออกสำรวจจากคณาจารย์ตนเองมากที่สุด ในการสำรวจช่างฝีมือแต่ละประเภท นอกจากจะใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แล้ว ยังได้

บันทึกภาพของงานฝีมือ วัสดุที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการผลิตไว้ด้วย ทั้งที่เป็นภาพถ่ายและภาพนิ่ง

กรณีที่ท้องถิ่นใดซึ่งคณะผู้สำรวจไม่สามารถจะเข้าไปปฏิบัติการภาคสนามด้วยตนเองได้ ก็ขอความช่วยเหลือจากบุคคลในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ช่วยสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลมาให้ ซึ่งเป็นวิธีการที่คณะผู้สำรวจกระทำเป็นส่วนน้อยที่สุด

เมื่อได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ต้องการมาแล้ว จึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ โดยอาศัยวิธีการทางสถิติ คือการหาค่าร้อยละของข้อมูลแต่ละอย่าง

4. ผลการสำรวจ และศึกษาวิเคราะห์

จากการสำรวจและศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลดังนี้คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของงานช่างฝีมือ

งานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหลายประเภท เท่าที่สำรวจพบมีช่างจักสาน ช่างหล่อ ช่างโลหะ ช่างถักทอ ช่างไม้ ช่างแกะหนัง ช่างปั้น ช่างประติมากรรม ฯลฯ

โดยเฉพาะงานช่างฝีมือประเภทจักสานมีมากที่สุด ส่วนช่างประเภทอื่น ๆ มีอยู่ประปราย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับช่างฝีมือ

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีช่างฝีมืออยู่เป็นจำนวนมาก และมีช่างชายมากกว่าช่างหญิง ซึ่งส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่านี้มีอยู่เพียงจำนวนน้อย ช่างฝีมือส่วนมากประกอบอาชีพอื่น เช่น ทำนา รับจ้าง เป็นต้น ที่ผลิตงานช่างฝีมือเป็นอาชีพหลักจริง ๆ นั้นมีอยู่เพียงส่วนน้อย วัตถุประสงค์ในการผลิตงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเข้าลักษณะการทำเป็นอาชีพมากกว่าทำเป็นอาชีพ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการผลิตและแหล่งประกอบการ

ลักษณะการผลิตงานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช กระทำเป็นสองลักษณะ คือ ทำคนเดียวจนสำเร็จรูปลักษณะหนึ่ง และแบ่งกันทำเป็นขั้นก่อนอีกลักษณะหนึ่ง การผลิตลักษณะแรกมีมากกว่าลักษณะหลัง

การผลิตงานช่างฝีมือทั้งสองลักษณะนี้ ไซบ้านและร้านเป็นแหล่งประกอบการ ส่วนมากผลิตที่บ้าน มีผลิตที่ร้านนั้นมีน้อยที่สุด

4. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของการประกอบอาชีพช่างฝีมือ

4.1 ชนิดวัสดุที่นำมาใช้ประกอบการ วัสดุที่นำมาใช้ประกอบการมีหลายอย่างคือ

ก. วัสดุที่นำมาใช้จักสาน ไม้ไผ่ ไม้ไผ่ หวาย ยานลิพา กระจุก กก ใบลาน กล้วย กล้วย ไม้กระพ้อ เป็นต้น

ข. วัสดุที่นำมาใช้หล่อและประดิษฐ์ ไม้ไผ่ ซีเมนต์ ทราย เหล็ก สังกะสี เงิน ทองคำ ทองเหลือง ตะกั่ว น้ำประสานทอง ไม้เนื้ออ่อน ไม้เนื้อแข็ง เป็นต้น

ค. วัสดุที่นำมาใช้ถักทอ ไม้ไผ่ ไม้ เชือกไนลอน กล้วยไนลอน เป็นต้น

ง. วัสดุที่นำมาใช้แกะและปั้น ไม้ไผ่ หนังสัตว์ และดิน เป็นต้น วัสดุที่นำมาใช้ประกอบการเหล่านี้ ส่วนใหญ่ได้มาด้วยการซื้อมาจากท้องตลาด และท้องถิ่นใกล้เคียง ที่ได้มาด้วยวิธีการอื่น ๆ ก็มีอยู่บ้างแต่เป็นส่วนน้อย

วัสดุที่ช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชนำมาใช้ประกอบการมากที่สุด (เท่าที่สำรวจพบในครั้งนี้) คือ ไม้ไผ่และหวาย ส่วนวัสดุอื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้วนั้นใช้กันอยู่บ้างประปราย

4.2 รายได้จากกำหนดยผลผลิตงานช่างฝีมือ

รายได้จากการกำหนดยผลผลิตงานช่างฝีมือของช่างฝีมือในจังหวัด นครศรีธรรมราชมีหลายระดับคือ ตั้งแต่ 100 บาทต่อเดือนถึง 20,000 บาทต่อเดือน ช่างฝีมือส่วนใหญ่มีรายได้จากการกำหนดยผลผลิตงานช่างฝีมืออยู่ในระดับต่ำ คือมีรายได้ตั้งแต่ 100-1,000 บาทต่อเดือน ที่มีรายได้สูงคือ 10,000 -20,000 บาทต่อเดือนนั้นมีอยู่จำนวนน้อยที่สุด

4.3 แหล่งกำหนดยผลผลิตงานช่างฝีมือ

แหล่งกำหนดยผลผลิตงานช่างฝีมือของช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช เท่าที่สำรวจพบปรากฏว่ามีทั้งการกำหนดยภายในอำเภอ ตำบล อำเภอ และต่างจังหวัด ที่เป็นแหล่งผลิต

ช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชกำหนดยผลผลิตของงานภายในเขต อำเภอที่ตนผลิตมากที่สุด การกำหนดยต่างอำเภอและต่างจังหวัดลดน้อยลงตามลำดับ

4.4 วิธีการกำหนดยผลผลิตงานช่างฝีมือ

วิธีการกำหนดยผลผลิตงานช่างฝีมือของช่างในจังหวัดนครศรีธรรมราช มี 3 วิธีคือ ขายปลีก ขายส่ง และทั้งขายปลีกขายส่ง ช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชใช้วิธีการขายปลีกกันมากที่สุด ส่วนที่ขายส่ง และทั้งขายปลีกนั้นมีอยู่จำนวนน้อย

4.5 การเผยแพร่ผลผลิตงานช่างฝีมือและความต้องการของสังคม

ช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนมากไม่ได้โฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ผลงานของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ผลผลิตงานช่างฝีมือส่วนใหญ่แพร่หลายเป็นที่รู้จักกันด้วยวิธีมุขปาฐะ ที่โฆษณาทางสื่อมวลชนแม้จะมีอยู่บางแต่ก็น้อย

แม้ช่างฝีมือจะไม่ได้โฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ผลผลิตของตนก็ตาม แต่สำรวจพบว่า ผลผลิตงานช่างฝีมือของช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นที่ ต้องการและยอมรับของสังคมค่อนข้างมาก

5. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพช่างฝีมือ

จากการสำรวจพบว่า ช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ไม่ค่อยประสบปัญหาในการประกอบอาชีพมากนัก ปัญหาที่ช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชประสบอยู่นั้น ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในการประกอบการ (เป็นต้นว่าวัสดุบางชนิดมีราคาแพง และได้มาด้วยวิธีการยากลำบาก) ปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่าย (เป็นต้นว่าขายได้ราคาถูกเกินไป) ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ (เป็นต้นว่ารายได้น้อยไม่คุ้มกับเวลาและแรงงาน) ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องตลาดและการขนส่ง (เป็นต้นว่าตลาดอยู่ในวงแคบ ค่าขนส่งแพง) ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องดินฟ้าอากาศ (เป็นต้นว่าดินฟ้าอากาศเป็นอุปสรรคในการผลิตงานช่างฝีมือบางประเภท บางฤดูกาลงานช่างฝีมือบางประเภทต้องหยุดชะงัก) ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ (เป็นต้นว่าเครื่องมือเครื่องใช้ไม่ทันสมัย ผลิตงานได้น้อย) ปัญหาเกี่ยวกับค่าแรงงาน (เป็นต้นว่าใช้แรงงานมาก, เวลานาน แต่รายได้น้อย)

ในบรรดาปัญหาเหล่านี้ เรื่องวัสดุที่ใช้ประกอบการ เรื่องการจำหน่าย เรื่องรายได้ และเรื่องตลาด และการขนส่ง เป็นปัญหาที่ช่างฝีมือส่วนน้อยประสบอยู่นอกกว่าปัญหาอื่น ๆ

อภิปรายผล

1. ผลการสำรวจเกี่ยวกับประเภทของงานช่างฝีมือ

จากการสำรวจพบว่งานช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอยู่หลายประเภท ย่อมแสดงว่าคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความรู้ความสามารถในเรื่อง

เกี่ยวกับงานช่างฝีมือหลายแขนง และในขณะเดียวกันผลผลิตทางช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นทั้งสิ้น แทบจะกล่าวได้ว่าในท้องถิ่นใดมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ในการดำรงชีวิตมากชนิดเท่าใด ในท้องถิ่นนั้นย่อมมีช่างฝีมือที่ชำนาญงานประเภทต่าง ๆ จำนวนมากเท่านั้น

เป็นที่น่าสังเกตว่านครศรีธรรมราชมีช่างประเภทจักสานมากที่สุด จึงยอมเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่างานช่างฝีมือประเภทจักสานมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของชาวนครศรีธรรมราชมากกว่างานช่างฝีมือประเภทอื่น ๆ

2. ผลการสำรวจเกี่ยวกับเพศของช่าง และวัตถุประสงค์ในการผลิตงาน

ช่างฝีมือ

จากการสำรวจพบว่า มีช่างเพศชายมากกว่าเพศหญิง สภาพเช่นนี้สอดคล้องกับลักษณะค่านิยมในสถาบันครอบครัว ของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ว่า "หน้าที่หาหน้าที่สร้างอยู่ชายฝั่งชาย หน้าที่เก็บหน้าที่ไซอยู่ชายฝั่งหญิง" ชายใดจะมีคูครอง หรือมีครอบครัว มักจะถูกผู้ใหญ่ถามว่า "ทำอะไรเป็นบางแล้ว" "อะไร" ตามนัยนี้ถึงงานช่างฝีมือ หรือการประดิษฐ์ของใช้ในครัวเรือนอย่างหนึ่งควย

ส่วนที่ว่าวัตถุประสงค์ในการผลิตงานช่างฝีมือ ช่างฝีมือส่วนใหญ่มักจะทำเป็นงานอดิเรกนั้น เป็นเพราะว่ามีข้อมูลที่ไต่มาแน่ มาจากท้องถิ่นต่าง ๆ นอกเขตเมืองใหญ่ และในหัวเมืองใหญ่ควย ช่างฝีมือในท้องถิ่นต่าง ๆ มีจำนวนมากกวาช่างในเขตหัวเมืองใหญ่โดยเฉพาะในท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น ตามสภาพภูมิศาสตร์คนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในคานเกษตรกรรมเป็นพื้น จะมีเวลาทำงานช่างฝีมือก็เมื่อว่างจากภารกิจการเกษตรกรรมตามฤดูกาลประการหนึ่ง งานช่างฝีมือบางประเภททำได้เฉพาะบางฤดูจะยึดเป็นอาชีพหลัก ก็มีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายอีกประการหนึ่งช่างฝีมือบางประเภทที่อยู่ในหัวเมืองเท่านั้น ที่ทำกันเป็นลำเป็นสัน หรือทำเป็นอาชีพหลักอย่างจริงจัง เช่น ช่างถม ช่างแกะหนัง เป็นต้น

ดังนั้นจึงพบว่าช่างที่ผลิตงานช่างฝีมือเป็นอาชีพจริง ๆ มีอยู่เป็นจำนวนน้อยกว่าช่างที่ผลิตงานช่างฝีมือ เป็นงานอดิเรก

3. ผลการสำรวจเรื่องรายได้จากการจำหน่ายงานช่างฝีมือ

การสำรวจพบว่า ช่างฝีมือในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่มีรายได้ อยู่ในระดับต่ำ และส่วนน้อยมีรายได้ค่อนข้างสูงนั้นอาจจะเป็นเพราะว่า ช่างฝีมือส่วนใหญ่ผลิตงานช่างฝีมือเป็นงานอดิเรก ผลิตงานช่างฝีมือเพื่อใช้ในครอบครัว มากกว่าผลิตเพื่อจำหน่าย ส่วนช่างฝีมือที่มีรายได้สูงนั้น เป็นช่างฝีมือที่ผลิตงานช่างฝีมือเป็นอาชีพหลัก ผลิตงานช่างฝีมือเพื่อจำหน่ายโดยเฉพาะ ซึ่งมีอยู่เพียงส่วนน้อยดังกล่าวแล้วในข้อ 2

โดยลักษณะนี้การที่ช่างฝีมือส่วนใหญ่มีรายได้น้อย จึงไม่ค่อยกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ ในครอบครัวของช่างฝีมือเท่าไรนัก เพราะเขาคงมีอาชีพหลักรองรับอยู่แล้ว แต่หากพิจารณาในแง่ที่จะบำรุงรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมประเภทงานช่างฝีมือ ให้คนหันมาประกอบอาชีพช่างฝีมือกันอย่างกว้างขวางแล้ว ควรจะค้นหาทางเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น จนถึงขั้นที่ช่างฝีมือสามารถยึดการผลิตงานช่างฝีมือ ที่ตนสามารถจะทำได้เป็นอาชีพหลักต่อไป

4. ผลการสำรวจเรื่องแหล่งผลิต แหล่งจำหน่ายและวิธีการจำหน่าย

จากการสำรวจพบว่าช่างฝีมือ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ ผลิตและจำหน่ายงานช่างฝีมือที่บ้าน หรือในท้องถิ่นของตน การจำหน่ายใช้วิธีการขายปลีกมากที่สุด ซึ่งสัมพันธ์และสอดคล้องกับประเภทของงานช่างฝีมือ วัตถุประสงค์ของการผลิต และรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตงานช่างฝีมือ ดังต่อไปนี้ปรากฏมาแล้วในข้อ 1, 2 และ 3

หากว่าช่างฝีมือได้รับการสนับสนุนส่งเสริม ให้มีแหล่งจำหน่ายเพิ่มขึ้นแล้ว ผลที่ตามมาอาจจะทำให้ช่างฝีมือมีรายได้เพิ่มขึ้น วิธีการจำหน่ายส่งอาจจะมากขึ้น และอาจจะทำให้มีช่างฝีมือระดับอาชีพมากขึ้นด้วย

5. ผลการสำรวจเรื่องการเผยแพร่ผลงานและอุปสรรคของการผลิตงานช่างฝีมือ

จากการสำรวจพบว่างานช่างฝีมือ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ได้รับการโฆษณาด้วยวิธีการ मुखปุระ ที่ได้รับการโฆษณาทางสื่อสารมวลชนอื่น ๆ นั้นมีน้อย ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ ในการผลิตงานช่างฝีมือ และแหล่งจำหน่ายวิธีการจำหน่ายงานช่าง

ฝีมือ มองไม่เห็นความสำคัญของการโฆษณาประการหนึ่ง กับช่างฝีมือไม่ได้รับความสะดวกในการโฆษณาผลงานของตน ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น การคมนาคม ภาวะเศรษฐกิจ ฯลฯ อีกประการหนึ่ง

การโฆษณาผลงานด้วยวิธีโฆษณาประเภทรูปนั้น จะได้ผลดีมากและสอดคล้องกับสภาพสังคมชนบท หรือสังคมในระแวกเดียวกันกับช่างฝีมือเท่านั้น แต่สังคมในวงกว้างไม่ค่อยได้รับรู้โอกาสที่ผลงานช่างฝีมือจะแพร่หลายจึงไม่มีเท่าที่ควร หากได้รับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนอื่น ๆ ด้วยแล้ว คงจะทำให้เกิดผลดีแก่ช่างฝีมือเอง และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ตลอดจนสังคมในวงกว้างด้วย

ส่วนอุปสรรคในการประกอบอาชีพช่างฝีมือ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช แม้จะมีอยู่ไม่มากนักแต่ก็ควรได้รับการพิจารณา เช่น ปัญหาเรื่องตลาด วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการ และปัญหาเรื่องรายได้ เป็นต้น

การแก้ปัญหาเหล่านี้จะมีผลดีต่อเนื่อง ถึงช่างฝีมือและผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
  - 1.1 ควรจะสนับสนุนให้มีการสำรวจงานช่างฝีมือของทุกจังหวัด
  - 1.2 ควรจะนำผลการสำรวจนี้ไปเผยแพร่และเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น เพื่อหาทางสนับสนุนส่งเสริมให้งานช่างฝีมือแต่ละประเภทดำรงอยู่ และมีการพัฒนาขึ้นอีกระดับหนึ่ง
  - 1.3 ควรจะประสานงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมงานช่างฝีมือชาวบ้าน กับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น มูลนิธิศิลปาชีพ-พิเศษในพระบรมราชูปถัมภ์ กรมราชทัณฑ์ กรมศิลปากร และกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น
  - 1.4 ควรจะให้ทุนอุดหนุนการศึกษาวิจัยเจาะลึกในงานช่างฝีมือเฉพาะอย่างตามที่เห็นสมควร
  - 1.5 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวนโยบาย และมาตรการที่แน่ชัดในการบำรุงรักษาช่างฝีมือที่ยอดเยี่ยมแต่ละประเภทไว้ เพื่อประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง
  - 1.6 ควรจะสนับสนุนให้มีการสัมมนา การจัดนิทรรศการ การประกวดผลงาน งานช่างฝีมือแต่ละประเภทในโอกาสที่เหมาะสม
  - 1.7 ควรจะสนับสนุนและดำเนินการให้งานช่างฝีมือบางอย่างเป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรระดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น

- 1.8 ควรจะดำเนินการสงวนอาชีพช่างฝีมือบางประเภทไว้สำหรับคนไทย โดยเฉพาะ เช่น การจักสานยานลิแพะ การทอผ้า ฯลฯ
  - 1.9 ควรจะเสนอรัฐบาลให้กหรือลดหย่อนในการเก็บภาษีเงินได้ เฉพาะช่างฝีมือที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เช่น ช่างถม และ การทอผ้ายก เป็นต้น
  - 1.10 ควรจะได้ประกาศเกียรติคุณช่างฝีมือชาวบ้าน ที่มีความชำนาญ ยอดเยี่ยมในโอกาสอันสมควร
  - 1.11 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะนำผลงานช่างฝีมือชาวบ้านซึ่งยอดเยี่ยม และเป็นเอกลักษณ์ของชาติไปเผยแพร่ยังต่างประเทศในโอกาสอันควร
2. ขอเสนอแนะต่อศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมแต่ละแห่ง
    - 2.1 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมแต่ละแห่งควรจะได้สำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล และศึกษาวิจัยงานช่างฝีมือในเขตที่ศูนย์ฯ นั้น ตั้งอยู่ และบริเวณใกล้เคียง
    - 2.2 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ควรจะมีพิพิธภัณฑ์ งานช่างฝีมือแต่ละชนิดไว้
    - 2.3 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ควรจะมีบทบาทในการเผยแพร่ผลงาน ช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ช่างฝีมือดำรง อยู่ และพัฒนาขึ้นอีกระดับหนึ่ง โดยร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
    - 2.4 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ควรจะได้ศึกษา วิเคราะห์วิจัยเจาะลึก ในงานช่างฝีมือประเภทที่เห็นว่าเหมาะสม และจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง

- 2.5 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ควรจะจัดการสัมมนา นิทรรศการ ประกวดผลงาน ตามโอกาสอันควร
- 2.6 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ควรจะมีแผนนโยบาย และหลักปฏิบัติในการแลกเปลี่ยนงานช่างฝีมือแต่ละประเภทซึ่งกัน และกัน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม การศึกษาวิเคราะห์วิจัย และ เผยแพร่งานช่างฝีมือชาวบ้าน ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. ขอเสนอแนะที่อยู่สำรวจและวิจัยต่อไป
- 3.1 ควรจะมีการวิจัยต่อจากงานสำรวจชิ้นนี้
- 3.2 ควรจะศึกษาวิจัยงานช่างฝีมือ แต่ละประเภทในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ชาวภาคใต้ โดยเฉพาะชาวนครศรีธรรมราชเกือบทุกอาชีพ ทุกระดับฐานะต่างก็นิยมเลี้ยงนกเกือบทุกชนิด เช่น นกเขาชนิดต่าง ๆ นกปะหลอกหัวโขน นกปะหลอกแม่ปะ นกกลางเขนดง นกขุนทอง นกโพระก เป็นต้น จึงทำให้ช่างฝีมือประติมากรรม เป็นรูปแบบต่าง ๆ มากมายขึ้นจำหน้าอย่างแพร่หลาย นั้น แสดงให้เห็นว่าชาวภาคใต้ทั่วไป และโดยเฉพาะชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช มีสุนทรียจิตต่อธรรมชาติอย่างไรบ้าง เป็นต้น
- 3.3 ควรจะศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบงานช่างฝีมือแต่ละประเภทใน แต่ละท้องถิ่น
- 3.4 ควรจะศึกษาวิเคราะห์วิจัยบทบาทของงานช่างฝีมือที่มีต่อชีวิตและสังคมชนบท
- 3.5 ควรจะศึกษาวิเคราะห์วิจัย ถึงการนำผลงานช่างฝีมือชาวบ้านไปใช้ประโยชน์ในคานต่าง ๆ นอกเหนือจากที่เคยทำเคยใช้กันมาก่อน เช่น การประติมากรรมเป็นของชำร่วย หรืออุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น

၂၅၅၅၇၆၅၅

บรรณานุกรม

คำทรงราชานุกาพ, สมเด็จพระเจ้าพระยา "คำนำ" ใน สถาปนุชาตุนแผน ศิลปบรรณาการ 2509.

นครศรีธรรมราช, วิทยาลัย รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์ กรุงเทพมหานครพิมพ์ 2521.

นครศรีธรรมราช, องค์การบริหารส่วนจังหวัด แผนที่โรงเรียน นครศรีธรรมราช ส่วนการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช 2520.

ผดุง พรหมมูล และฉันทนา จรุงวิทย์ ศิลปพื้นบ้าน วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ วิทยาลัยครูสวน-สุนันทา ม.ป.ป. (อัครสำเนา)

รัตนะ อุทัยผล หัตถกรรมประจำวัน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู 2523.

วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเคอร์สัน "ศิลปหัตถกรรมพื้นถิ่น" โบราณคดี 7(2) : 4-15, 2520.

วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 2521.

วิทย์ พิณคันเงิน "ศิลปและการช่างในสังคมไทย" ศูนย์บริการเพื่อการศึกษา 4(3) : 79-83 กรกฎาคม - กันยายน 2523.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ มรดกไทย ปาณยา 2522.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ ศิลปชาวบ้าน ปาณยา 2522.

วิมลพรรณ ปิณฑวิชัย ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของภาคใต้ โรงพิมพ์กรุงเทพมหานครพิมพ์ 2519.

ศรีศักร วัลดีโลกม "พิพิธภัณฑ์ชุมชนพื้นบ้าน" เมืองโบราณ 3(1) : 112 ตุลาคม-ธันวาคม 2519.

อนันต์ รัศมี รวมทฤษฎีหัตถกรรม โรงพิมพ์บุญเลิศการพิมพ์ 2521.

ภ ก ค ย น ว ก

ภาคผนวก ก.

ลำดับที่ .....
ประเภทช่าง .....

แบบสำรวจงานช่างฝีมือจังหวัดนครศรีธรรมราช

หมวดที่ 1 : สถานภาพของช่าง

1. ชื่อ ..... สกุล .....
- อายุ ..... ปี เพศ .....
2. ระดับการศึกษา .....
3. สถานที่อยู่ บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ตำบล .....
- อำเภอ/กิ่งอำเภอ ..... จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว ..... คน
5. อาชีพ
5.1 อาชีพหลัก .....
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน .....
- 5.2 อาชีพรอง .....
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน .....

หมวดที่ 2 : การผลิต

1. งานที่ผลิต .....
2. วัตถุประสงค์ในการผลิต
 ทำเป็นงานอดิเรก
 ทำเป็นอาชีพ
3. ลักษณะของการผลิต
 ทำคนเดียวจนสำเร็จรูป
 แบ่งงานกันทำเฉพาะขั้นตอน

6. สถานที่ทำการผลิต .....
7. เวลาที่ใช้ในการผลิตต่อหน่วย .....
8. ได้รับความรู้ทางเทคนิคในการผลิตมาจากแหล่งใด .....

หมวดที่ 3 : วัสดุที่ใช้ในการผลิต

1. วัสดุที่ใช้ในการผลิต
  - 1.1 .....
  - 1.2 .....
  - 1.3 .....
  - 1.4 .....
2. แหล่งวัสดุที่ใช้ในการผลิต (ทุกชนิดที่นำมาใช้)
  - 2.1 .....
  - 2.2 .....
  - 2.3 .....
  - 2.4 .....
3. วิธีการได้มาซึ่งวัตถุดิบ ซื้อ ได้เปล่า
4. ต้นทุนในการผลิตต่อหน่วย (รวมทั้งค่าวัสดุและค่าแรง) ..... บาท
5. รายได้จากผลผลิตต่อเดือน ..... บาท

หมวดที่ 4 : ตลาด

1. แหล่งจำหน่าย .....
2. วิธีจำหน่าย ขายปลีก ขายส่ง
3. ผลกระทบที่เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของสังคมเพียงใด
  - มาก ปานกลาง น้อย
4. ผลกระทบของท่านเป็นที่รู้จักแพร่หลายโดยทางใดบ้าง (ตอบได้หลายข้อ)
  - รางวัล อนุมัติ ปรากฏในสื่อมวลชน
  - อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

หมวดที่ 5 : อุปสรรคและปัญหา

ท่านประสบปัญหาต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

1. ปัญหาเรื่องตลาดและการขนส่ง มี ไม่มี2. ปัญหาเรื่องรายได้ มี ไม่มี3. ปัญหาเรื่องค่าแรงงาน มี ไม่มี4. ปัญหาเรื่องวัตถุดิบ มี ไม่มี5. ปัญหาเรื่องเครื่องมือเครื่องใช้ มี ไม่มี6. ปัญหาเรื่องkinฟ้าอากาศ มี ไม่มี7. ปัญหาเรื่องการขาย มี ไม่มี8. ปัญหาเรื่องการเงินและการโฆษณาผลงาน มี ไม่มี

9. ปัญหาเรื่องสถานที่ที่ใช้ในการผลิต มี ไม่มี

.....
.....
.....

หมวดที่ 6 : ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

..... ผู้สำรวจ
(.....)
..... / ..... / 2523

ภาคผนวก ข
ทำเนียบช่างฝีมือจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	<u>การแกะสลัก</u>				
	1.1 ไม้	ลี้ซล ฉวาง พรหมคีรี เมือง ทุ่งสง	นายเที่ยง เมืองอินทร์ นายจิตร ศรีวัง นายนัก จุลบล นายเปลื้อง เกือกกาญจน์ นายอำ ศรีสัมพุทธ นายจวน ช่วยเรือง นายบุญ ศรีสวัสดิ์	1 ม.9 ตำบลฉวาง 1 ม.6 ตำบลห้วยปรก 119 ม.9 ต. พรหมโลก 26/1 ม.1 ต. อินคีรี 456/1 ต. ในเมือง 451 ม.2 ต. เขาโร 210 ม.1 ต. นาหลวงเสน	หน้ากาก แกะสลักไม้ ซุกเรือ ซุกเรือ กลึงและแกะสลัก กลึงและแกะสลัก กลึงและแกะสลัก
	1.2 หนัง	เมือง	นายเชียว ไชยเวช นายเซน คงยง นายวิโรจน์ รอคเอียด นายประทวน ทิพยรัตน์ นายนิคม นกอักษร นายบุญเชื้อ คงยง นายประคิษฐ์ โชติพันธ์ นายทวีป นาคงาม	351/27 ม.5 ต. ปากพูน 558/5 ม.5 ต. ปากพูน 110/3 ถ.ศรีธรรมมาไสก ต. ในเมือง 110/4 ถ.ศรีธรรมมาไสก ต. ในเมือง 1134 ต. คลัง ม.5 ต. ปากพูน 558/4 ม.5 ต. ปากพูน 404 ม.6 ต. ทาเรือ	รูปหนังตะลุง รูปหนังตะลุง รูปหนังตะลุง รูปหนังตะลุง เครื่องหนัง รูปหนังตะลุง รูปหนังตะลุง รูปหนังตะลุง ปักหนังวัว

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
			นายสุชาติ ทรัพย์สิน	110/18 ต. ในเมือง	รูปหนังใหญ่
			นายสมคิด ทองดี	230/3 ถ. ศรีธรรมโศก ต. ในเมือง	รูปหนังตะลุง รูปหนังตะลุง
			นายทวีรัตน์ ทองมาก	13 ม.3 ต. ท่าเรือ	รูปหนังตะลุง พืดหนังวัว
			นายอ่อน ทองดี	หลังวัดสระเรียง ต. ในเมือง	แกะหนัง
			นายพยงค์ จันทรัมย์	31 ค. ต. ในเมือง	รูปหนังใหญ่
		ทุ่งสง	นายชุม เกตุแก้ว	109 ม.2 ต. กะปาง	รูปหนังตะลุง
			นายสมชาย รัตนพันธ์	1 ม.6 ต. หนองหงส์	รูปหนังตะลุง
			นายถัก กลินดี	105 ม.2 ต. ชะมาย	รูปหนังตะลุง
1.3	หยา	เมือง รอนพิบูลย์	นายอำ ศรีสัมพัทร	456/1 ต. ในเมือง	แทงหยา
			นายคำนึ่ง ชุมเปีย	16 ม.3 ต. ควนชุม	แทงหยา
1.4	กระดาษ	พรหมคีรี รอนพิบูลย์	นายมด รักคงแก้ว	135 ม.9 ต. พรหมโลก	แกะสลักลายไทย
			นายคำนึ่ง ชุมเปีย	16 ม.3 ต. ควนชุม	แกะสลักลายไทย
1.5	หิน	ลานสกา	นายปราม ประพัฒน์	66 ม.5 ต. กำโลน	ครกหิน

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
2	การสาน 2.1 ไม้ไผ่	ลือชด	นายกิม สังข์ทอง	463 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางหวง บางพระ	- ม.12 ต. ลือชด	เชิง
			นายชวง ชวยสติก	66/4 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางเหิม ไตรสุวรรณ	145/3 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางนงเยาว์ สงค์บัวทอง	145/3 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางอารีย์ ชุนศรี	368 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางลับ ทองพูนศรี	473/1 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นายชวง ประทุมเมศ	473/2 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางพลัค หนูกลับ	- ม.12 ต. ลือชด	เชิง
			นางยวง นวลเฉย	4 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นายแค สงเสริม	145/2 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางหอม ขวานบุตร	11/1 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นายเขียน สงเสริม	47/1 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางวรรณ ศรีจะทิ้ง	47 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นายสมปอง ฉ่องทับ	115 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางวัน ศรีจะทิ้ง	46/1 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางผอง อุปลารแก้ว	464/1 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางพรอย มหาภาพ	395 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นายประหยัด ฉ่องทับ	473/3 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นางทับ ปรากฏทอง	424 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง
			นายสุทิน แป้นถนอม	47/1 ม. 12 ต. ลือชด	เชิง

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
			นายนิพนธ์ ชำญบุตร	11/3 ม.12 ต. ลีซด	เซ่งตง
			นายสุภาพ แป้นถนอม	53 ม.12 ต. ลีซด	เซ่ง
			นายสวาท อ่อนแอ่น	- ม.12 ต. ลีซด	เซ่ง
			นางเขียน ธิบดิ์	49/1 ม.12 ต. ลีซด	เซ่ง
			นายวรศักดิ์ รูปแก้ว	458/1 ม.12 ต. ลีซด	เซ่ง
			นางคง ใจหา	16 ม.9 ต. ฉลอง	กระดิ่งผักขาว
			นายพัน เสนาะ	70/1 ม.9 ต. ฉลอง	แมงตากยาเส้น
			นายชวง แตงขาว	45 ม.9 ต. ฉลอง	เซ่งยาเส้น
			นางแดง ฅิวจิตร	16 ม.9 ต. ฉลอง	ตะกร้า
	ฉวาง		นายทวีป ชัยสวัสดิ์	3 ม.7 ต. ช่างกลาง	ตะกร้า
			นายยก คชฤทธิ์	- ม.12 ต. ฉวาง	กระดิ่ง, เจีย
			นายเนือง องอาจ	- ม.7 ต. ช่างกลาง	กระดิ่งผักขาว
					กระดิ่งมอน
			นางปุ่น อักษรแก้ว	84/1 ม.8 ต. ช่างกลาง	เซ่ง
			นายประยูร พรหมวิเศษ	- ม.8 ต. ช่างกลาง	เซ่ง
			นายมาศ ชัยรัตน์	- ม.8 ต. ช่างกลาง	เซ่ง
			นายวัน รอดแป๊ะ	- ม.7 ต. ช่างกลาง	กระดิ่งผักขาว
			นายแก้วค หืดแก้ว	21 ม.8 ต. ฉวาง	กระดิ่ง, นาง
			นายพรรค หนูเนตร	17 ม.8 ต. ฉวาง	ซอง, กระดิ่ง, ไช
	พรหมคีรี		นางหวง ศรีปัญญา	29 ม.1 ต. อินคีรี	ตะกร้า, นาง
			นายแดง หนูทอง	- ม.5 ต. อินคีรี	ตะกร้า, เซ่งเลง
			นายคล่อง กรตกางกัน	31/1 ม.5 ต. บ้านเกาะ	เซ่ง, ไชลาว
			นายเท อาทิตย์ลัม	122 ม.5 ต. อินคีรี	เจีย, โล, ชีหล่า, ไช, ซอง

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
		เมือง	นายเอี่ยม ศรีปัญญา	29 ม. 1 ต. อินทรี	แดง, เจีย
			นายสมนึก จันทประสูทร	148 ม. 9 ต. พรหมโลก	ช่อง, ตะแกรง
			นายพัก ใจเย็น	193 ม. 5 ต. พรหมโลก	ตะกร้า, ครกสี
			นายทุม พงศ์กะทุง	89 ม. 5 ต. กำแพงเซา	เซง
			นางจบ บุญบวร	116 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	ตะกร้า
			นางแจว มาศเมฆ	86 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	ตะกร้าขนมจีน
			นางจันทร์ กาญจนสำเร็จ	- ม. 5 ต. ช่างซ้าย	เจีย
			นางแดง ไททอง	23 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	ตะกร้าขนมจีน
			นางทอง ชัยสิทธิ์	21 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	ตะกร้า
			นางถั่ว สัจจโกชน	26 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	ตะกร้า
			ค.ญ. ประทุม สุขศรี	29 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	ตะกร้า
			นางจรัส นพกุล	31 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	เจีย
			นางสุข เปี่ยมศิริ	36/1 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	บาน
			นางจิบ มาศเมฆ	37 ม. 2 ต. นาพรู	ตะกร้าขนมจีน
			นางเทศ วรรณาส	21 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	ตะกร้าขนมจีน
			นางเจียน คุ้มสองแก้ว	6 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	ตะกร้า
			นายไผ่อก ปานเผาะ	327 ม. 6 ต. ทาเรือ	กระดง, ครกสี, ตะกร้า
		ท่าศาลา	นางแย้ม ไททอง	23 ม. 5 ต. ช่างซ้าย	ตะกร้าขนมจีน
			นายชม เพิ่มพูล	11 ม. 9 ต. หัวตะพาน	เซง
			นางแนม พรหมจันทร์	14 ม. 9 ต. หัวตะพาน	เซง
			พิปูน	นายแมน ศรีมุกข์	18 ม. 2 ต. เขาพระ

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
		รอนพิบูลย์	นายไม้ ชู นายเหนียว มะลิเผือก นายเพิ่ม นาคคง นายอนันต์ เมืองทองออน นางสอย พรหมเรือง นางจันทูช่วย นางคล้าย บุญเรือง นายกอน กองโละ นายเชย เกิกนุ่น นายนาม มณีวรรณ	7/2 ม. 4 ต. รอนพิบูลย์ - ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 337 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 481 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 208 / 2 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 330 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 307 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 483 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 484 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 210/ 19-20 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์	ซ่ง, นั้งไค ซ่ง ซ่ง ซ่ง ซ่ง ซ่ง ซ่ง ซ่ง ซ่ง ซ่ง
		ลานสกา	นายเนื่อง อยู่คงแก้ว นายนำคาง เฉยฉิน นายนิทย์ พรหมเรือง นางจ่านง ไชยยัง นายจัน วงศ์เมือง นายสมนึก เมืองทองออน นายทวี คุรม นายฉาย ชูแก้ว นายพวง ศรีจำลอง นายเชียร บุญเทียบ นายเดช ราชบัวเหิง	165 ม. 2 ต. ทางพูน 233 ม. 5 ต. หินตก 208/2 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ - ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 517 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 841 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 482 ม. 7 ต. รอนพิบูลย์ 27 ม. 3 ต. ลานสกา 3 ม. 5 ต. ทาคี 46 ม. 3 ต. ทาคี 36 ม. 3 ต. ลานสกา	ซ่ง หมวกเปีย ซ่ง ซ่ง ซ่ง ซ่ง ซ่ง ซ่ง, เจ้ย, ไช ชะลอม, กะเชอ กระคัง, ครกสี ซ่ง, เจ้ย

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
			นายพิง ยอดพิจิตร	129 ม. 2 ต. ทาคี	กระดัง, ของ
			นายจิบ ธรรม์พฤษ	122 ม. 2 ต. ทาคี	ของ, เจย
			นายเขียน นำนามล	54 ม. 3 ต. ลานสกา	เซง, เจย
			นายแดง ยอดพิจิตร	29 ม. 3 ต. ทาคี	กระดัง, ครกสี
			นายคดิ่ง ไออฬารวัลย์	150 ม. 1 ต. เขาแก้ว	เซง
			นายเสริม วานิช	2 ม. 5 ต. ทาคี	กระดัง, ของ
			นางเจียม ชัยบุญ	157 ม. 5 ต. กำโลน	กระดังมอน
			นายชวย มุณีวรรณ	86 ม. 2 ต. ลานสกา	เซง
			นายกลิ่น สูงจีน	84 ม. 2 ต. ลานสกา	เซง
			นายลับ ธีวรรณพันธ์	158 ม. 7 ต. ทาคี	กระดังมอน
			นางพูน บันผล	124 ม. 5 ต. กำโลน	กระดังมอน
			นางเรือง เวชประสาน	125/2 ม. 5 ต. กำโลน	กระดังมอน
		นาบอน	นายนพ ธนาวุฒิ	135 ม. 1 ต. นาบอน	กระดังผัก
			นายเขียน ธนาวุฒิ	135 ม. 1 ต. นาบอน	กระดังผัก
			นายแก้ว จุลละเอียต	129/1 ม. 1 ต. นาบอน	กระดังมอน
		หัวไทร	นายเพียบ สุกแก้ว	68 ม. 6 ต. แหลม	งอบ, เบี้ยว
			นายหลับ สังข์จันทร์	44 ม. 8 ต. ทาซอม	เครื่องมือจับปลา
			นางจวน สงคำ	33/1 ม. 7 ต. บ้านราม	ตะกร้า, เจย
			นายชม รอคเพชร	8/2 ม. 4 ต. ทรายขาว	เซง
			นายกลีบ แนบจันทร์	36 ม. 4 ต. ทรายขาว	กระดังผัก
			นายริน รอคเพชร	8/3 ม. 4 ต. ทรายขาว	ตะกร้า

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
		ทุ่งใหญ่	นายฉันท สวัสดิวงศ์	16 ม.2 ต. ปริก	ตะกร้า
		ทุ่งสง	นายจิต จันทร เรืองฤทธิ์	56 ม. 1 ต. ลำนาว	ตะกร้า
			นายเชื้อ ไกรนรา	48 ม. 1 ต. นาหลวงเสน	กระด้งปัก
			นายอิม ปานออน	154 ม. 1 ต. นาหลวงเสน	กระด้งปัก
			นายพร้อม แฉนทอง	41 ม. 3 ต. นาโพธิ์	พัดไม้ไผ่
			นายเอี่ยม บุญชู	101 ม. 1 ต.กะปาง	กระด้งปัก
			นายรวง จริตงาม	40 ม. 8 ต. หนองหงส์	เครื่องมือหาปลา
			นายจำริญ บุญจศิริ	128 ม. 10 ต. นาโพธิ์	เชง
			นายแอบ ศรีทันเคช	104 ม. 8 ต. หนองหงส์	เชง
			นายอำ สกุลทอง	50 ม. 1 ต. ถ้าใหญ่	เชง
			นางนิม ปานทอง	152 ม. 1 ต. ถ้าใหญ่	เชง
			นายอำนวย แก้วใหญ่	141 ม. 1 ต. ถ้าใหญ่	เชง
	ปากพนัง		นายวิน สุขศรีนวล	- ม. 6 ต. คลองกระบือ	เจย
			นางหนูอินทร์ แก้วประวัติ	2 ม. 6 ต. บ้านเพิง	ตะกร้า
			นายพิน ยอดแสงรัตน์	- ม.3 ต. ปากพนังฝั่ง ตะจันออก	ตะกร้า
			นายชื่น วาทีเส็ง	25 ม. 4 ต. หูลอง	เจย, แตรง
			นายไขนุ้ย มาศศรี	- ม. 5 ต. คลองกระบือ	เจย, แตรง
			นายเปีย ศรีนวล	19 ม. 4 ต. หูลอง	เจย, แตรง
			นายขวาง ทองแก้ว	- ม. 5 ต. คลองกระบือ	ครกสี
			นายปอง รัตนา	460/1 ถ. ประชาวัฒนา	ตะกร้า, เครื่องประดับ

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
	2.2 หวาย	พรหมคีรี	นายจาง พันธุ์ชูศรี	41/2 ม. 5 ต. พรหมโลก	ตะกร้าใส่พลู
			นายแมน ผกากรอง	56 ม. 5 ต. พรหมโลก	ตะกร้าใส่พลู
			นายสถิติน บุรินทร์โกษฐ์	272 ม. 5 ต. พรหมโลก	ตะกร้าใส่พลู
		เมือง	นายจม คงจันทร์	215 - ต. ในเมือง	ปั้งกั, ชุกหนุ
	2.3 ไบกระ	พรหมคีรี	นางคล้าย บุญเกียรติ	- ม. 3 ต. บ้านเกาะ	เลื้อหน้าพอ, คล้า
	พอ		นางยก พลบุญ	- ม. 3 ต. บ้านเกาะ	เลื้อหน้าพอ, คล้า
	หนา		นางซัค กลิ่นวาโย	50 ม. 3 ต. บ้านเกาะ	เลื้อหน้าพอ, คล้า
	กระ		นางนัค คุ้มทอง	64 ม. 3 ต. บ้านเกาะ	เลื้อหน้าพอ
	พอ	รอนพิบูลย์	นางจรูญ กลับกลาย	93/3 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นางวัลยา แซวอง	93/4 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นายไพจิตร ศรีทองมาก	96/7 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นางนูน จันทมาศ	96/9 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นายอำ ทองเทพ	208 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นายหวาย กวางใหญ่	252 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นายเสรี จันทมาศ	96/6 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นางวรรณิ ชัยโรจน์	223 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นายกิม คงทอง	92/1 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นางเรียม แซตั้ง	93 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นายสัมฤทธิ์ จันทมาศ	93/6 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			น.ส. รัชดาวัลย์ คงเอียด	92/3 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นางจันทร์ จันทร์นวล	92/2 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก
			นางละออง พุ่มศรีชาย	95 ม. 8 ต. รอนพิบูลย์	พัก

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
		ชะอวด	นางกล้า นิมปลอก	87 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง,
			นางวัน สาคมนุ์ติ	45 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางพัน จันทรศรี	14 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางเคลื่อน ประคินรุ้อภัย	8 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางเหรียญ สุกทวง	105 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางเอียง ภิรมย์รักษ์	109 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางอัน ลีวงศ์	91 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางลาภ แก้วทงค	29 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางแก้ว ภิรมย์รักษ์	106 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางสงวน ณ แก้ว	74 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางจันทร์ ทองถวิล	98 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางเสริญ เจริญวงศ์	51 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางให้ จันทรเมือง	96 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางแดง หัสดี	76 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางพัน เกิดแก้ว 11	112 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางเจิม พูลชู	114 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางแสง หนูทับ	6 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางจันทร์ สุกทอง	33 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางดวง ทองคำ	111 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางสาววิไลลักษณ์ คงเทพ	90 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง
			นางเคลื่อน นิมปลอก	84 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบั้ง

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
		ชะอวด	นางอุทัย ภิรมย์รักษ์	92 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางโสพิศ พุฒทอง	83 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางเอี้ยค เจริญวงศ์	89 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางอ้น ศรีวงศ์	91 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางอินทร์ สุภาพ	92 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางพุด เหมือนแจ่ง	73 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางส่อง เกิดคง	64 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางอ้ว ภิรมย์รักษ์	85 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางอารีย์ ทองนาค	9 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางทอง พรหมพิทักษ์	35 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางหนูเดียบ หนูแก้ว	113 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางปราจ อินทราช	61 ม. 3 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
			นางบุญยืน ทองถวิล	95 ม. 1 ต. เกร็ง	เลือด, กระจกบ่นอน
2.5	สาคร	พรหมคีรี	นางจิบ บุญเกียรติ	53 ม. 7 ต. บ้านเกาะ	สาคร
			นางพรอม ดีช่วย	22 ม. 5 ต. บ้านเกาะ	สาคร
		ท่าศาลา	นายอำหะ โตะระเคน	23 ม. 1 ต. โมคลาน	สาคร
2.6	คล้า	ปากพนัง	นางปาน จิตรทัศน์	118 ม. 7 ต. คลองกระบือ	สาคร
			นางคี ฉิสสระ	35/2 ม.4 ต. คลองกระบือ	สาคร
			นางสังข์ คงกล้า	44 ม.5 ต.คลองกระบือ	สาคร
			นายชื่น รักทอง	130 ต. คลองกระบือ	สาคร
			นายชุน รักทอง	129 ม.7 ต. คลองกระบือ	สาคร

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
			นายคลัง นุ่นแก้ว	127 ม. 7 ต. คลองกระบือ	สาครคล้า
			นางมอย พิชรินทร์	ม.5 ต. คลองกระบือ	สาครคล้า
			นางแดง รัตนันต์	ม.5 ต. คลองกระบือ	สาครคล้า
			นางนวล เกิกนุ่น	24 ม. 4 ต. หูลอง	กระสอบ
			นายเพิ่ม ปรีคาศักดิ์	ม. 4 ต. คลองกระบือ	กระสอบ
			นายฤทธิ์ ปรีคาศักดิ์	ม. 4 ต. คลองกระบือ	กระสอบ
			นางจุก ศรีเจ้า	ม. 5 ต. คลองกระบือ	กระสอบ
			นางวิน ชนุมาศ	36 ม. 4 ต. หูลอง	กระสอบ
			นางพริก นิมวงศ์	37 ม. 4 ต. หูลอง	กระสอบ
			นายรอก สุวรรณ	22 ม. 4 ต. หูลอง	สาครคล้า
			นางยุพิน สุวรรณรัตน์	28 ม. 4 ต. หูลอง	สาครคล้า
		เข็ญใหญ่	นางเจียม ขวัญจันทร์	74 ม. 4 ต. แม่เจาอยู่หัว	เสื่อ
2.7	กลุ่ม	ลานสกา	นายประยงค์ ทองสุวรรณ	26 ม. 3 ต. ลานสกา	โทระ
			นายฉาย ชูแก้ว	27 ม. 3 ต. ลานสกา	โทระ
			นายพวง ศรีจำลอง	3 ม. 5 ต. ทาดี	โทระ
			นายเข็ญ บุญเทียบ	46 ม. 3 ต. ทาดี	โทระ
			นายเฉย ราชบัวเพ็ง	36 ม. 3 ต. ทาดี	โทระ
			นางเส็งยม ราชบัวเพ็ง	36 ม. 3 ต. ทาดี	โทระ
			นายอวม สุขเนา	7 ม. 5 ต. ทาดี	โทระ
			นายคลอง ลวนศิริ	6 ม. 5 ต. ทาดี	โทระ
			นายหัง ยอดพิจิตร	129 ม. 2 ต. ทาดี	โทระ
			นายจิบ ทรบันพฤษ	122 ม. 2 ต. ทาดี	โทระ

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
			นายวินัย ฆสานพันธ์	ม. 5 ต. ทาคี	โทรระ
			นายปั้น คิสระ	ม. 5 ต. ทาคี	โทรระ
			นางอุบล สุกใส	250 ม. 5 ต. ทาคี	โทรระ
			นายแมน สำแดง	159/1 ม. 5 ต. ทาคี	โทรระ
			นายมนตรี ทลิ่งเพชร	239 ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ
			นายสมปอง ขุนทน	41 ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ
			นายชม บุญเทียบ	103 ม. 5 ต. ทาคี	โทรระ
			นายบันลือ บันผล	124 ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ, โคล
			นายแดง ลือชาวิกษ์	84 ม. 3 ต. ลานสกา	โทรระ
			นายนิค สุกใส	35 ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ, โคล
			นางหนูเวียง ทลิ่งเพชร	ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ, โคล
			นายสวัสดิ์ ทลิ่งเพชร	45/1 ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ, โคล
			นายวิโรจน์ สุกใส	250 ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ
			นายสถิตย์ พิชัยกาล	159 ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ
			นายขวาง ชำนะ	176 ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ
			นายหมุย ชำนะ	49 ม. 5 ต. กำโลน	โทรระ
2.8	ลาน	ปากพั้ง เชียรใหญ่	นางดิน นิยมลาก	123 ม. 7 ต. คลองกระเบื้อง	สอบข้างสาร
			นางจูนีน ทองไสย	6 ม. 6 ต. การะเกด	กระสอบนั่ง
					หมุด กระเป่านักเรียน
2.9	เตย	พรหมคีรี	นางแก้ว อมรฤทธิ์	70 ม. 2 ต. อินคีรี	กระสอบนั่ง เสื้อ

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
2.10	ยาน ลิพา	เมือง	นายอรุณ บั๊กกาโสภา	283 ม. 1 ต. ปากพูน	หูกะเป่ายานลิพา
			นางวรรณ คงแทน	283 ม. 1 ต. ปากพูน	กะเป่ายานลิพา
			จ.ส.อ.สงบ พัฒนศิริ	283 ม. 1 ต. ปากพูน	เครื่องจักสาน
			นางปรานี สิทธิสาร	283 ม. 1 ต. ปากพูน	เครื่องจักสาน
			นางจินตนา เกริกฤทธิ	283 ม. 1 ต. ปากพูน	เครื่องจักสาน
			นางศรณี ศรีปากแพรก	283 ม. 1 ต. ปากพูน	เครื่องจักสาน
			น.ส. แจมศรี จินตารุกข	283 ม. 1 ต. ปากพูน	เครื่องจักสาน
			นางสมปอง อยู่เถาว์	283 ม. 1 ต. ปากพูน	เครื่องจักสาน
			นางละออบ บัวเพชร	33 ม. 5 ต. ท่าเรือ	กะเป่ายานลิพา
			น.ส. ฉลวย บุญวรรณ	161 ม. 5 ต. ท่าเรือ	กะเป่ายานลิพา
			น.ส. สาคร มุสิคแก	292 ม. 5 ต. ท่าเรือ	กะเป่ายานลิพา
			นายเคลือบ คำออน	122 ม. 5 ต. ท่าเรือ	กะเป่ายานลิพา
			นางเพ็ญพักตร์ รักแก้ว	283 ม. 1 ต. ปากพูน	กะเป่ายานลิพา
			นางเพ็ญศรี ทิพย์โอสถ	283 ม. 1 ต. ปากพูน	กะเป่ายานลิพา
			นางปรานี จารุสาร	283 ม. 1 ต. ปากพูน	กะเป่ายานลิพา
			นางหนูพา ยุทธิวัฒน์	283 ม. 1 ต. ปากพูน	กะเป่ายานลิพา
			นางประนอม มากชิต	283 ม. 1 ต. ปากพูน	กะเป่ายานลิพา
			ค.ญ. สมศรี จิตรพิศาล	28/2 ม. 5 ต. ปากพูน	กะเป่ายานลิพา
			นางสมบุรณ์ บาลโรย	- ม. 5 ต. ท่าเรือ	กะเป่ายานลิพา
			น.ส. บุญพา บุญเนื่อง	20 ม. 5 ต. ท่าเรือ	กะเป่ายานลิพา
นายแจม พลไชย	35 ม. 5 ต. ท่าเรือ	กะเป่ายานลิพา			
น.ส. ปรานี จิตรพิศาล	28/2 ม. 5 ต. ท่าเรือ	กะเป่ายานลิพา			

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
			นางบุญรีย วัชยดิษฐ์	32 หมู่.5 ต. ท่าเรือ	กระเป๋ายานลิเพา
			นางจินกา ทองเอม	283 ม.1 ต. ท่าเรือ	กระเป๋ายานลิเพา
			นางอารอบ สุกคนอง	283 ม.1 ต. ปากพูน	กระเป๋ายานลิเพา
			นางโสภา วิเชียรรัตน์	283 ม.1 ต. ปากพูน	กระเป๋ายานลิเพา
			นางห้วย สุภาวิวัฒน์	283 ม.1 ต. ปากพูน	กระเป๋ายานลิเพา
			นางบุญเรือง พัฒนศิริ	283 ม.1 ต. ปากพูน	กระเป๋ายานลิเพา
			นางประไพ เมืองแมน	283 ม.1 ต. ปากพูน	กระเป๋ายานลิเพา
		ท่าศาลา	นางอารมณ หัสการบัญชา	149 ม.6 ต. ท่าศาลา	กระเป๋ายานลิเพา
			นายกิมชวง ศรีธรรมธร	164 ม. 5 ต. ทาซัน	กระเป๋ายานลิเพา
			นายประคิษฐ์ ศรีธรรมธร	163 ม. 5 ต. ทาซัน	กระเป๋ายานลิเพา
			นางละออง ศรีธรรมธร	523/3 ม.1 ต. ทาซัน	กระเป๋ายานลิเพา
		ชะอวด	นางสงวน สมบูรณ์	523 ม.1 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			น.ส. อัมพร ทองคำปลิว	33 ม. 8 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			นางบุญสม อยู่คงแก้ว	213/1 ม.1 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			นางพั้ว คำนวนศิลป์	100/5 ม.1 ต.ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			นางสุพร อินทรแก้ว	32 ม.8 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			ก.ญ. เอมอร นวลละออง	38 ม. 8 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			น.ส. ประวิทย์ ชัยฤทธิ์	37 ม. 8 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			นางอัมพร สุขเนาวรัตน์	519/2 ม.1 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			น.ส. นวลละออง บุญพิทักษ์	522/1 ม.1 ต.ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			น.ส. สุนา สาแก้ว	518 ม.1 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			น.ส.ยุพิน สุขเนาวรัตน์	519 ม. 1 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
3.	การขอ 3.1 ทอผ้า	ลานสกา	นางกุศล อนุรักษ	526/1 ม. 1 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			นางบุญทิพย์ บุญจันทร์แก้ว	33 ม.8 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			นางประจวบ สุวรรณรักษา	9.ม.1 ต. บ้านคุด	กระเป๋ายานลิเพา
			นางถนอม นาคน้อย	159/5 ม. 1 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			นางสุนีย์ สุวรรณศักดิ์	79 ม.3 ต. ชะอวด	กระเป๋ายานลิเพา
			นางผอง คงจันทร์	10 ม.1 ต. เคิ่ง	กระเป๋ายานลิเพา
			นายฉาย ชูแก้ว	27 ม.3 ต. ลานสกา	หมวก
		เชียรใหญ่	นายริน จินา	88 ม.2 ต. ลานสกา	กระเป๋ายานลิเพา
			นางห่อเหนี่ยว คงเรือ	114 ม.6 ต. กวระเกด	เสื่อ, กระสอบ
		เมือง	นางเพ็ญม สมโรจน์	104 ม. 4 ต. นาสาร	ผ้ายกเงิน
			นางแหมะ สงกุมาร	62 ม. 4 ต. นาสาร	ผ้าเกาก, ผ้าเก็บชาย
			นางเจียม ความลำพิ่ง	61 ม.5 ต. นาสาร	ผ้าเก็บชาย, ผ้ายกทอง
			นางเพ็ญยง คเชนทรภักดิ์	61 ม. 4 ต.นาสาร	ผ้าเก็บชาย, ผ้าราชวัตร
			น.ส.วันดี บิละวัฒน์	55/1 ม. 4 ต. นาสาร	ผ้าเก็บชาย, ผ้าทางกระรอก
นางชอบ นาควานิช	77 ม.2 ต. นาสาร		ผ้าเก็บชาย, ผ้ายกทอง		
นางละเวก คเชนทรภักดิ์	61 ม.4 ต. นาสาร		ผ้าเก็บชาย, ผ้าราชวัตร		
สินชัย	นางทองน้อม ศรีจำรัส	01 ม.5 ต. นาสาร	ผ้าเก็บชาย, ผ้ายกทอง		
	นางทองปราง สีนภิบาล	01 ม.5 ต. นาสาร	ผ้าเก็บชาย, ผ้ายกเงิน		
	นางหวาน จงละพงษ์	57 ม.4 ต. นาสาร	ผ้าเก็บชาย, ผ้ายกทอง		

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
			นางเลียม กลสามัญญ์	3/1 ม.5 ต.นาสาร	ผ้าเก็บชาย, ผ้ายกทอง
			นางเจิม จิตคำนัง	62 ม.4 ต.นาสาร	ผ้าเก็บชาย, ผ้ายกทอง
			น.ส. เคียน สัจจโกชน์	26 ม.8 ต. ช้างซ้าย	ผ้าเก็บชาย, ผ้าเกือก
			นายสวัสดิ์ มงคลทิพย์	88 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			นายเล็ก หนูแก้ว	106 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			นางหนู โรจนะ	91 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			น.ส. ประจวบ โรจนะ	91 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			น.ส. ปรีดา สุทธิพิทักษ์	159 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			น.ส. อภรณ์ สุทธิพิทักษ์	159 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			น.ส. อารี ทรงทองการ	90 ม. 5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			นายตา เภาสุภาพ	163 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			น.ส. แทว สัจจะโกชน์	26 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			น.ส. อรุมา มาศเมฆ	86 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			นายวิน ชุนชนะ	89 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			นางหิง คมขำ	84 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
			น.ส. หนุอบ สิงโพล	155 ม.5 ต. ช้างซ้าย	ปักตีนอวน
3.2	ทอ				
	ทาง	ท่าศาลา	นางอารมณ หัสการบัญชา	149 ม.6 ต. ท่าศาลา	กระเป่าทางอวน
	อวน		นางอารียะ อาหลี	185 ม.7 ต. ท่าศาลา	กระเป่าทางอวน
			นางผอง หนูสงค์	253 ม.7 ต. ท่าศาลา	หวงอวน
			นางหนาม ยีคาโอ๊ะ	63 ม.7 ต. ท่าศาลา	ทางอวน
			นางฟาคิมะ ยีคาโอ๊ะ	63 ม.7 ต. ท่าศาลา	ทางอวน

ลำดับที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
			น.ส. ปราณี่ เลขมาก	250 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			น.ส. พะเยาว์ ระเห็จหาญ	27 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางสงฆ์ หนูสงค์	249 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางเชียว ออนเกตุพล	252 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางอารีย์ หน่าหุ	250 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางจิต หนูสงค์	349/1 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			น.ส. มารีย์ยะ สุกสันทอน	60 ม. 7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			น.ส. อชะยะ สุกสันทอน	60 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางมียะ ศิริสุข	60/1 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			น.ส. ฉะทาย อะหรี	62 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางไรนะ สลักยอย	262 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางเป็ย จิตต์ประไพ	263/1 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางเอี้ยก มะลิวัลย์	-ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางสอ ไต่หะมาก	-ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
			นางหะมะละ กูแหม	238 ม.7 ต. ทาศาลา	หางอวน
3.3	ค้าย				
	ไนลอน	หัวไทร	นางเหรัมย์ เจ๊ะคูหมัน	135 ม.8 ต. เกาะเพชร	อวน, แห
			นางมีทะ บินสะหะมะ	26 ม.6 ต. หนาสตน	อวน, แห
			นายลอม บินสะหะมะ	41 ม.9 ต. หนาสตน	อวน, แห
		ปากพื้ง	นางทอง พรหมทอง	-ม.5 ต. คลองกระบือ	ผูกขอ
			นางละเอี้ยก มีแสง	ม.7 ต. คลองกระบือ	ผูกขอ

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
	3.3 หอเสื่อ กก เหลี่ยมและ กกลังกา	รอนพิบูลย์	น.ส.ปรีศา หมั่นหนู น.ส. พรอย เกิดวัน น.ส.จรรยา สุขถาวร น.ส. วรณา ทองซึกเชื้อ น.ส. สมหมาย เพชรจัญ น.ส. นางเยาว์ แป้นแสง นางคิ่น พูนจันนา นายบุญเลิศ ศรีวิงยศ น.ส. กัลยา แป้นแสง นางประกอบ แป้นแสง น.ส. บุญนอม สนธิพาณี นางคลอຍ ออณคำ	121 ม.1 ต. ทางพูน 183 ม.1 ต. ทางพูน 342 ม.1 ต. ทางพูน 725 ม.1 ต. ทางพูน 647 ม.1 ต. ทางพูน 328 ม.1 ต. ทางพูน 339 ม.1 ต. ทางพูน 1 ม.1 ต. ทางพูน 238 ม.1 ต. ทางพูน 1 ม.1 ต. ทางพูน 69 ม. 1 ต. ทางพูน 009 ม.1 ต. ทางพูน	เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ เสื่อ
4	หัตถกรรมโลหะ 4.1 เครื่อง ทอง เหลือง	เมือง	นายบรรจง สวัสดิ์ชัย นายชุมพล พงศ์ยโส๊ะ นายเอน บีสลาม	47/7 ต. ในเมือง 95 ต. ในเมือง 89 ก หลังวัดพระธาตุ ต. ในเมือง	เครื่องทองเหลือง กระจบอกขนมจีน ตะบัน ฯลฯ กระจบอกขนมจีน เครื่องทองเหลืองอื่นๆ

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
4.3 เครื่อง เหล็ก	ทุ่งสง	พรหมคีรี	นายพร้อม จุกเกษ	325 ม.2 ต. บางขัน	กระโกร, มีค
			นายรวง คงนเรือง	47 ม.9 ต. ฉลอง	มีค, พร้า
			นายเพิ่ม รัตนวิหค	105 ม.5 ต. เสาเกา	กรรไกรคืบหมาก
			นายถวิล ชัยคุณษ์	105 ม.14 ต. เสาเกา	พร้า, ขวาน
			นายถาวร เมงทอง	16 ม.14 ต. เสาเกา	มีค, พร้า
			นายขาว ระวังวงศ์	67 ม.5 ต. อินคีรี	กระโกรคืบหมาก
			นายหวาน ระวังวงศ์	67 ม.5 ต. อินคีรี	มีค, พร้า, เคียว
			นายหล่อ คารากัย	76 ม.4 ต. โพธิ์เสด็จ	กรรไกรคืบหมาก
			นายคง วรินทร์รา	2205 ต. ท่าวัง	มีค, พร้า, ปะหน้
			นายเต็ม นิชานนท์	2206 ต. ท่าวัง	กรรไกรคืบหมาก
	เมือง	ปากพนัง	นายคล้าย คชินทรโรจน์	44 ม.5 ต. ช้างซ้าย	พร้า, จอบ, ปะหน้
			นายสมพร ปลอดแก้ว	405/2 ม.6 ต. ท่าเรือ	พร้า, ขวาน, มีค
			นายสมพงษ์ บุญมี	74 ม.6 ต. ท่าเรือ	กรรไกรคืบหมาก
			นายมหาศ วัชนะ	74 ม.6 ต. ท่าเรือ	มีค, พร้า, มีคตอก
			นายเกษม คารากัย	74 ม.6 ต. ท่าเรือ	เคียว, ขวาน
			นายพอก คำควน	78 ม.4 ต. โพธิ์เสด็จ	มีค, พร้า, ปะหน้
			นายสงบ แก้วชญา	75 ม.4 ต. โพธิ์เสด็จ	มีค, จอบ, ปะหน้
			นายฝาก คำควน	47/1 ม.1 ต. เกาะทวด	มีค, พร้า
			นายสงบ แก้วชญา	53 ม.3 ต. คลองน้อย	ของใช้ในกการเกษตร

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
4.2	เครื่อง ถม	เมือง	นายโอภาส คุทอง นายหนุม อรชร นายนิคม นกอักษร นายสมพร เพชรใส นายนิมิตร แซ่หลี นางพรณี แซ่หลี น.ส.ค่านิ่ง ชูยแก้ว นายพิพัฒน์ จันทร์ัง นายสำรุธ นาคแก้ว นายอรธฤทธิ เต็มสังข์ นายประคอง ทองสมจา นายสุนทร ธรรมปรีดิ์	2181/1 ต. ท่าวัง 2181/1 ต. ท่าวัง 1134 ต. คลัง 60 ม.4 ต. ท่าซึก 885/ง ต. คลัง 885/ง ต. คลัง 885/ง ต. คลัง 2007 ต. ท่าวัง 871 ต. คลัง 487 ต. ในเมือง 1331/1 ต. คลัง 1234/12 ต. คลัง	สร้อย, แหวน สร้อย, แหวน เครื่องประดับ เครื่องประดับ, เครื่องถม เครื่องประดับ แหวน แหวน เครื่องถม เครื่องถม เครื่องประดับ เครื่องถม เครื่องถม ประกอบกระเป่า ยานลิพา เครื่องประดับ เครื่องประดับ เครื่องประดับ เครื่องประดับ, เครื่องถม เครื่องถม ประกอบกระเป่า ยานลิพา
			นายภูเกียรติ จิตมาศ นายอารีย์ ชาวแก้ว นายชัย คณะแกม นายพงษ์ จันทร์ัง นายเคลือบ ท้าวอน	1246 ต. คลัง ร.นายนายน ท่าวัง 1234/1 ต. คลัง 31 ต. ต. ในเมือง 122 ม.5 ต. ท่าเรือ	เครื่องประดับ เครื่องประดับ เครื่องประดับ เครื่องประดับ, เครื่องถม เครื่องถม ประกอบกระเป่า ยานลิพา

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
		พิบูล	นายทวี โชติสุทธิ นายเจิม เพชรชนะ	593 ต. ถนนช้างวัง 55 ม.3 ต. ควนกลาง	มีค, พร้า, จอบ มีค, พร้า, จอบ กรรไกรคืบหมาก
		หัวไทร	นายพอง วชิรานันท์ นายไชย คำควงโรม	66 ม.1 ต. เขาพระ บ้านปากช่อง ม.1 ต. ทรายขาว	มีค, พร้า, แทะ มีคพร้า, แทะ
		ทุ่งใหญ่ ทุ่งสง	นายอมร คำควงโรม นายวงศ์ ศรีสุกใส นายสมพงษ์ แรทอง	79 ม.8 ต. หัวไทร 10 ม.1 ต. ปริก 142 ม.8 ต. หนองหงส์	มีค, พร้า, แทะ มีค, พร้า, แทะ มีค, พร้า, แทะ
		เชียรใหญ่	นายทินกร ธรรมนิช นายทวมทุก แซ่หิว นายทำนอง พุ่มนุ้ม นายทวี คำสอน	153 ม.3 ต. ทิวัง 1881 ม.1 ต. ปากแพรก 193 ม.6 ต. การะเกด 180 ม.6 ต. การะเกด	เหล็กกัก กรรไกร, มีค กรรไกร, มีค กรรไกร, มีค
5	เครื่องปั้น ดินเผา	เมือง	นางจันทร์ ชุนพิบูลย์ นางบุญช่วย จิตคาม นางปลื้ม การเวช นายเจริญ ชุนพิบูลย์ นายแฉลม ชุนพิบูลย์ นางแดง ชุนพิบูลย์	133 ม.1 ต. โพธิ์ เสด็จ 136 ม.1 ต. โพธิ์เสด็จ 205 ม.1 ต. โพธิ์เสด็จ 136 ม.1 ต. โพธิ์เสด็จ 691 ม.1 ต. นาเคียน 693 ม.1 ต. นาเคียน	หม้อดิน แพบอ, กระจ่าง หม้อดิน หม้อ, สวด หม้อ แพบอ หม้อ

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
			นางเงิน เยี่ยมแสง	138 ม.1 ต.โพธิ์เสด็จ	หม้อ, สวด
		ท่าศาลา	นางวรรณิ์ เพิ่มพูน	11 ม.9 ต. หัวตะพาน	กระถาง
			นางแนบ พรหมจันทร์	14 ม.9 ต. หัวตะพาน	กระถาง
			น.ส.อารีย์ พรหมจันทร์	14 ม.9 ต. หัวตะพาน	กระถาง, สวด
			นายชม เพิ่มพูน	11 ม.9 ต. หัวตะพาน	กระถาง, เนียง
			นางระเบียบ ทรัพย์โสม	14 ม.9 ต. หัวตะพาน	กระถาง, เนียง
			นางก้อย มีโนสาคร	20 ม.9 ต. หัวตะพาน	หม้อ, สวด
			นางเกี้ยว ปกติลา	23 ม.9 ต. หัวตะพาน	หม้อ, สวด
			นางชวาง บุญทรง	103 ม.11 ต. โมคคาน	เนียง
			นางเก็บ ขลายนนาวิน	103 ม.11 ต. โมคคาน	เนียง, กระถาง
			นางวรรณิ์ ราชอุไร	150 ม.11 ต. โมคคาน	เนียง
			นางสงวน ราชอุไร	130 ม.11 ต. โมคคาน	เนียง, กระถาง
			นายเลียบ บัวแก้ว	95 ม.9 ต. หัวตะพาน	เนียง, กระถาง
			นางนำ คมขำ	14 ม.9 ต. หัวตะพาน	เนียง, กระถาง
		รอนพิบูลย์	นางนงนาฎ อยู่คงแก้ว	165 ม.2 ต. ทางพูน	กระถาง
		ทุ่งสง	นายขาว อิมแก้ว	29 ม.4 ต. โพธิ์เสด็จ	หม้อ, ไห, อ่าง
		ปากพนัง	นายประทีป เพชรแก้ว	1155 ต. ปากพนัง	โอง
			นายเล็ง ทองเซ่ง	ม.1 ต. บางพระ	โอง, ไห

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
6	การประคิษฐ์ควย วัสดุทาง ๆ 6.1 ไม้ไผ่	ลียง พรหมคีรี พูน รอนพิบูลย์ เชียรใหญ่ ลานสกา	นายไชรืบ โอบฤทธิ นายเปลื้อง พรหมเพชร นายแปะ นนทโชติ นายเนื่อง ชนิมาศ นายพงษ์ บำเพ็ญ นายเชาวลิต ศรีมุกข์ นายฉอง ราชมณี นายเอี้ยก สงเคราะห์ นายกล่อม ชานีรัตน์ นายไว ชุมเทพ นายประยงค์ ทองสุวรรณ นายพวง ศรีจำลอง นายเชียร บุญเยี่ยม นายอวม สุขเนา นายวิม จินา นายบัว นพรัตน์ นายเสถียร ชูโลก นายบุญพา คำเนินผล นายคล้าย เตโช นายชื่น รสสมัย	24 ม.9 ต. เสาเกา 45 ม.9 ต. ฉลอง 64/1ม.8 ต. พรหมโลก 15 ม.2 ต. ควนกลาง 25 ม.2 ต. ควนกลาง 152 ม.2 ต. เขาพระ 19 ม.1 ต. เขาพระ 20 ม.1 ต. เขาพระ 7/1 ม.4 ต. รอนพิบูลย์ 74 ม.4 ต. แม่เจาอยู่หัว 26 ม.3 ต. ลานสกา 3 ม.5 ต. ทาคี 46 ม.3 ต. ทาคี 7 ม.5 ค. ทาคี 88 ม.2 ต. ลานสกา 110 ม.6 ต. ทาคี 141 ม.2 ต. ทาคี 75 ม.4 ต. ทาคี 78 ม.6 ต. ทาคี 60 ม.2 ต. ทาคี	สุ่ม กรงนกคุม กรงนกทางเขมตง ลัน , จง , ของ สุ่ม , ไช , นาง ชะลอม , นาง ไม้กวาด สุ่ม , นาง , ของ สุ่ม ลัน , จง , ของ กรงนก ไม้กวาด ไม้กวาด ไม้กวาด กรงนก ไม้กวาด ไม้กวาด ไม้กวาด ไม้กวาด

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
		เมือง	นายยิ้ม ไหมทอง	23 ม.5 ต. ช่างซ้าย	ไม้กวาดสนาม
			นายสงวน ทิพย์รัตน์	165 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกทางเขนตง
			นายไล พงศ์พันธ์	169 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกประหอคหัวไขน
			นายหนิต ชูบุญเลิศ	160 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนก ประหอคหัวไขน
			นายสมบุรณ์ ครอบพงศ์	171 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนก ประหอคหัวไขน
			นายสุคนธ์ แสงณรงค์	753 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนก ประหอคหัวไขน
			นายพเยาว์ ราโชภาณูจน์	204/3 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนก ประหอคหัวไขน
			นายณรงค์ ทิพย์รัตน์	159 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกทางเขนตง
			นายสมชัย จงกลศรี	186 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกทางเขนตง
			นายสถาพร ไสพิน	156/2 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกทางเขนตง
			นายศตวรรษ วารีวิวนิช	156/1 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกทางเขนตง
			นายนิล ประเสริฐกุล	165/1 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกประหอคหัวไขน
			นายแฉว จงกลศรี	156 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกประหอคหัวไขน
			นายเอื้อน ภิษฐ์แก้ว	71/1 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกประหอคหัวไขน
			นายเจือ ทิพย์รักษ์	159/1 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกคุ่ม
			นางสมจิต พรหมสังข์	757 ต. ในเมือง	กรงนกทางเขนตง
			นายเชื่อง สมประสงค์	169/1 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกทางเขนตง
			นางผิว การสำเริง	134 ม.5 ต. ช่างซ้าย	ตระกร้า, กรงนก
			นางถวิล ราโชภาณูจน์	204/2 ม.7 ต. โพธิ์เสด็จ	กรงนกคุ่ม
		ปากพั้ง	นางผอง คงเสน	41 ม.4 ต. เกาะทวด	ไข, สุ่ม, ของ
			นายไชนุย์ มาศศรี	ม.5 ต. คลองกระบือ	ไข, สุ่ม, จง
			นายถวิล มาศศรี	32 ม.4 ต. หูลอง	ไข, สุ่ม, ของ

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
		ท่าศาลา	นายสะปิ้น จิตต์ประไพ	263/1 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายคณ โตะหลา	270 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขาใหญ่
			นายสะอาก โตะหลา	242 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขาใหญ่
			นายเราะฉาด โตะหมาก	33 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขาใหญ่
			นายหมาก มะลิวัลย์	38 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขาใหญ่
			นายผาก ชุนหวาง	116 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขาใหญ่
			นายหมาน โตะหนาก	33 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขาใหญ่
			นายหมุก โตะหมาก	211 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงไก่
			นายอเปี้ยะ อะหลี	126 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขาเล็ก
			นายหญ่ อะหลี	30 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขาเล็ก
			นายยีแหลม หวันเหลี่ยม	128 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายเสาะโชน สลักผอย	262 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายสมาน ยีหมาก	4/1 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายหมืด แหลมหวาน	5 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายอี สุทธิกาญจน์	27/1 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายโสน พิฑุกกาญจน์	21 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายโรม อะหลี	126 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายคอหะ มะหมื่น	239 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายหะหยา ภูแหม	238 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายหมาน สันตกาญจน์พล	269 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา
			นายเทร มะหมี่	242 ม.7 ต.ท่าศาลา	กรงนกเขา

ที่	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
		นาบอน	นายเปลื้อง สุวรรณ	181 ม.1 ต. นาบอน	สุ่ม, ไช
			นายล้อม โพธิ์ทอง	144 ม.5 ต. นาบอน	กรงนก
		หัวไทร	นายเฉย คำเกิด	19 ม.7 ต. บ้านราม	ไช, สุ่ม
			นายคัม สุขช่วย	140 ม.6 ต. ทรายขาว	ไช, สุ่ม
			นายแคว้ว เหล็งหนูคำ	83 ม.6 ต. เกาะเพชร	ไช, สุ่ม
			นายเผือก บุญรัตน์	95 ม.9 ต. หน้าสตน	กรง ไก
		ทุ่งใหญ่	นายสน ค่วงปรางค์	51 ม.9 ต. หน้าสตน	ไช
			นายไช ศรีไพจิตร	49/1 ม.2 ต. ทายาง	ช่ออู, กรงนก
		ทุ่งสง	นายวงศ์ มหาชัย	177 ม.2 ต. ทายาง	เชิง
			นายกระจาง สุทธิศรี	144 ม.2 ต. ชะมาย	ชลุย
			นายเหมือน ปลุกจิต	81 ม.2 ต. สำนวน	ไช, สุ่ม
			นายประเทือง รอดทอง	241 ม.2 ต. ควนกรต	ไช, สุ่ม
			นายชาบ รัตนพันธ์	120 ม.2 ต. บางชัน	ไช, สุ่ม
			นายทิม รัตนพันธ์	105 ม.2 ต. บางชัน	ไช, สุ่ม
			นายคง จินตานิล	18 ม.4 ต. วังหิน	ไม้กวาด
			นายเฉย บุญเมือง	24 ม.8 ต. วังหิน	ไม้กวาด
			นายนุ่น รัตนพันธ์	ม.4 ต. ชะมาย	ไม้กวาด
			นายปราง งามดี	28 ม.5 ต. ปากแพรก	กรงนก
			นายอรุณ สังข์มณี	25 ม.5 ต. ปากแพรก	กรงนก
6.2	ไม้	พรหมคีรี	นายไข่มุ่ย กิจเกตุ	71 ม.5 ต. พรหมโลก	ค้ำพร้าว, ขวาน
		ทุ่งสง	นายแซม รอดขวัญ	15 ม.2 ต. ควนกรต	จ๊ก, กระบาย
		ปากพนัง	นายเตง สุวรรณรัตน์	118 ม.7 ต. คลองกระบือ	ท่อเรือ

ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
6.3	เขาสัตว์ ลานสกา	นายนาถ บุญนวล	30 ม.4 ต. หูลอง	จวก
		นายเม็ก คุระจอก	ม.8 ต. คลองกระบือ	คอเรือ
		นายช้อย คำศรี	88 ม.7 ต.คลองกระบือ	คอเรือ
		นายโสภณ จิรัชชา	133 ม.7 ต. คลองกระบือ	คอเรือ
		นายประเสริฐ มาศพิทักษ์	16ต.ปากพั่น	คอเรือ
		นายหนอม ปรีคาศักดิ์	ม.4. ต. หูลอง	คอเรือ
		นายวุฒ ธรรมชาติ	ม.8 ต. คลองกระบือ	คอเรือ
6.3	เมือง ลานสกา	นายอำ ศรีสัมพุทธ	456/1 ต. ในเมือง	เหล็กไฟทบ
		นายแดง ลือชาวัณ	84 ม.3 ต.ลานสกา	เหล็กไฟทบ
6.4	ปูน	นายคับ จอง	86 ม.2 ต. ควนกลาง	ครกบด
6.5	เมือง ทุ่งสง	นายชีพ สายควนเกย	27 ม.2 ต. ศาลามีชัย	เครื่องหวาย
		นายเจิม ออนกุล	154 ม.1 ต. เขาโร	แก้อ, โตะ
		นายมงคล รอบคอบ	146/2 ต.หวายยอด ต. ปสกแพรง	แก้อ, โตะ
6.6	หัวไทร ปากพั่น	นางสาว สุกพุม	ม.4 ต. เกาะเพชร	หมวก
		นายหัน ทิตนุณ	ม.1 ต. บางพระ	หมาจาก
6.7	หัวไทร	นายสมพล รอดเพชร	6 ม.4 ต. ทรายขาว	กระสอบ
6.8	หัวไทร	นายสุทิน ปานหมี่	7/1 ม.4 ต. บ้านราม	ชุกกักปลา

ลำดับ	ประเภท	อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
7	งานปับัน	ฉวาง ลานสกา เมือง	นายแจง อินทรวีเชียร นายพอง เจริญพงศ์ นายสำเรีง เจริญพงศ์ นายแดง อีสโร นายอำ ศรีสัมพุทธ	028 ม.8 ต. ละอาย 155 ม.1 ต. เขาแก้ว 155 ม.1 ต. เขาแก้ว 963ก ทาซาง ต. คลัง 456/1 ต. ในเมือง	ปบบัน ปบบัน ปบบัน ปบบัน ปบบัน